

Acord cadru pentru sprijinul activităților echipei BEI

Lot 4: Sprijin pentru managementul de program

Sprijin sectorial ad-hoc – Sprijin pentru Managementul de Program în România

AA-010547-001 Strategia de dezvoltare a Asociației de
Dezvoltare Intercomunitară «ITI Microregiunea Țara
Făgărașului»

[16/06/2022] RO

Cuprins

Abrevieri	4
Glosar	5
1 Introducere	6
2 Contextul elaborării strategiei	6
3 Analiza socio-economică a microregiunii Țara Făgărașului	8
3.1 Localizarea geografică și resursele naturale	14
3.2 Mediul înconjurător	15
3.3 Asigurarea serviciilor publice și conectivitate	16
3.3.1 Sistemul de alimentare cu apă potabilă și canalizarea apelor uzate	16
3.3.2 Sistemul de alimentare cu energie electrică	17
3.3.3 Sistemul de alimentare cu gaze naturale	17
3.3.4 Sistemul de educație	18
3.3.5 Sistemul de sănătate	19
3.3.6 Sistemul de asistență socială	22
3.3.7 Sistemul de salubritate și gestionarea deșeurilor	24
3.3.8 Rețeaua de transport	25
3.3.9 Fondul de locuințe	26
3.4 Economia microregiunii	27
3.4.1 Demografie și resursele de forță de muncă	29
3.4.2 Dezvoltarea turismului	30
3.4.3 Agricultură și dezvoltarea rurală	35
3.4.4 Municipiul Făgăraș	36
3.4.5 Orașul Victoria	36
3.4.6 Orașul Avrig	37
4 Analiza SWOT	38
5 Pilonii strategiei și nevoile de dezvoltare adresate	41
6 Viziune și obiective	45
6.1 Viziunea strategică	45

6.2	Obiective sectoriale	45
6.3	Logica intervenției.....	46
6.3.1	Pilon I. Tipuri de intervenții care răspund obiectivelor operaționale	48
6.3.2	Pilon II. Tipuri de intervenții care răspund obiectivelor operaționale	50
6.3.3	Pilon III. Tipuri de intervenții care răspund obiectivelor operaționale	53
6.3.4	Pilon IV. Tipuri de intervenții care răspund obiectivelor operaționale	53
6.3.5	Pilon V. Tipuri de intervenții care răspund obiectivelor operaționale	58
7	Surse de finanțare	59
8	Plan de acțiune.....	60
8.1	Pilon I. Indicatori	62
8.2	Pilon II. Indicatori	64
8.3	Pilon III. Indicatori	66
8.4	Pilon IV. Indicatori.....	66
8.5	Pilon V. Indicatori.....	74
9	Parteneriat și Guvernanță	75
9.1	Parteneriat inter-instituțional pentru coordonarea Strategiei și a mecanismului ITI	75
9.2	Roluri și responsabilități delegate către ADI Microregiunea Țara Făgărașului	76
9.3	Monitorizarea și evaluarea Strategiei	77
10	Anexa 1. Act constitutiv ADI «ITI Microregiunea Țara Făgărașului»	79
11	Anexa 2. Rezultate preliminare aplicare metodologie SWOT Țara Făgărașului	79
12	Anexa 3. Lista proiecte.....	79

Abrevieri

ABREVIERE	EXPLICAȚIE
ADI	Asociație de Dezvoltare Intercomunitară
ADI ITI TF	Asociația de Dezvoltare Intercomunitară Investiții Teritoriale Integrate Țara Făgărașului
BEI	Banca Europeană de Investiții
AM	Autoritate de Management
CAEN	Clasificarea Activităților Economice Naționale
EUR	Euro
FESI	Fonduri Europene Structurale și de Investiții
ICDL	Indice Compozit al Dezvoltării Locale
INS	Institutul Național de Statistică
ITI	Investiții Teritoriale Integrate
MIPE	Ministerul Investițiilor și Proiectelor Europene
MDLPA	Ministerul Dezvoltării, Lucrărilor Publice și Administrației
OECD	Organizația pentru Co-operare Economică și Dezvoltare
OS	Obiectiv Specific
OUG	Ordonanță de Urgență a Guvernului
PIB	Produs Intern Brut
PO	Program Operațional
POCIDIF	Programul Operațional Creștere Inteligentă, Digitalizare și Instrumente Financiare
PODD	Programul Operațional Dezvoltare Durabilă
POEO	Programul Operațional Educație și Ocupare
POIDS	Programul Operațional Incluziune și Demnitate Socială
POR	Programul Operațional Regional
POS	Programul Operațional Sănătate
SM	Stat Membru
POAT	Programul Operațional Asistență Tehnică
SIDU	Strategie Integrată de Dezvoltare Urbană
SCI	Situri de importanță comunitară
SDDMTF	Strategia de dezvoltare durabilă a microregiunii Țara Făgărașului
SPA	Arii de protecție specială avifaunistică
SWOT	<i>Strengths, Weaknesses, Opportunities, Threats</i> (puncte tari, puncte slabe, oportunități, amenințări)
TF	Țara Făgărașului
UAT	Unitate Administrativ-Teritorială
UE	Uniunea Europeană
UNESCO	Organizația Națiunilor Unite pentru Educație, Știință și Cultură

Glosar

TERMEN	EXPLICAȚIE
Atractivitate economică	Termenul este folosit cu scopul de a indica caracteristicile privind lipsa de riscuri economice sau de dezavantaje pe care le poate avea o zonă geografică. În acest document, atractivitatea economică indică ponderea zonelor dezavantajate dintr-o regiune.
Indice Compozit al Dezvoltării Locale	În cadrul documentului, termenul este folosit ca un număr cu valoare de la 0 la 1 ce exprimă valoarea sau performanța dimensiunii sau microregiunii. Indicele Compozit de Dezvoltare Locală reprezintă media aritmetică a indicilor celor patru dimensiuni ale analizei.
Indice	Măsură compusă a variabilelor și indicatorilor, utilizată în cercetări specifice științelor sociale. Termenul este folosit pentru a identifica rezultatele prelucrărilor indicatorilor la nivel de domeniu sau de microregiune.
Indicator	Mărime brută exprimată numeric, pentru a caracteriza cantitativ un fenomen social-economic din punctul de vedere al compoziției, structurii, schimbării în timp etc. Termenul este folosit pentru a face referință la valorile care arată dimensiunea sau caracteristica domeniilor luate în considerare în cadrul analizei.
Investiții Teritoriale Integrate	Investițiile Teritoriale Integrate (ITI) sunt subprograme de dezvoltare care cuprind măsuri integrate multi-dimensionale aferente unui teritoriu desemnat.
Normalizare	Reprezintă transformarea datelor unui indicator pentru a putea exprima valori comparabile.
Patrimoniu cultural	Reprezintă totalitatea bunurilor care reprezintă o mărturie și o expresie a valorilor, credințelor, cunoștințelor și tradițiilor naționale, indiferent de regimul de proprietate al acestora.
Patrimoniu natural	Reprezintă ansamblul componentelor și structurilor fizico-geografice, floristice, faunistice și biocenotice ale mediului natural, ale căror importanță și valoare ecologică, economică, științifică, biogenă, sanogenă, peisagistică și recreativă au o semnificație relevantă.
Populația după domiciliu	Populația după domiciliu la data de 1 iulie a anului de referință reprezintă numărul persoanelor cu cetățenie română și domiciliu pe teritoriul României, delimitat după criterii administrativ-teritoriale.
Populația rezidentă	Populația rezidentă reprezintă totalitatea persoanelor cu cetățenie română, străini și fără cetățenie, care au reședința obișnuită pe teritoriul României.
Structură economică	Termenul este folosit pentru a analiza domeniului economic și caracteristicile structurale ale acestuia.
Zonă defavorizată	Reprezintă o arie geografică strict delimitată teritorial, care îndeplinește cel puțin una dintre condițiile definite conform Ordonanței de Urgență a Guvernului (OUG) 24/1998.

1 Introducere

Acest document reprezintă livrabilul celui de-al treilea Ordin de Sarcini, din 15 iulie 2021, din cadrul contractului *Sprijin pentru Managementul de Program în România*¹ încheiat între Banca Europeană de Investiții și EY România în data de 8 martie 2021.

Prezentul material reprezintă versiunea finală a strategiei Asociației de dezvoltare intercomunitară ITI Microregiunea Țara Făgărașului (ADI ITI MTF), iar în realizarea acesteia s-au parcurs următoarele etape:

- derularea consultărilor cu actorii interesați
- identificarea nevoilor de proiecte suplimentare, așa cum au fost ele reflectate de analiza socio-economică și analiza SWOT
- Identificarea și revizuirea portofoliului de proiecte existent
- redactarea strategiei în baza viziunii și obiectivelor agreeate la nivelul ADI ITI Microregiunea Țara Făgărașului, în acord cu prioritățile de investiții ale României, așa cum reies ele din documentele programatice pentru perioada 2021-2027 disponibile la momentul pregătirii materialelor²
- redactarea unor orientări în implementarea strategiei (guvernanță)

Structura strategiei urmărește să faciliteze înțelegerea direcțiilor de dezvoltare avute în vedere de ADI ITI Microregiunea Țara Făgărașului și a modului în care acestea răspund nevoilor identificate.

Așadar, structura documentului urmărește să evidențieze rezultatele analizelor privind micro-regiunea (capitolele 3,4), modul în care nevoile reflectate de acestea sunt adresate de pilonii de dezvoltare ai strategiei (capitolul 5) și agregarea acestora într-o viziune coerentă pentru dezvoltarea micro-regiunii, respectiv abordarea integrată care răspunde nevoilor de dezvoltare identificate și potențialului zonei (capitolul 6).

În final, documentul schițează planul de acțiune al ADI ITI Microregiunea Țara Făgărașului pentru actuala perioadă de programare (capitolul 8), identifică potențialele surse de finanțare pentru tipurile de intervenții ce răspund nevoilor identificate (capitolul 7), precum și structurile implicate în pregătirea și implementarea strategiei (capitolul 9).

2 Contextul elaborării strategiei

Pentru perioada de programare 2021-2027, mecanismul ITI este prevăzut de Regulamentul (UE) 2021/1060³. Conform acestuia, atunci când o strategie teritorială implică investiții care beneficiază de sprijin din unul sau mai multe fonduri, din partea mai multor programe sau din partea mai multor priorități din cadrul aceluiași program, acțiunile pot fi realizate ca investiții teritoriale integrate.

Investițiile teritoriale integrate (ITI) permit statelor membre UE să grupeze finanțare din mai multe axe prioritare ale unui sau mai multor programe operaționale pentru a asigura implementarea unei strategii integrate pentru un anumit teritoriu. Mecanismele ITI pot fi utilizate în mod eficient numai dacă zona

¹ Contract AA-010547-001 "SAS Programme Management Support in Romania" / 3.06.2020

² Prezenta strategie a fost pregătită în perioada august-octombrie 2021

³ Regulamentul (UE) 2021/1060 al Parlamentului European și al Consiliului din 24 iunie 2021 de stabilire a dispozițiilor comune privind Fondul european de dezvoltare regională, Fondul social european Plus, Fondul de coeziune, Fondul pentru o tranziție justă și Fondul european pentru afaceri maritime, pescuit și acvacultură și de stabilire a normelor financiare aplicabile acestor fonduri, precum și Fondului pentru azil, migrație și integrare, Fondului pentru securitate internă și Instrumentului de sprijin financiar pentru managementul frontierelor și politica de vize, PE/47/2021/INIT, <http://data.europa.eu/eli/reg/2021/1060/oj>

geografică specifică în cauză are o strategie teritorială integrată, intersectorială. Astfel, elementele cheie ale unui ITI sunt:

- un teritoriu desemnat și o strategie integrată de dezvoltare teritorială;
- un pachet de acțiuni care urmează să fie implementat;
- aranjamente de guvernare pentru gestionarea ITI.

În România, pentru perioada de programare 2021-2027, Ordonanța de Urgență nr. 60 din 30 aprilie 2020⁴ și Legea nr. 176 din 18 august 2020⁵, prevăd desemnarea Asociației de Dezvoltare Intercomunitară «ITI Microregiunea Țara Făgărașului» drept organism de implementare a investițiilor teritoriale integrate.

Necesitatea utilizării mecanismului Investițiilor Teritoriale Integrate (ITI) la nivelul microregiunii Țara Făgărașului se evidențiază prin prisma decalajelor de dezvoltare identificate între acest teritoriu și media națională, dar și prin prisma elementelor specifice de mediu și cadru natural. Având în vedere scopul politicilor europene de dezvoltare teritorială integrată, precum și experiența anterioară la nivelul statelor membre ale Uniunii Europene, mecanismul ITI se prefigurează a fi un instrument ce poate sprijini dezvoltarea sustenabilă a acestei microregiuni, prin recuperarea decalajelor și asigurarea continuității socio-economice între microregiunea Țara Făgărașului și teritoriile învecinate.

Prezenta strategie de dezvoltare teritorială integrată a microregiunii Țara Făgărașului sintetizează o analiză a nevoilor de dezvoltare și a potențialului zonei, inclusiv a interconexiunilor economice, sociale și de mediu, descrie o abordare integrată care răspunde nevoilor de dezvoltare identificate și potențialului zonei, precum și o descriere a implicării partenerilor în pregătirea și implementarea strategiei.

Aspecte metodologice

Conform Regulamentului (UE) 2021/1060⁶, strategiile teritoriale ce vizează investiții teritoriale integrate conțin următoarele elemente:

- zona geografică vizată de strategie;
- o analiză a nevoilor de dezvoltare și a potențialului zonei, inclusiv a interconexiunilor economice, sociale și de mediu;
- o descriere a unei abordări integrate care răspunde nevoilor de dezvoltare identificate și potențialului zonei;
- o descriere a implicării partenerilor, în conformitate cu articolul 8⁷ din Regulamentului (UE) 2021/1060, în pregătirea și implementarea strategiei.

⁴ Ordonanța de Urgență a Guvernului privind unele măsuri financiare în vederea implementării proiectelor de infrastructură fazate din perioada de programare 2007-2013, finanțate din fondurile Uniunii Europene aferente perioadei de programare 2014-2020, publicată în Monitorul Oficial nr. 359/5 mai 2020.

⁵ Lege pentru aprobarea Ordonanței de Urgență a Guvernului nr. 60/2020 privind unele măsuri financiare în vederea implementării proiectelor de infrastructură fazate din perioada de programare 2007-2013, finanțate din fondurile Uniunii Europene aferente perioadei de programare 2014-2020, publicată în Monitorul Oficial nr. 755 / 19 august 2020.

⁶ Regulamentul (UE) 2021/1060 al Parlamentului European și al Consiliului din 24 iunie 2021 de stabilire a dispozițiilor comune privind Fondul european de dezvoltare regională, Fondul social european Plus, Fondul de coeziune, Fondul pentru o tranziție justă și Fondul european pentru afaceri maritime, pescuit și acvacultură și de stabilire a normelor financiare aplicabile acestor fonduri, precum și Fondului pentru azil, migrație și integrare, Fondului pentru securitate internă și Instrumentului de sprijin financiar pentru managementul frontierelor și politica de vize, PE/47/2021/INIT, <http://data.europa.eu/eli/reg/2021/1060/oj>

⁷ Articolul 8 din Regulamentul (UE) 2021/1060 (1): "Pentru acordul de parteneriat și pentru fiecare program, fiecare stat membru organizează și implementează un parteneriat cuprinzător în conformitate cu cadrul său instituțional și juridic și ținând seama de particularitățile fondurilor. Parteneriatul respectiv include cel puțin următorii parteneri: (a) autoritățile regionale, locale, urbane și alte autorități publice; (b) partenerii economici și sociali; (c) organismele relevante care reprezintă societatea civilă, cum ar fi partenerii din domeniul protecției mediului, organizațiile neguvernamentale și organismele responsabile cu promovarea incluziunii sociale, a drepturilor fundamentale, a drepturilor persoanelor cu handicap, a egalității de gen și a nediscriminării; (d) organizații de cercetare și universități, după caz.[...]"

Strategiile teritoriale se află sub responsabilitatea autorităților sau organismelor teritoriale competente și pot să conțină, de asemenea, o listă a operațiunilor care urmează să fie sprijinite.

Atunci când pregătesc strategii teritoriale, autoritățile sau organismele sau organismelor teritoriale competente cooperează cu autoritățile de management competente pentru a stabili sfera de aplicare a operațiunilor care urmează să fie sprijinite în cadrul programului relevant și operațiunile selectate respectă strategia teritorială.

Pentru realizarea analizei nevoilor de dezvoltare și a potențialului zonei, în redactarea prezentei strategii s-a pornit cu o serie de activități de cercetare derulate de ADI ITI Microregiunea Țara Făgărașului, activități ce au inclus atât cercetare de birou, cât și interviuri față în față sau focus grupuri.

Cercetarea a demarat prin analizarea calității vieții în Microregiunea Țara Făgărașului, etapă care a evidențiat oportunitățile și constrângerile pentru zona țintă. Metodele de studiu folosite au fost ancheta pe bază de chestionar și interviul, aplicate unui eșantion de 150 de persoane, cetățeni privați sau reprezentanți ai unor instituții publice. În această etapă au fost colectate o serie de informații privind sistemul de educație, sistemul de sănătate și economia.

Aceste activități au fost completate de 3 activități de informare și consultare (3 focus-grupuri), în zonele defavorizate și 2 activități de informare și consultare (2 focus-grupuri), organizate cu Primăria Municipiului Făgăraș și Serviciul Public de Asistență Socială. La acestea au participat membri din comunitățile investigate, lideri din aceste comunități, reprezentanți ai agenților economici, reprezentanți ai asociațiilor de proprietari/locatari, iar discuțiile au vizat identificarea problemelor specifice, precum și a potențialelor soluții.

Complementar activităților de cercetare de mai sus, s-au derulat o serie de discuții menite să identifice nevoile specifice și potențialele soluții, cu: Inspectoratul Școlar Județean, Direcția de Sănătate Publică, școli, antreprenori, Camera de Comerț și industrie, asociații de cartier, diferite grupuri de cetățeni, respectiv persoane în vârstă, femei și bărbați, persoane resursă, lideri locali, șomeri, persoane inactive, tineri etc.

În baza datelor colectate în cadrul activităților de cercetare, au fost pregătite analiza socio-economică și analiza SWOT și au fost definite viziunea și obiectivele prezentei strategii de dezvoltare.

În baza acestora a fost definită abordarea integrată care răspunde nevoilor de dezvoltare identificate și potențialului zonei, precum și descrierea implicării partenerilor.

3 Analiza socio-economică a microregiunii Țara Făgărașului

Asociația de Dezvoltare Intercomunitară «ITI Microregiunea Țara Făgărașului» (ADI ITI MTF) s-a constituit în iulie 2020⁸ în scopul implementării mecanismului Investiții Teritoriale Integrate (ITI) pe raza de competență a unităților administrativ-teritoriale cuprinse în Strategia de Dezvoltare Durabilă Integrată a Microregiunii Țara Făgărașului.

Parteneriatul creat prin ADI ITI MTF este format din Consiliul Județean Brașov, Consiliul Județean Sibiu, municipiul Făgăraș, orașul Victoria din județul Brașov și orașele Avrig și Tâlmăciu din județul Sibiu, precum și 29 comune, 19 acestea din județul Brașov și 10 din județul Sibiu⁹. Prezenta Strategie de dezvoltare durabilă a microregiunii Țara Făgărașului vizează teritoriul compact format din aceste 31 UAT-uri.

Strategia de Dezvoltare Durabilă a Țării Făgărașului promovează colaborarea în scopul obținerii de plus-

⁸ Anexa 1, Act constitutiv actualizat Asociația de Dezvoltare Intercomunitară «ITI Microregiunea Țara Făgărașului»

⁹ Anexa 1, Act constitutiv actualizat Asociația de Dezvoltare Intercomunitară «ITI Microregiunea Țara Făgărașului»

valoare din resurse limitate. Aceasta nu înlocuiește obiectivele și prioritățile individuale ale membrilor ADI, ci urmărește să le completeze și să aducă o coerență suplimentară. Sinergia creată de această abordare va aduce valoare adăugată considerabilă parteneriatului, maximizând impactul finanțării și măsura în care aceasta contribuie la dezvoltarea durabilă a Țării Făgărașului.

În realizarea analizei socio-economice, au fost revizuite informațiile și datele disponibile în raport cu contextul microregiunii Țara Făgărașului, inclusiv informațiile colectate de ADI ITI MTF în cadrul etapei de cercetare derulată anterior redactării prezentei strategii. Acestea au fost completate cu o analiză **cantitativă** care a vizat explorarea și identificarea indicatorilor relevanți disponibili la nivel de UAT din surse statistice naționale (e.g. Institutul Național de Statistică, Observatorul Teritorial).

Astfel, a fost construit un Indice Compozit al Dezvoltării Locale (ICDL), în conformitate cu Ghidul Organizației pentru Cooperare și Dezvoltare Economică (OECD) privind construirea indicatorilor compoziți¹⁰. Descrierea detaliată a domeniilor și indicatorilor analizați este inclusă în Anexa 2, în cadrul documentului "Rezultate preliminare aplicare metodologie SWOT Țara Făgărașului", din Iulie 2021. Indicele Compozit al Dezvoltării Locale este un instrument care exprimă performanțele unui teritoriu din patru puncte de vedere: demografie, servicii sociale și infrastructură, economie și patrimoniu. Acest indice compozit este utilizat și în cadrul analizei SWOT pentru a completa informațiile calitative colectate.

Principalele dimensiuni analizate care au stat la baza calculării ICDL pentru microregiunea Țara Făgărașului sunt:

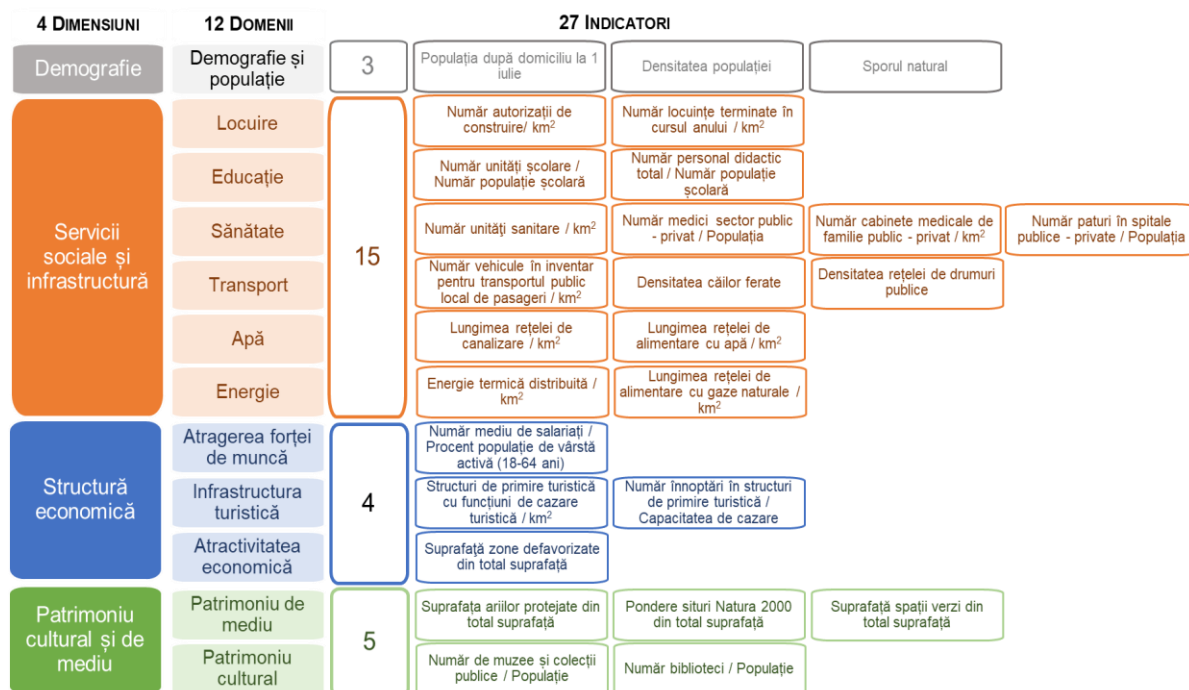
- Demografie;
- Servicii sociale și infrastructură;
- Structură economică;
- Patrimoniu cultural și de mediu.

Notă. Documentul de analiză "Rezultate preliminare aplicare metodologie SWOT Țara Făgărașului", Anexa 2, a fost finalizat și transmis la începutul lunii iulie 2021. Ulterior transmiterii acestuia, două noi unități administrativ teritoriale s-au adăugat componenței ADI ITI Microregiunea Țara Făgărașului. La momentul redactării prezentei strategii, nu s-a considerat necesară actualizarea analizei din cadrul documentului "Rezultate preliminare aplicare metodologie SWOT Țara Făgărașului", dat fiind că impactul celor 2 noi UAT asupra rezultatelor acesteia este unul neglijabil având în vedere suprafața și populația lor ca raport din suprafața și populația totale ale microregiunii.

	Populație (2020)	Suprafață (kmp)
Racovița	2,912	56.24
Carta	1,190	29.57
Microregiunea Țara Făgărașului	146,414	3,334.60
(Racovița + Carta) % din totalul microregiunii	2.80%	2.57%

¹⁰ OECD, JRC, 2008, Handbook on Constructing Composite Indicators., <https://www.oecd.org/sdd/42495745.pdf> , accesat la 1 septembrie 2021

Figura 1. Modalitatea de grupare a indicatorilor pe domenii și dimensiuni în cadrul ICDL

Sursa: EY

Așa cum poate fi observat în Figura 1, datele cantitative pe baza cărora s-a construit ICDL au fost normalizate, pentru a asigura, pe de o parte, compatibilitatea lor și, pe de altă parte, comparații statistice. Astfel, indicatorii au fost normalizați în funcție de:

- Suprafața UAT-ului (numărul autorizațiilor de construire, numărul locuințelor finalizate, numărul unităților sanitare, lungimea rețelelor de canalizare și apă etc.);
- Populația UAT-ului (numărul de medici, numărul de paturi din spitale, numărul de muzee și biblioteci etc).

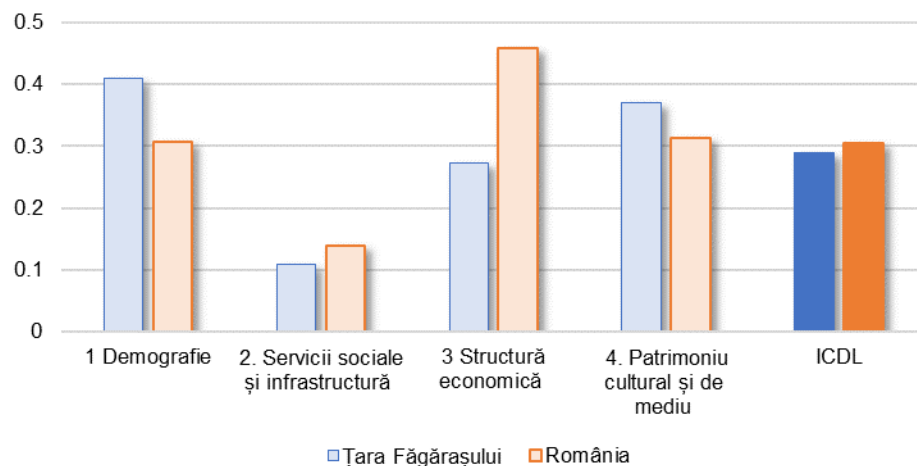
Normalizările și prelucrările repetate ale indicatorilor componenți au permis ca aceștia să aibă ponderi egale în calculul scorului agregat la nivel de dimensiune. Mai mult, toate dimensiunile au aceeași importanță în calculul indicelui compozit al dezvoltării locale. Astfel, ICDL ia forma unui scor cu valori între 0 și 1, unde 0 este cea mai slabă performanță și 1 este cea mai ridicată performanță în teritoriul analizat.

Identificarea aspectelor relevante din punct de vedere al analizei socio-economice s-a bazat pe compatibilitatea între nevoile microregiunii ITI și prioritățile de investiții ale Fondurilor Structurale și de Investiții în România în perioada de programare 2021-2027, așa cum sunt ele redate în versiunea octombrie 2020 a programelor operaționale¹¹. Integrarea propriu-zisă a ICDL în analiza socio-economică se referă la utilizarea lui pentru a compara performanțele UAT-urilor din microregiune cu media națională a aceluiași indice.

În figura de mai jos sunt prezentate scorurile ICDL la nivelul microregiunii comparativ cu cel de la nivelul României, inclusiv scorurile celor patru mari dimensiuni analizate în cadrul acestuia.

¹¹ Ministerul Investițiilor și Proiectelor Europene, 2002, Perioada 2021-2027, <https://mfe.gov.ro/minister/perioade-de-programare/perioada-2021-2027/>, accesat la 1 septembrie 2021

Figura 2. Indicele Compozit al Dezvoltării Locale în microregiunea Țara Făgărașului pe dimensiuni

Sursa: Prelucrarea EY în baza datelor din Observatorul Teritorial

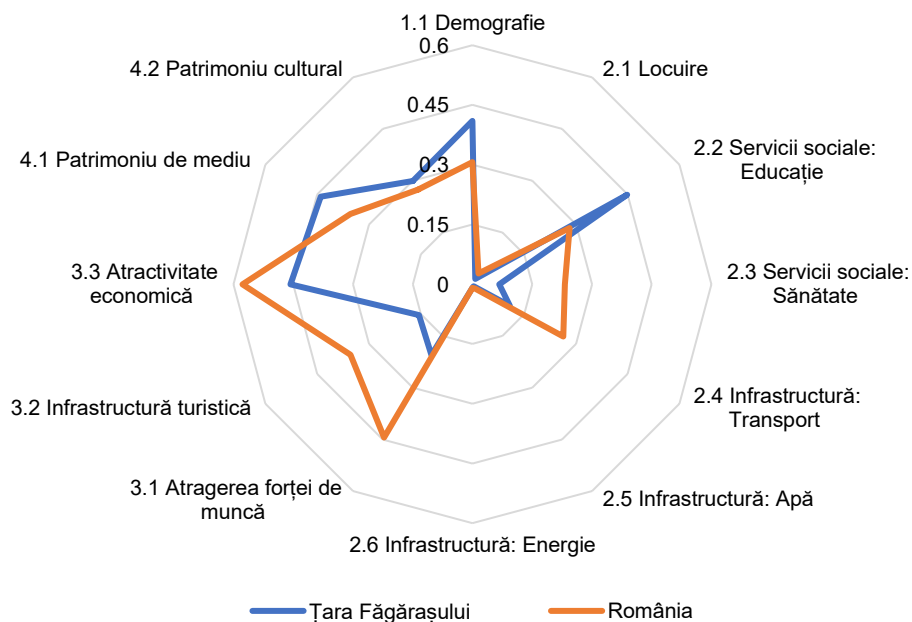
O analiză în detaliu a performanțelor microregiunii în perioada 2014-2020 în domeniile care compun cele patru dimensiuni de mai sus, surprinsă în Figura 2, evidențiază o serie de contraste între expansiunea demografică de la nivelul Țării Făgărașului și:

- Investițiile în calitatea locuirii în microregiune, sector în care 90% din UAT-urile din microregiune nu înregistrează activitate.
- Accesul la servicii de sănătate, care, în prezent nu sunt furnizate local în aproximativ 16% din UAT-urile analizate sau sunt furnizate la standarde sub media națională în 70% din comunitățile microregiunii.
- Accesul la infrastructura rutieră sau feroviară, care este deficitar pentru comunitățile din nordul și sudul microregiunii.
- Capacitatea de asigurare a apei curente și serviciului de canalizare, infrastructuri de bază pentru locuitorii teritoriului analizat și de care beneficiază doar 56% din UAT-urile microregiunii.
- Atractivitatea economică, criteriu în funcție de care aproximativ jumătate din UAT-urile componente sunt clasificate drept zone defavorizate.¹²
- Atragerea forței de muncă, indicator în care microregiunea a obținut un scor sub media națională în special în zona de est, evidențiindu-se, totuși trei aglomerări de UAT-uri cu performanțe mai ridicate.

Un alt contrast de conturează între patrimoniul bogat de care dispune microregiunea și, implicit, potențialul turistic ridicat intrinsec, și infrastructura turistică, ce prezintă un nivel scăzut de dezvoltare. Subdezvoltarea infrastructurii turistice restricționează capacitatea microregiunii de a concura cu alte areale turistice din țară.

¹² Conform [Ordonanței de Urgență a Guvernului nr. 24 din 30 septembrie 1998 privind regimul zonelor defavorizate](#), zonele defavorizate sunt desemnate de Guvern la propunerea consiliilor locale sau consiliilor județene, atunci când teritoriile sunt caracterizate de inaccesibilitate geografică cu impact asupra infrastructurii sau șomaj accentuat. Prin acest instrument, se stabilesc domeniile de interes pentru realizarea de investiții la nivelul teritoriului, precum și finanțările necesare și facilitățile prevăzute de lege ce se acordă agenților economici care efectuează investiții.

Figura 3. Indicele Compozit al Dezvoltării Locale în microregiunea Țara Făgărașului pe domenii

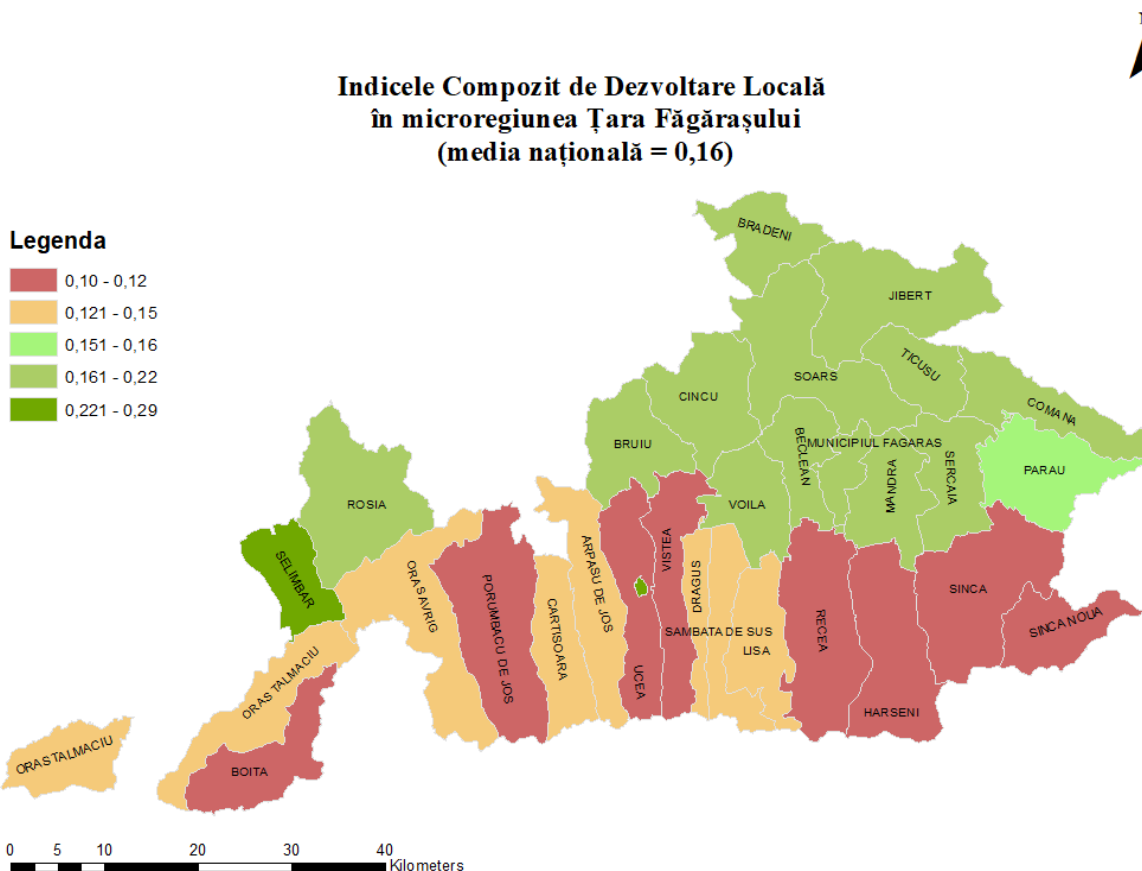

Sursa: Prelucrarea EY în baza datelor din Observatorul Teritorial

Figura 3 surprinde scorurile ICDL calculate la nivelul fiecărui UAT dintre cele 31 care compun microregiunea, comparativ cu media națională. Din acest punct de vedere, se poate observa că:

- În general, comunitățile din sudul microregiunii, clasificate drept zone defavorizate, înregistrează performanțe sub media națională;
- Discrepanța dintre mediul urban și mediul rural rămâne accentuată la nivelul microregiunii. În acest sens, se poate observa că, în cazul majorității indicatorilor, scorurile pentru orașul Victoria și municipiul Făgăraș se situează nu doar deasupra mediei Țării Făgărașului, dar și deasupra mediei naționale.
- Vestul microregiunii beneficiază de influența pozitivă a municipiului reședință de județ Sibiu, fiind influențat pozitiv de infrastructura și bunăstarea economică generată de acesta. Din acest motiv, comuna Șelimbăr, aflată în directă proximitate a municipiului Sibiu, reușește să se evidențieze prin scorurile semnificativ peste media națională pe care le înregistrează în cadrul analizelor de ansamblu și la nivelul dimensiunilor ICDL. În plan secund, orașele Avrig și Tâlmaci, precum și comuna Roșia, sunt antrenate punctual de dinamica municipiului Sibiu, reușind să înregistreze performanțe peste media națională în sectoare precum dimensiunea demografică, transporturile sau atragerea forței de muncă.

Figura 4. Indicele Compozit de Dezvoltare Locală la nivel UAT-urilor din microregiunea Țara Făgărașului

Sursa: Prelucrarea date Observatorul teritorial, <https://observator.mdrap.ro> (Septembrie 2021)

Analiza dezvoltării locale la nivelul UAT-urilor permite identificarea aglomerărilor cu performanță peste sau sub media națională. Astfel, pot fi observate:

- Aglomerări cu performanțe peste media națională în:
 - Zonele urbane (Municipiul Făgăraș și orașul Victoria);
 - Vestul microregiunii (în proximitatea Municipiului Sibiu);
- Aglomerări cu performanțe sub media națională în sudul microregiunii (UAT-uri desemnate zone defavorizate);
- Un potențial socio-economic important, încă ne-exploatat;
- Creștere demografică;
- Creșterea numărului de companii și a cifrei de afaceri în agricultură, silvicultură, HORECA și industria prelucrătoare;
- Patrimoniu natural important;
- Ofertă turistică adecvată, dar utilizare limitat a capacității de cazare.

Analiza detaliată, constând în concluziile referitoare la situația socio-economică a microregiunii, se regăsește în Anexa 2, în cadrul documentului "Rezultate preliminare aplicare metodologie SWOT Țara Făgărașului", în timp ce elementele relevante din această analiză au fost preluate în analiza socio-economică din prezenta secțiune a strategiei.

3.1 Localizarea geografică și resursele naturale

Țara Făgărașului este așezată în centrul României, cuprinzând, în vatra sa, vasta depresiune a Făgărașului și zonele ce gravitează din punct de vedere etno-istoric către aceasta. Deoarece Țara Făgărașului este drenată de cursul mijlociu al Oltului, este cunoscută și sub numele de Țara Oltului și se întinde între Munții Făgăraș, munții Perșani și marginea sudică a podișului Hârtibaciului.

Microregiunea Țara Făgărașului se află în Regiunea Centru și se întinde pe o suprafață de 3.335 km²¹³, respectiv 1.4% din teritoriul național, fiind situată în centrul României. Aceasta avea în anul 2020 un număr de 146.414 locuitori cu domiciliul în microregiune¹⁴ și cuprinde porțiuni din 2 județe – Brașov și Sibiu - fiind bine relaționată teritorial.

Microregiunea este situată în centrul Țării Făgărașului, la poalele munților Făgăraș, străbătută Drumul Național 1 și de calea ferată Brașov-Sibiu de la est la vest, pe axa mediană a zonei, paralel cu râul Olt și în apropierea acestuia. Din punct de vedere administrativ-teritorial, microregiunea corespunde următoarelor UAT-uri: Municipiul Făgăraș, orașul Victoria din județul Brașov și orașele Avrig și Tâlmaci din județul Sibiu, precum și comunele Beclean, Cincu, Drăguș, Hârseni, Lisa, Mândra, Părau, Recea, Șercaia, Șinca, Șinca Nouă, Sâmbăta de Sus, Șoarș, Ucea, Viștea, Voila, Comana, Ticușu, Jibert, din județul Brașov, și Arpașu de Jos, Racovița, Bruuiu, Cârțișoara, Cârța, Porumbacu de Jos, Roșia, Șelimbăr, Brădeni, Boița din județul Sibiu. Comuna Turnu Roșu urmează să fie inclusă în perteneriat în curând.

Acest teritoriu este o zonă compactă constituind o unitate geografică, istorică și etnografică, făcând parte din cele mai mari și mai bine individualizate depresiuni din Transilvania. Depresiunea cuprinde două tipuri principale de relief, ce se succed dinspre munte, sub forma unui vast amfiteatru cu deschiderea către nord, spre lunca largă a Oltului și Podișul Hârtibaciului, respectiv tipul de peisaj alpin și montan, cu munți înalți, creste și relief glaciatic, un peisaj de dealuri de înălțime mijlocie și o zonă depresionară de șes. Toate acestea alcătuiesc o unitate geografică complexă, cu un potențial turistic natural și antropic de excepție.

Potențialul natural al vegetației din microregiune este unul deosebit de complex căci, de cele mai multe ori, vegetația se asociază altor elemente, generând peisaje geografice deosebit de atractive, altele, asociațiile vegetale, compoziția și structura floristică a acestora pot deveni elemente atractive, obiective turistice specifice, dar și teme de cunoaștere și analize științifice. Se poate aprecia că zona de pădure este reprezentată de la poale către înaltul Făgărașului de toate etajele de vegetație întâlnite în spațiul montan al României.

Fauna, ca și vegetația, se impune prin varietate, densitate și calitatea trofeelor, din punct de vedere turistic prezentând importanță prin valoarea sa estetică, recreativ-cinegetică și științifică.

Intervențiile antropice, din ce în ce mai agresive, au afectat și afectează componentele mediului geografic,

¹³ Ministerul Dezvoltării, Lucrărilor Publice și Administrației, 2021, Observatorul Teritorial, disponibil la <https://observator.mdrap.ro/SitePages/Pornire.aspx>, accesat la 1 septembrie 2021

¹⁴ Ministerul Dezvoltării, Lucrărilor Publice și Administrației, 2021, Observatorul Teritorial, disponibil la <https://observator.mdrap.ro/SitePages/Pornire.aspx>, accesat la 1 septembrie 2021

modificând caracteristicile și calitatea ecosistemelor naturale, determinând degradarea unor spații geografice, mai mult sau mai puțin extinse, ajungând în stadiul de „ireversibilitate”.

Țara Făgărașului are un real potențial balnear susținut de apele minerale de la Rodbav și Perșani și nămolurile terapeutice. Prezența lor a permis amenajarea unor stațiuni balneoclimaterice de importanță locală și regională (de ex., stațiunea balneoclimaterică de la Perșani, este renumită și pentru nămolul sapropelic antireumatic exploatat în timpul verii).

Conform datelor furnizate de MADR în Lista-ariilor-naturale-protejate-Natura-2000¹⁵, cea mai mare parte a suprafeței microregiunii este acoperită de situri Natura 2000, acestea făcând parte integrantă din rețeaua ecologică europeană Natura 2000. Siturile Natura 2000 constituie zone pilot de conservare și protejare a speciilor periclitare, sau pe cale de dispariție. În cadrul acestora, este necesar a se realiza evaluarea și monitorizarea stării biodiversității, precum și adoptarea de măsuri de conservare. Siturile naturale din Microregiunea Țara Făgărașului sunt împărțite, conform celor două directive ale Uniunii Europene, în două categorii: situri de protecție specială avifaunistică (SPA), în care accentul se pune pe protecția avifaunei (păsări) și situri de importanță comunitară (SCI).

3.2 Mediul înconjurător

Patrimoniul natural Microregiunii Țara Făgărașului este format din ecosisteme, parcuri, rezervații, și valori culturale formate din obiective culturale și situri arheologice. Protejarea patrimoniului natural și construit și valorificarea elementelor de unicitate și identitate reprezintă condiții esențiale pentru realizarea unei dezvoltări durabile a teritoriului microregiunii.

„...Țara Făgărașului, popular Țara Oltului, a rămas o Terra, cu unitate, cu fizionomia ei aparte, o țară românească, o Terra Blachorum cu temeiurile ei distincte, cu clasele ei temeinic românești, cu obiceiurile și scaunele ei de judecată boierești...”
(Daicoviciu C. – „Din istoria Transilvaniei”)

Deși **toate localitățile microregiunii sunt parte a siturilor NATURA 2000**, situri de importanță, sau arii de protecție specială

avifaunistică (mai exact, 70% din suprafața totală a microregiunii reprezintă arii protejate, cu mult peste media la nivel național de 23%¹⁶), amenințările la adresa mediului înconjurător se mențin semnificative, principalele cauze fiind activitățile de transport, agricultură, exploatarea forestieră, cât și măsuri incomplete de conservare a biodiversității naturale.

Din păcate, toate zonele protejate sunt încă supuse intervențiilor antropice, dar și schimbărilor climatice și se constituie ca puncte vulnerabile ce necesită atenție specială, ceea ce face să existe **suprafețe extinse afectate de poluarea cu deșeuri sau de defrișările masive**.

Zona de munte și deal din microregiune a fost supusă **defrișărilor masive și necontrolate**, fiind expusă unor fenomene accentuate de deteriorare a solului prin despăduriri, eroziune și alunecări de teren. Instalarea microhidrocentralelor pe cursul râurilor de munte a produs mari dezechilibre, afectând populațiile de pește din aceste râuri.

Microregiunea este bogată în ape minerale, lacuri sărate și nămol, acest lucru creând posibilitatea dezvoltării unor forme de turism balnear. Este nevoie de o abordare integrată, prin care să se țină seama de dimensiunile de mediu, sociale și economice ale dezvoltării durabile.

Principalele surse de poluare a aerului în întreaga microregiune sunt activitățile industriale, traficul auto

¹⁵ Observatorul teritorial, <https://observator.mdrap.ro/SitePages/Index%20indicatori.aspx?View=%7Be0c91a20-45d7-49c2-8589-9e39a5b08b17%7D&SortField=g0h6&SortDir=Asc>

¹⁶ Date procesate din Observatorul teritorial, <https://observator.mdrap.ro/SitePages/Index%20indicatori.aspx?View=%7Be0c91a20-45d7-49c2-8589-9e39a5b08b17%7D&SortField=g0h6&SortDir=Asc>, accesat la 1 septembrie 2021

urban, traficul feroviar, producerea agentului termic și a apei calde, activitățile agricole. Pe lângă acestea, dezvoltarea industriei chimice poate avea un impact semnificativ asupra calității aerului, prin emisii de gaze reziduale din instalațiile tehnologice cu potențial conținut NOx și CO, gaze de la ardere ape roșii și gaze cu conținut de pulberi provenind de la UPS (Uzina de Produse Speciale) din Făgăraș și Victoria.

Principalele surse fixe de poluare atmosferică sunt unitățile industriale amplasate în municipiul Făgăraș și orașul Victoria, iar traficul rutier este cea mai importanta sursa mobilă pentru poluarea aerului. Urbanizarea, creșterea numărului de vehicule și dezvoltarea economică rapidă contribuie la crearea unei probleme crescânde de poluare. (sursa: Raport privind starea mediului în județul Brașov, ian-iunie 2012).

În ceea ce privește poluarea atmosferică cu concentrații mari de carbon, este important de luat în calcul și **nivelul redus de eficiență energetică al clădirilor publice și rezidențiale din microregiune**. În acest sens, un prim pas a fost făcut prin integrarea orașului AVRIG în programul european URBENERGY5 parte a programului european URBACT II, care promovează dezvoltarea și implementarea unor scenarii financiare și tehnologice ca sistem integrat, în scopul creșterii standardului de viață la nivelul comunităților locale, îmbunătățirea eficienței energetice și producerii energiei neconvenționale, în vederea obținerii independenței energetice pe plan local.

În zona rurală din microregiune poluarea a produs zone cu **vulnerabilitate ridicată la riscuri naturale** (inundații, eroziune, alunecări de teren, viituri) ca urmare a defrișărilor abuzive ale pădurilor.

În ceea ce privește gestionarea surselor de poluare și a riscurilor asociate dezastrelor, în prezent **nu există un sistem informațional integrat de management în caz de dezastru** pentru Microregiunea Țara Făgărașului, deși au existat intervenții punctuale resurse în acest sens, fără a se forma însă o echipă de intervenție inter-instituțională pentru situațiile de urgență.

3.3 Asigurarea serviciilor publice și conectivitate

În ceea ce privește accesul la servicii sociale și infrastructură, în microregiunea Țara Făgărașului **există UAT-uri în care nu este asigurat accesul la servicii sociale de bază (precum cele care țin de sănătate) sau la infrastructuri tehnico-edilitare** (precum cele ce asigură alimentarea cu apă curentă, serviciul de salubritate sau încălzirea locuințelor cu energie termică).

De asemenea, jumătatea sudică din teritoriul microregiunii este considerată zonă defavorizată, în special zona montană a microregiunii, fără a exista însă o suprapunere perfectă între zonele albe lipsite de servicii și comunitățile cu statut de zonă defavorizată, declarate astfel în condițiile legii¹⁷.

Peste jumătate din teritoriul micro-regiunii, în proporție¹⁸ de 54,3%, este desemnată zonă defavorizată, în principal în zona montană, cu accesibilitate redusă. Un număr de 15 UAT-uri din cele 31 ale microregiunii sunt considerate zone de acest tip.

3.3.1 Sistemul de alimentare cu apă potabilă și canalizarea apelor uzate

În interiorul microregiunii, municipiul Făgăraș și orașul Victoria dispun de sisteme de alimentare cu apă potabilă și canalizare, dar infrastructura este învechită. În zona rurală, sistemul de alimentare cu apă potabilă și canalizare a apelor uzate este slab dezvoltat. Există sate cu apă curentă, dar infrastructura este învechită și apa nu îndeplinește parametri de calitate.

¹⁷ Zona defavorizată reprezintă o arie geografică strict delimitată teritorial, care îndeplinește cel puțin una dintre condițiile definite conform Ordonanței de Urgență a Guvernului (OUG) 24/1998

¹⁸ Prelucrare în baza datelor Observatorul Teritorial, <https://observator.mdrap.ro/geografie/SitePages/Pornire.aspx>

Ca atare, în perioada 2014-2019, microregiunea Țara Făgărașului, a fost deservită¹⁹ de²⁰:

- 860,4 km de rețea de alimentare cu apă, reprezentând 1% din lungimea de rețea de alimentare cu apă la nivelul României de 86.518,8 km
- 355,9 km de canalizare, reprezentând 0,9% din lungimea rețelei de canalizare de la nivelul României, de 40.268 km)

Aproape jumătate din UAT-urile din microregiune nu beneficiază de acces la infrastructura de alimentare cu apă și de canalizare, iar aceasta este dezvoltată preponderent în zonele urbane. În prezent, există o serie de inițiative de investiții în domeniul infrastructurii de apă.

3.3.2 Sistemul de alimentare cu energie electrică

Întreaga microregiune este conectată la sistemul de alimentare cu energie electrică. Există excepții în zonele defavorizate, unde unele locuințe individuale nu sunt conectate la rețea.

3.3.3 Sistemul de alimentare cu gaze naturale

În Municipiul Făgăraș și orașul Victoria, rețeaua de alimentare cu gaze naturale este în administrarea S.C.DISTRIGAZ SUD S.A. și este conectată la magistrala Mediaș – București. În perioada 2000-2003 conductele componente rețelei au fost înlocuite integral iar contoarele în procent de 60%. Zona rurală nu este acoperită integral de către sistemul de alimentare cu gaze naturale.

În ceea ce privește aglomerările urbane, în municipiul Făgăraș, cartierele de blocuri de locuințe și unele instituții publice precum școlile sau spitalul municipal sunt încălzite folosind sistemul centralizat de furnizare a energiei termice asigurat de S.C.ECOTERM S.A., iar orașul Victoria este alimentat cu energie termică de către combinatul chimic. În prezent, marea majoritate a locuitorilor din mediul urban s-au debransat de la sistemul centralizat de termoficare din cauza costurilor ridicate, preferând centralele termice individuale. În zona rurală a microregiunii, spațiile publice și locuințele sunt încălzite cu gaz metan, cărbuni, sau lemne.

În perioada 2014-2019, microregiunea Țara Făgărașului, a beneficiat de:

- 597,8 km de rețea de alimentare cu gaze naturale în 2019, reprezentând 1,5% din km de rețea de alimentare cu gaze naturale la nivelul României – 42.287,4 km). Mai mult, proporțional, Țara Făgărașului beneficiază de o infrastructură de alimentare cu gaze naturale marginal peste media de la nivelul național;
- 12.563 gigacalorii energie termică distribuită în microregiune în 2019, reprezentând 0,2% din totalul energiei termice distribuite anual la nivelul României (6.898.786 gigacalorii).

Având în vedere cele de mai sus, din punct de vedere al accesului la rețeaua de alimentare cu energie termică, în Țara Făgărașului se identifică următoarele particularități:

- Rețeaua de gaze din microregiune este mai bine dezvoltată decât media națională, însă accesul la energie rămâne, în mare măsură, limitat, parțial din cauza debransărilor consumatorilor de la rețeaua centralizată;
- Accesul la energie termică distribuită centralizat este inferior valorilor medii înregistrate

¹⁹Prelucrare date Observatorul teritorial, pentru anul 2019, Observatorul teritorial,
<https://observator.mdrap.ro/infrastructura/SitePages/Infrastructura%20edilitara.aspx>, accesat la 1 septembrie 2021

²⁰ Date procesate din Observatorul teritorial, <https://observator.mdrap.ro/infrastructura/SitePages/Infrastructura%20edilitara.aspx>

la nivel național datorită, în parte, caracteristicilor geografice.

3.3.4 Sistemul de educație

Calitatea vieții este direct influențată de serviciile publice de sănătate, asistență socială și educație, furnizate de autoritățile publice locale. Analiza realizată în zonă arată că Țara Făgărașului a performat mai slab decât localitățile din jurul orașelor Sibiu și Brașov, cele mai apropiate centre urbane mari. Disparitățile la nivel teritorial se măresc în contextul în care resursele umane dar și cele economice se îndreaptă spre cei doi poli urbani.

Din punctul de vedere al domeniului educației se identifică următoarele particularități:

- Disponibilitatea serviciilor de educație²¹ în microregiunea Țara Făgărașului este peste media națională²², însă se mențin șansele inegale de acces la o educație de calitate pentru toți elevii, ceea ce afectează în continuare în special copiii din comunitățile și grupurile vulnerabile
- Există servicii de educație la un nivel corespunzător în microregiune, inclusiv în zonele montane greu accesibile, unele dintre acestea clasificate drept zone defavorizate
- condiții neadecvate (lipsa apei curente, a canalizării, clădiri deteriorate) în unele școli;
- slaba infrastructură educațională pentru preșcolari ;
- programe de predare simultană care pun în dezavantaj elevii din microregiune;
- în medie, un nivel scăzut al nivelului de educație și /sau calificare în rândul populației active, ceea ce generează o capacitate redusă de integrare a absolvenților/tinerilor pe piața muncii.

În ceea ce privește măsura în care infrastructura educațională răspunde nevoilor de formare în corespondență cu nevoile mediului de afaceri din microregiune, notăm existența unui liceu agricol și a unui tehnologic în municipiul Făgăraș. Capacitatea acestora de a răspunde însă nevoilor de personal calificat este redusă. Modificările structurale suferite de economia regională, restrângerea sau chiar dispariția unor activități economice și apariția altora impun pentru multe persoane active nu doar schimbarea fizică a locului de muncă ci chiar schimbarea profesiei, această situație presupunând achiziții profesionale noi și învățarea rapidă a unei profesii noi.

În plus, ca urmare a progresului tehnologic foarte rapid, metodele de lucru și cunoștințele profesionale necesare pentru desfășurarea de către angajați a aceleiași activități economice se schimbă cu o frecvență din ce în ce mai mare. Pentru a rămâne competitivă și pentru a-și menține un grad satisfăcător de ocupare, micro regiunea trebuie să dispună de o forță de muncă bine pregătită dar și mai ușor adaptabilă la viitoarele cerințe ale pieței muncii. Mobilitatea profesională scăzută și participarea redusă a forței de muncă la programe de formare continuă sunt limitări importante care determină rigidizarea pieței regionale a muncii.

Nevoia de formare profesională în domeniul turismului, începând cu formarea profesională de bază până

²¹ Performanța microregiunii în acest domeniu a fost calculată utilizând indicatorii referitori la infrastructura educațională (numărul mediu de școli) și la resursele umane alocate (mărimea personalului didactic) la nivelul fiecărui UAT. Aceste calcule țin cont de existența următoarelor date statistice din Observatorul teritorial pentru perioada 2014-2019:

- 46 unități școlare, în medie, în Țara Făgărașului (0,7% din totalul unităților școlare din România);
- 18.700 elevi, în medie (0,52% din populația școlară din România);
- 1.290 personal didactic, în medie (0,52% din totalul la nivel național);
- 403 elevi, în medie, în fiecare școală (media la nivelul României este 532);
- 14,5 elevi, în medie, pentru fiecare profesor (media în România este 15,2).

Sursa: Observator teritorial, <https://observator.mdrap.ro/SitePages/Pornire.aspx>

²² Analiză proprie ADI ITI Țara Făgărașului

la până nivelul de top management este parțial satisfăcută prin proximitatea liceelor licee tehnologice din Regiunea Centru care oferă o pregătire în domeniul turismului, iar la nivel universitar prin cursurile oferite la Facultatea de Alimentație și Turism a Universității Transilvania Brașov sau la Facultatea de Geografia Turismului din cadrul Universității Creștine „Dimitrie Cantemir” din Sibiu.

Pentru a satisface nevoia de pregătire profesională în turism și pentru a crește calitatea acestuia în perioada următoare, alături de sprijinirea învățământului clasic, este nevoie și de extinderea și susținerea sistemului dual de învățământ, tot mai solicitat în ultimii ani atât de tineri cât și de firmele din domeniul turismului.

În ceea ce privește rata abandonului școlar²³, conform INS²⁴, cifrele relevante pentru Microregiune indică în general un nivel semnificativ mai ridicat al abandonului școlar în învățământul preuniversitar din județele acoperite de microregiune, comparativ cu Regiunea Centru, cât și cu nivelul național al acestui indicator.

Tabel 1 Rata abandonului în învățământul preuniversitar, pe niveluri de educație în 2019

	Nivel național	Regiunea CENTRU	Județul Brașov	Județul Sibiu
Învățământul primar	1.3	1.9	2.5	1.8
Învățământ gimnazial	1.3	1.9	2.3	1.5
Învățământul secundar ciclul 2 (liceal și profesional)	2	2.8	2.4	6.9
Învățământ postliceal și de maiștri	7.5	8.6	10.7	4.4

Sursa: INSSE, Tempo Online, SCL113A - Rata abandonului în învățământul preuniversitar, pe niveluri de educație, macroregiuni, regiuni de dezvoltare și județe

În acest context, provocările pe care România și implicit microregiunea nu a reușit să le depășească sunt:

- participarea redusă la educație și îngrijirea timpurie calitatea și caracterul incluziv al sistemului de educație;
- relevanța redusă pentru piața forței de muncă a educației și formării profesionale afectează perspectivele de angajare ale absolvenților;
- participarea la învățământul superior este redusă și rămâne insuficient aliniată la nevoile pieței forței de muncă;
- dobândirea de competențe digitale rămâne limitată.

3.3.5 Sistemul de sănătate

Infrastructura și serviciile de sănătate de care beneficiază populația din microregiunea Țara Făgărașului (datele acoperind perioada 2014-2019²⁵) constau în:

- 349 paturi în spitale în medie, 1 pat pentru fiecare 414 locuitori (media națională este 1 pat la 167 locuitori);
- 87 cabinete medicale în medie (0,8% din cabinetele din România), 1 la fiecare 37 km²

²³ Rata abandonului școlar reprezintă diferența între numărul elevilor înscriși la începutul anului școlar și cel aflat în evidență la sfârșitul aceluiași an școlar, exprimată ca raport procentual față de numărul elevilor înscriși la începutul anului școlar.

²⁴ <http://statistici.insse.ro:8077/tempo-online/#/pages/tables/insse-table>

²⁵ Prelucrare date, Observatorul teritorial, <https://observator.mdrap.ro/locuire/SitePages/Pornire.aspx>, accesat la 1 septembrie 2021

(în România, media este 1 cabinet la fiecare 21 km²);

- 160 doctori (1 doctor la fiecare 900 locuitori, în comparație cu media națională de 1 doctor la fiecare 380 locuitori);
- 6 unități de sănătate publică (1% din totalul național), 1 la fiecare 588 km² (în România media este 1 unitate la fiecare 333 km²).

Infrastructura de sănătate publică din microregiune este slab dezvoltată și prezintă un grad de inadecvare extrem de accentuat în ceea ce privește numărul de medici și numărul de paturi în spitale de care beneficiază populația locală, lucru explicabil prin:

- Caracterul profund rural al micro regiunii, având în vedere prezența a doar două UAT-uri urbane în microregiune. Tradițional, comunitățile rurale au beneficiat local doar de serviciile dispensarului și ale medicului/asistentului arondat în această unitate sanitară, fiind așteptat ca serviciile medicale mai complexe să fie prestate în spitalele din comunitățile urbane. În special în condițiile expansiunii demografice din regiune, infrastructura medicală deja sub-dimensionată trebuie să deservească un număr de persoane în continuă creștere în perioada recentă;
- Caracterul polarizator al municipiilor reședință de județ Sibiu și Brașov, cu renume în ceea ce privește calitatea serviciilor medicale oferite. Astfel, nu doar cererea s-a concentrat către aceste două municipalități, pacienții fiind dispuși să realizeze această deplasare pentru a beneficia de servicii superioare, dar și oferta s-a organizat în jurul nucleelor deja existente acolo.

Particularitățile importante ale microregiunii care reduc semnificativ accesul la servicii de sănătate sunt disponibilitate redusă a serviciilor de sănătate, în comparație cu media valorilor la nivel național precum și puternica defavorizare a zonelor rurale, dată fiind concentrarea infrastructurii de sănătate în Municipiul Făgăraș și Orașul Victoria, patru din UAT-urile rurale din Țara Făgărașului nebeneficiind deloc de acces la infrastructură de sănătate.

În plus față de lipsa unităților spitalicești, acolo unde acestea există, se confruntă cu un deficit acut de resurse umane și cu o nevoie stringentă de investiții în aparatură medicală și modernizare a clădirii, inclusiv reabilitare termică. Aceasta se datorează, în mare parte, fragmentării politicii de sănătate la nivel național și diminuării capacității de reacție la nivel central, în caz de nevoie. De asemenea, adesea autoritățile locale nu au capacitatea financiară de a acoperi nevoile din domeniul infrastructurii de minim sănătate necesare, iar turismul sezonier crește dimensiunea cererii de servicii sanitare în zonă.

Lipsa programelor de prevenție și a infrastructurilor responsabile de implementarea acestora la nivelul microregiunii, duc și ele la o stare de sănătate mai puțin optimă a populației. În acest sens, se conturează nevoia de creștere a accesibilității asistenței medicale prin integrarea sistemului de telemedicină și stabilirea unor centre permanente echipate și personal adecvat.

Referitor la necesarul de dezvoltare a serviciilor și infrastructurii de sănătate, în special în ceea ce privește reabilitarea și/sau dotarea cabinetelor de medicină de familie și respectiv, a cabinetelor de medicină școlară, situația în microregiune pe baza datelor furnizate de UAT-urile incluse, se prezintă sintetic în cele ce urmează:

- Cele 29 de UAT-uri din mediul rural au o populație ce variază între 742 locuitori și 11.400 locuitori.
 - La nivelul acestor UAT-uri există 46 de cabinete de medicină de familie, între 1 cabinet (17 UAT-uri), 2 cabinete (4 UAT), 3 cabinete (2 UAT), 4 cabinete (1 UAT) și 5 cabinete de medicină de familie (3 UAT), excepția fiind 2 UAT-uri la nivelul

- căroră nu există cabinete de medicină de familie. Dintre acestea, în 3 dintre UAT-urile ce au cabinete medicale, nu există medic de familie activ. Conform datelor colectate, sunt necesare investiții de reabilitare/dotare în 44 dintre cabinetele de medicină de familie existente la nivelul acestor UAT-uri.
- În ceea ce privește disponibilitatea cabinetelor de medicină școlară, există doar 2 unități de învățământ cu cabinet de medicină școlară care nu dispun însă de personal specializat. Suplimentar, există 56 de unități școlare care funcționează fără cabinet de medicină școlară la nivelul căroră învață un număr mediu situat între 58 și 1053 de elevi, ce ar trebui deservite fie prin crearea unui cabinet de medicină școlară sau prin unități mobile.
 - În ceea ce privește alte unități medico-sanitare pentru care sunt necesare investiții au fost identificate următoarele:
 - Dispensarul uman Sinca – reabilitare și dotare
 - Cabinet medical Dragus – reabilitare și dotare
 - Cabinet medical Ucea de Sus - dotari
 - Cabinet medical Somartin - dotari
 - Cabinet medical Toarcia – dotări
 - Cabinet medical Viștea -reabilitare și dotare
 - Cabinet medical Porumbacu de Jos- dotări
 - Înființare Centrul de permanență (orașul Avrig)
 - Centru multifuncțional Somartin - reabilitare generală și dotare
 - Cabinet medical Brădeni – reabilitare și dotare
 - Dotare cabinet stomatologic (Comuna Hârseni și Boița)
 - Cele 4 UAT-uri aflate în mediul urban au o populație ce variază între 8.274 locuitori și puțin peste 38.500 locuitori.
 - La nivelul acestor UAT-uri există 42 cabinete de medicină de familie cu un număr egal de medici de familie, cu cele mai multe cabinete aflate în municipiul Făgăraș (i.e. 24). În care activează medici de medicina familiei. Conform datelor colectate, sunt necesare investiții de reabilitare/dotare în 35 dintre cabinetele de medicină de familie existente la nivelul acestor UAT-uri.
 - În ceea ce privește disponibilitatea cabinetelor de medicină școlară, există 13 unități de învățământ ce dispun de astfel de servicii în care activează un număr de 18 persoane specializate în furnizarea serviciilor. Dintre acestea, 12 cabinete necesită investiții de reabilitare/dotări. Suplimentar, există 3 unități școlare (2 în Avrig și 1 în Tâlmăciu) care funcționează fără cabinet de medicină școlară la nivelul căroră învață un număr mediu situat între 500 și 1000 de elevi, ce ar trebui deservite fie prin crearea unui cabinet de medicină școlară sau prin unități mobile.
 - În ceea ce privește alte unități medico-sanitare pentru care sunt necesare investiții au fost identificate următoarele:
 - Centrul de permanență fix Avrig - dotări

Având în vedere cele de mai sus, din punct de vedere al accesului la servicii de sănătate, se identifică următoarele particularități la nivelul microregiunii Țara Făgărașului:

- Există o disponibilitate redusă a serviciilor de sănătate, în comparație cu media valorilor la nivel național.
- Zonele rurale sunt puternic defavorizate, deoarece infrastructura sănătate este concentrată în Municipiul Făgăraș și Orașul Victoria.

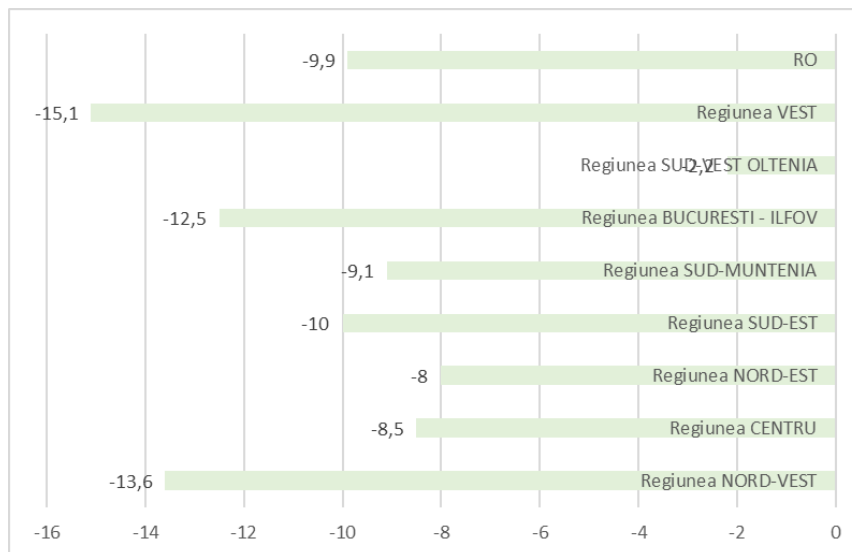
Patru din UAT-urile rurale din Țara Făgărașului nu beneficiază deloc de acces la

infrastructură de sănătate.

3.3.6 Sistemul de asistență socială

În anul 2020, în Regiunea Centru, rata²⁶ sărăciei relative (ponderea persoanelor sărace în totalul populației²⁷) era de 21,9%, comparativ cu o rată de 23,4% la nivel național. În același timp, rata de sărăcie și excluziune socială (indicele AROPE), a înregistrat la nivelul Regiunii Centru o scădere mai slabă comparativ cu cea înregistrată la nivel național.

Figură 1 - Evoluția ratei riscului de sărăcie și excluziune socială (AROPE) pe regiuni în perioada 2014-2020

Sursa: INS, tempo online

Principalele provocări²⁸ în contextul incluziunii sociale la nivelul Regiunii Centru sunt îmbătrânirea populației, menținerea fenomenului de sărăcie, incluziune redusă pe piața muncii (cauzată de șomaj pe termen lung ridicat, rata ridicată a șomajului în rândul tinerilor, interes scăzut în rândul unor grupuri vulnerabile pentru programe de calificare, recalificare sau reconversie profesională, etc.), rată ridicată a abandonului școlar, procent ridicat de populație romă afectată de sărăcie. Astfel, cele mai importante consecințe ale problemelor sociale pentru categoriile de persoane vulnerabile sunt: diminuarea calității vieții, scăderea siguranței și securității sociale, reducerea coeziunii sociale.

În acord cu Planul de Dezvoltare a Regiunii Centru 2021-2027²⁹, cu toate că la nivel regional există un număr mare de servicii sociale care se adresează persoanelor aflate în foarte multe tipuri de risc sau vulnerabilitate, este nevoie în continuare de creșterea accesului populației în mod egal, atât în mediul urban cât și rural, la infrastructura socială și serviciile aferente.

²⁶ SAR102D - Rata saraciei relative, pe macroregiuni si regiuni de dezvoltare, <http://statistici.insse.ro:8077/tempo-online/#/pages/tables/insse-table>

²⁷ - Se considera sărace persoanele din gospodăriile care au un venit disponibil pe adult-echivalent mai mic decât nivelul pragului de saracie. În mod curent, acest indicator se determina pentru pragul de 60% din mediana veniturilor disponibile pe adult-echivalent. Indicatorul este intalnit uneori sub denumirea de 'rata riscului de saracie'.

²⁸ <http://www.adrcentru.ro/wp-content/uploads/2021/10/2.-Analiza-socioeconomica.pdf>

²⁹ <http://www.adrcentru.ro/wp-content/uploads/2021/10/2.-Analiza-socioeconomica.pdf>

Potrivit datelor și informațiilor din cadrul Ministerului Muncii și Protecției Sociale³⁰ la nivelul Regiunii Centru, în 2019 erau înregistrați 443 furnizori de servicii sociale acreditați dintre care 26% furnizori publici și 74% furnizori privați. În funcție de mediul de rezidență, în 2019 la nivel regional 64,6% din furnizorii de servicii sociale acreditați erau în mediul urban, iar restul de 35,4% în mediul rural. În 2019 la nivelul Regiunii Centru existau 167 de localități unde funcționau furnizori publici și privați de servicii sociale acreditați dintre care 28,1% în mediul urban și restul de 71,9% în mediul rural.

În ceea ce privește furnizorii de servicii sociale acreditați în județele pe raza cărora se întinde Microregiunea Țara Făgărașului, în Sibiu sunt înregistrați 102 de furnizori, iar în Brașov 78 de furnizori.

Astfel, Microregiunea Țara Făgărașului se află în regiunea cu cea mai mare pondere a serviciilor sociale din România, cu o rețea de servicii sociale în continuă expansiune.

La nivelul județului Brașov, potrivit datelor INS³¹ în anul 2019 ponderea cheltuielilor pentru sectorul asistență socială din bugetele locale ale primăriilor și CJ Brașov a reprezentat 8% din total. Există colaborare între instituțiile locale și serviciile publice descentralizate ale ministerelor și ONG-urile de profil și un portofoliu de proiecte finanțate din fonduri nerambursabile adresate persoanelor aparținând grupurilor vulnerabile, destinate dezvoltării serviciilor sociale la nivelul localităților. Se înregistrează o prezență slabă la nivelul județului a serviciilor de tip îngrijiri la domiciliu, precum și Centre de tip Respiro pentru persoanele care necesită îngrijiri la domiciliu, persoane nedeplasabile, cu diverse boli sau forme de handicap. Lipsesc centrele de zi pentru copii și cele pentru persoane cu dizabilități, care oferă servicii integrate în toate localitățile rurale mai puțin dezvoltate.

În ce privește accesul la servicii sociale, strategia de dezvoltare a județului Brașov³² identifică necesitatea unei mai bune acoperiri spațiale a furnizorilor de servicii sociale în zona rurală și, în zonele marginalizate aflate departe de orașele mari.

Capacitatea instituțională a serviciilor sociale, conform strategiei de dezvoltare a județului Brașov, este destul de redusă și insuficientă ca urmare a implicării reduse a actorilor locali și a lipsei subcontractării serviciilor de către instituțiile publice, ceea ce a condus la subdezvoltarea serviciilor sociale la nivel comunitar. Una dintre cauzele identificate ale slabei performanțe a furnizorilor publici de servicii sociale în identificarea nevoilor și în sprijinirea celor aflați în nevoie este reprezentată de:

- ponderea redusă a personalului de specialitate calificat în domeniul asistenței sociale în primării și servicii publice de asistență socială (SPAS-uri) din zona rurală și a orașelor mici, respectiv numărul insuficient de asistenți sociali angajați la primării/SPAS-uri. Doar 18 localități din județ sunt acreditate ca furnizori de servicii sociale prin direcțiile si/sau compartimentele specializate.
- lipsa actelor de identitate sau a altor acte necesare întocmirii dosarelor sociale sunt printre barierele administrative birocratice care împiedică unele persoane să devină beneficiari de servicii și prestații sociale.

La nivelul Județului Sibiu, în acord cu strategia de dezvoltare a județului³³, din analiza nevoilor actuale de asistență socială reiese că sistemul de asistență socială din județul Sibiu conține o varietate de tipuri de servicii și furnizori de servicii, care acționează izolat, sau în parteneriate pasive, fapt ce nu permite folosirea eficientă a resurselor limitate care există în domeniul asistenței sociale. Principala îmbunătățire vizată de

³⁰ http://mmuncii.ro/j33/images/buletin_statistic/Asist_2019.pdf

³¹ <https://site.judbrasov.ro/upload/hotarari/7233.pdf>

³² <https://site.judbrasov.ro/upload/hotarari/7233.pdf>

³³ https://www.cjsibiu.ro/wp-content/uploads/2015/10/Strategia-de-dezvoltare-a-judetului-Sibiu-pentru-perioada-2012-2020_finala.pdf

strategie vizează creșterea calității serviciilor sociale oferite beneficiarilor prin diversificarea serviciilor, ceea ce implică însă creșterea numărului de personal și atragerea de fonduri.

Conform Strategiei județene de dezvoltare a serviciilor sociale 2022 a județului Sibiu³⁴, în județul Sibiu serviciile sociale destinate copiilor sunt concentrate în jurul municipiilor și orașelor, în zonele rurale fiind reprezentate în general doar de către serviciile primare și specializate ale consiliilor locale (serviciul asistentului personal pentru persoana cu handicap grav care are nevoie de însoțitor), cu câteva excepții.

O concluzie importantă a acestei strategii este aceea că în județul Sibiu sunt mai multe servicii de protecție specială decât cele de prevenire și este necesară dezvoltarea serviciilor de prevenire, atât pentru prevenirea instituționalizării copiilor (cu efecte negative asupra dezvoltării copilului) cât și pentru reducerea costurilor necesare funcționării centrelor rezidențiale. Mai mult, se remarcă lipsa de servicii rezidențiale pentru copilul care săvârșește fapte penale și nu răspunde penal, și a serviciilor sociale destinate sprijinirii acestuia în procesul de reintegrare socială.

În județul Sibiu nu există servicii acreditate pe tipul de serviciu de reconciliere a vieții de familie cu viața profesională, în timp ce numărul serviciilor sociale destinate prevenirii și combaterii violenței în familie este mic și insuficient raportat la nevoia existentă.

Pentru acoperirea tuturor nevoilor de servicii sociale din județul Sibiu este nevoie de a crește numărul serviciilor existente mai ales în mediul rural, dar și de înființarea de noi tipuri de servicii.

3.3.7 Sistemul de salubritate și gestionarea deșeurilor

Sistemul actual de gestionare a deșeurilor în Microregiunea Țara Făgărașului nu este un sistem integrat care să respecte prevederile legislative³⁵ și să asigure atingerea obiectivelor și Țintelor stabilite prin planurile județene de gestionare a deșeurilor.

Infrastructura pentru colectarea selectivă, transportul, depozitarea, reciclarea și eliminarea deșeurilor este una deficitară, căci serviciile de salubritate realizate de către primării sau alți operatori economici nu corespund cerințelor legislative, fie din cauza unui număr extrem de redus de recipiente de colectare, fie prin prisma mijloacelor de transport neadecvate.

Colectarea deșeurilor reziduale se realizează în prezent prin puncte de colectare special amenajate și de la fiecare gospodărie individuală, atât în mediul urban cât și în mediul rural. Deși gradul de acoperire cu servicii de salubritate în județ este foarte ridicat (fiind cu mult peste media națională), serviciile realizate nu respectă în totalitate legislația în domeniu, în prezent în cea mai mare parte colectarea deșeurilor menajere se face neselectiv, ceea ce duce adesea la poluarea apelor și a solului cu diferite tipuri de deșeuri (PVC, rumeguș), un nivel redus de ape uzate epurate conform și valori ale elementelor biologice alterate datorate deversării apelor netratate în râurile care străbat regiunea.

Necesitatea pregătirii și implementării unui astfel de proiect de management integrat al deșeurilor reprezintă o obligație legală rezultată atât din cerințele legislației naționale cât și din directivele Europene de îndeplinire a Țintelor și obiectivelor privind gestionarea deșeurilor.

De asemenea, în Făgăraș și Victoria există depozite de deșeuri municipale neconforme, care trebuie închise și pentru care se riscă procedura de infringement. Problema închiderii celor gropilor neconforme se poate rezolva fie pe cont propriu, în cazul în care primăriile ar dispune de bani pentru investiție și ar

³⁴ <http://www.dasib.ro/documente/Strategia2013-2017-2022.pdf>

³⁵ Conform informații colectate și analize proprii ADI ITI Țara Făgărașului

realiza-o în cel mai scurt timp, fie în mod unitar, cu ajutorul Consiliului Județean, prin intermediul Asociației de Dezvoltare Intercomunitară (ADI) ISO Mediu. În această din urmă variantă, agreată de majoritatea primarilor, administrațiile publice ar trebui să realizeze din fonduri proprii doar proiectarea investiției (studiul de fezabilitate și proiectul tehnic), după care să predea la Consiliul Județean amplasamentele gropilor. Ulterior, autoritatea județeană ar realiza din bugetul propriu procedura de închidere a acestora, urmând să-și recupereze banii accesând fonduri europene. Condiția care trebuie însă îndeplinită este ca primăriile respective să fie membre în cadrul ADI ISO Mediu.

3.3.8 Rețeaua de transport

În ceea ce privește rețeaua de drumuri publice în Țara Făgărașului, aceasta are în prezent o lungime de 729,2 km. Ținând cont de această valoare, se observă o disproporționalitate între suprafața microregiunii și lungimea drumurilor publice raportate la valorile naționale. Astfel, drumurile publice care deservesc microregiunea însumează doar 1,1% din lungimea drumurilor publice de la nivelul României (68.224,5 km)³⁶.

În ceea ce privește infrastructura de transport feroviar, microregiunea este străbătută de o infrastructură feroviară de călători și transport marfă pe direcția Sibiu – Brașov.

La nivelul microregiunii, nicio administrație publică locală nu asigură transport de persoane pentru cetățeni. Cu toate acestea, analiza calitativă a identificat la nivelul comunităților din zona peri-urbană a municipiului Sibiu o serie de măsuri care vizează fie organizarea unui sistem de transport public³⁷, fie deservirea lor de către transportatorii din reședința de județ. În Municipiul Făgăraș, transportul public local de persoane este realizat de un operator privat.

De asemenea, **lipsa infrastructurii de transport pentru pietoni și bicicliști** duce la un nivel redus de siguranță și securitate a acestora și la o accesibilitate redusă a zonelor urbane și a obiectivelor turistice.

O alternativă la îmbunătățirea transportului public este transferarea volumelor de călători către transportul velo pentru conectarea și în vecinătatea zonelor de interes. Dimensiunile relativ mici ale rețelei stradale, dar și existența unor situri istorice importante pentru municipiu, precum Cetatea Făgărașului, pot conduce la implementarea cu succes a unor rețele de piste de biciclete, cu utilizare atât pentru localnici cât și turiști.

Având în vedere cele de mai sus, din punct de vedere al accesului la rețele rutiere sau căi ferate, în Țara Făgărașului, se poate concluziona că Infrastructura de transport este mai slab dezvoltată decât media la nivel național, cu excepția rețelei de căi ferate, în timp ce accesibilitatea este mai dezvoltată în zonele urbane, în special cele aflate în proximitatea sau adiacente axei Sibiu-Brașov.

Având în vedere faptul că Microregiunea Țara Făgărașului este situată în central României, este necesar să menționăm rolul important pe care îl poate avea microregiunea în integrarea funcțională a teritoriului național în spațiul european. Acest obiectiv poate fi adus la îndeplinire prin dezvoltarea unei rețele de transport eficientă și diversificată capabilă să asigure gestionarea fluxurilor de oameni și mărfuri generate de schimburile economice între teritoriul național și piețele din spațiul european.

Una din cauzele principale ale unei conectări insuficiente ale teritoriului național la spațiul european este dată de barierele naturale. Arcul Carpatic constituie o cauză principală datorată dificultăților de traversare și a limitelor de conectivitate a rețelelor de transport trans-carpatic. Lipsa de alternative la căile frecvent utilizate (Valea Oltului, Valea Prahovei și Pasul Oituz) conduce la legături slabe în rețelele de transporturi,

³⁶ Prelucrare date, Observatorul teritorial, <https://observator.mdrap.ro/locuire/SitePages/Pornire.aspx>, accesat la 1 septembrie 2021

³⁷ Primăria Comunei Șelimbăr, 2018, <https://primariaselimbar.ro/10-statii-de-autobuz-selimbar/>, accesat la 1 septembrie 2021

legături care, dacă sunt întrerupte, pot cauza întârzieri majore în trafic sau chiar blocaje și inaccesibilități.

3.3.9 Fondul de locuințe

Echiparea locuințelor reprezintă o problemă majoră în zonele urbane defavorizate și în cele rurale sărace din Microregiunea Țara Făgărașului, unde asigurarea utilităților este dificilă, locuirea informală sau insalubră este prezentă și toate aceste probleme reale au tendințe de creștere. Populația din aceste locații nu are acces la apă curentă, canalizare, sau la încălzire centralizată, conform studiului realizat în aceste zone. Este important, de asemenea, ca infrastructura existentă să fie reabilitată deoarece aceasta este deteriorată sau mult diminuată. Astfel, putem spune despre calitatea locuirii din microregiune că este afectată, atât în zonele urbane, cât și în cele rurale. Mai mult, multe ansambluri de locuințe colective din Făgăraș și Victoria sunt într-o stare avansată de degradare, multe spații publice sunt lăsate în paragină, iar rata mare a migrației populației din microregiune duce la creșterea numărului locuințelor abandonate;

Apariția Zonelor marginalizate urbane în municipiul Făgăraș este strâns legată de tranziția la o societate postindustrială. Fostele fabrici și Combinatul Chimic, care reprezentau principalele nuclee de atragere a forței de muncă și care dețineau în patrimoniul locuințe pentru muncitori, au fost privatizate sau închise, iar locuințele au fost transferate gradual în proprietatea primăriei. La acestea se adaugă alte elemente de fond construit – clădiri, dar și terenuri, care au fost abandonate și degradate în urma restrângerii activității economice.

Deși dinamica numărului de autorizații de construire emise la nivelul UAT-urilor din microregiune este de aproximativ două ori mai redusă decât cea de la nivel național, diferențele sunt mult mai atenuate în ceea ce privește numărul de locuințe finalizate în perioada 2014-2020. În medie, în această perioadă, la nivelul microregiunii s-au construit³⁸ aproximativ 0,28 locuințe/km² spre deosebire de media națională de 0,23/km².

Cu toate acestea, performanța de ansamblu a microregiunii în sectorul locuirii rămâne una scăzută, explicabilă prin repartitia teritorială construcțiilor noi. Astfel, se poate observa că numărul de noi locuințe în microregiune³⁹ este în general zero, cu excepția celor recepționate în municipiul Făgăraș, orașului Victoria și comunei Șelimbăr. Aceste trei UAT-uri sunt responsabile pentru 90% din autorizațiile de construire emise și pentru construcțiile recepționate în perioada 2014 – 2020.

Chiar și în aceste circumstanțe, zonele urbane ale microregiunii Făgăraș (municipiul Făgăraș și orașul Victoria) nu sunt lideri locali în acest domeniu, Comuna Șelimbăr înregistrează o dinamică a sectorului construcțiilor de locuințe nu numai peste media microregiunii, ci și peste media națională. Acest lucru poate fi explicat prin proximitatea dintre comuna Șelimbăr și municipiul Sibiu. Comuna face parte din zona peri-urbană a municipiului-reședință de județ și găzduiește o serie de ansambluri rezidențiale către care o parte din populația municipiului Sibiu s-a îndreptat recent. Mai mult, Șelimbăr este traversată de unul din cele mai importante drumuri de acces în municipiul Sibiu (drumul european E68, care leagă România de Ungaria), motiv pentru care comuna este vizată și de o puternică activitate de construcții industriale, pentru multiplele spații comerciale pe care le găzduiește.

În ceea ce privește performanțele scăzute ale zonelor urbane din microregiune în domeniul locuirii, apetitul scăzut pentru locuințe noi se poate explica prin particularitățile geografice ale microregiunii, cu declivitate accentuată (mai ales în partea de sud a teritoriului) și un grad accentuat de fragmentare. Aceste particularități, specifice zonelor montane și sub-montane sunt restrictive pentru locuirea umană, ele putându-se asocia cu riscuri specifice, precum prăbușirile sau instabilitatea terenului, înghețul accentuat,

³⁸ Prelucrare date, Observatorul teritorial, <https://observator.mdrap.ro/locuire/SitePages/Pornire.aspx>, accesat la 1 septembrie 2021

³⁹ Prelucrare date, Observatorul teritorial, <https://observator.mdrap.ro/locuire/SitePages/Pornire.aspx>, accesat la 1 septembrie 2021

activitate torențială ridicată, erodare a orizonturilor superficiale de sol și a subsolului etc.

Mai mult, nivelul scăzut de diversitate economică din zonă, nu numai că nu încurajează construcțiile de clădiri industriale/comerciale, dar menține actuale ocupațiile tradiționale. În acest sens, analiza calitativă a relevat atât prezența zonelor cu destinație agricolă în perimetrul localităților urbane⁴⁰, dar și o creștere a locurilor de muncă și a cifrelor de afaceri din sectorul agriculturii și silviculturii.

3.4 Economia microregiunii

Microregiunea Țara Făgărașului, ca parte din Regiunea Centru, face parte din categoria regiunilor cele mai puțin dezvoltate, cu un PIB pe locuitor în 2019 de 66% din media UE27⁴¹.

Economia Țării Făgărașului este o structură mixtă, aflată într-un proces de tranziție și modernizare, care îmbină moștenirea industrială cu potențialul agricol și turistic. Această zonă, situată în județul Brașov, funcționează ca o microregiune care încearcă să valorifice biodiversitatea și oportunitățile montane.

În urma consultărilor cu administrațiile publice și antreprenorii din zonă, am identificat principalele caracteristici ale economiei din Țara Făgărașului:

- **Tradiția industrială a teritoriului:** Istoric, motorul economic al zonei a fost Combinatul Chimic Făgăraș (ulterior Nitramonia), cunoscut pentru producția de amoniac, acid azotic și îngrășăminte, Combinatul Chimic din Victoria, Întreprinderea Mecanică Mârșa care producea autobasculante, semi-remorci, remorci basculante, cunoscute în toată lumea. În prezent, zona industrială din teritoriul microregiunii trece printr-o etapă de restructurare, încercând să atragă noi investiții.
- **Turism și ecoturism:** Munții Făgăraș oferă un potențial imens pentru dezvoltarea turismului montan și a ecoturismului. Există proiecte și strategii integrate pentru a transforma zona într-o destinație atractivă, inclusiv prin valorificarea cetății Făgăraș și a peisajelor naturale.
- **Agricultură și industria agro-alimentară:** Agricultură rămâne o ocupație de bază, iar strategia actuală vizează înființarea unui cluster inovativ de marketing pentru produse agro-alimentare locale.

Din punctul de vedere al economiei, la nivelul microregiunii se înregistrează o puternică tendință de dezvoltare. Mediul de afaceri din zonă este într-un proces puternic de evoluție pozitivă din punctul de vedere al numărului de companii și al cifrei de afaceri, iar infrastructura turistică are o prezentă semnificativă la nivel de microregiune.

Cu toate acestea, microregiunea are o concentrație de forță de muncă doar în zonele urbane și localitățile din jurul acestora, **infrastructura rutieră este insuficient dezvoltată, traseele de transport public rutier în regiune lipsesc**, iar performanța turistică este la un nivel scăzut. Acest lucru este complementat de o rată destul de mare de zone defavorizate în microregiune, lucru care scade atractivitatea economică a zonei.

Analiza cantitativă⁴² indică o puternică tendință de dezvoltare din punctul de vedere al economiei la nivelul microregiunii. Mediul de afaceri din zonă este într-un proces puternic de evoluție pozitivă din punctul de

⁴⁰ Conform informațiilor puse la dispoziție de ADI Țara Făgărașului, municipiul Făgăraș include o zonă pentru unități agricole, pe o suprafață de 5 ha, în timp ce orașul Victoria beneficiază de o structură a fondului funciar care conține 142,43 ha fâneată și pășune și 0,6 ha teren agricol.

⁴¹ POR Centru, PROGRAMUL OPERAȚIONAL REGIONAL 2021-2027, REGIUNEA CENTRU – ROMÂNIA, Versiunea 2 – aprilie 2021, pag. 3, <http://regio-adrcentru.ro/wp-content/uploads/2021/04/POR-2021-2027-versiunea-2-aprilie-2021.pdf>

⁴² Anexa 2, "Rezultate preliminare aplicare metodologie SWOT Țara Făgărașului", Iulie 2021

vedere al numărului de companii și al cifrei de afaceri, iar infrastructura turistică este prezentă la nivel de microregiune.

Cu toate acestea, microregiunea are o concentrație de forță de muncă doar în zonele urbane și localitățile din jurul acestora, iar performanța turistică este la un nivel scăzut. Acest lucru este complementat de o rată destul de mare de zone defavorizate în microregiune, lucru care scade atractivitatea economică a zonei.

În ciuda unor progrese semnificative și a unei creșteri puternice al sectorului privat, nivelul actual de dezvoltare al microregiunii este încă ușor sub nivelul național, ceea ce conferă microregiunii un potențial ridicat de dezvoltare în viitor. Acest lucru indică în același timp și un grad redus de utilizare a resurselor disponibile local și un **nivel redus de inovare la nivelul mediului privat din regiune**.

În microregiunea Țara Făgărașului numărul mediu de companii în perioada 2014-2019 este de 2.631 companii, structura economică, ca pondere pe sectoare de activitate, fiind similară cu cea de la nivel național.

În microregiunea Țara Făgărașului distribuția numărului de companii pe sectoare este prezentată în tabelul următor.

Tabel 2. Structura mediului de afaceri pe secțiuni, număr companii și cifra de afaceri pentru Țara Făgărașului

Secțiune de activitate	Număr companii – microregiunea Țara Făgărașului			Cifra de afaceri - microregiunea Țara Făgărașului		
	Medie (2014 - 2019)	% din total	Variație (2014 - 2019)	Medie (2014 - 2019)	% din total	Variație (2014 - 2019)
Agricultură, silvicultură și pescuit	156	6%	73%	221,467,641	4%	86%
Industria prelucrătoare	293	11%	53%	2,323,147,486	46%	117%
Construcții	317	12%	96%	694,360,698	14%	89%
Comerț cu ridicata și cu amănuntul; repararea autovehiculelor și motocicletelor	723	27%	51%	1,022,803,399	20%	69%
Secțiunea H – Transport și depozitare	240	9%	77%	360,225,246	7%	208%
Secțiunea I – Hoteluri și restaurante	176	7%	63%	101,631,708	2%	90%
Alte secțiuni de activitate	727	28%	89%	373,689,141	7%	114%
Total	2,631	100%	71%	5,097,325,317	100%	105%

Sursa: Date obținute de pe Listafirme.ro și prelucrarea EY a datelor

În perioada 2014-2019, microregiunea Țara Făgărașului a avut o evoluție pozitivă din punctul de vedere al mediului de afaceri, atât ca număr de companii, cât și ca cifră de afaceri⁴³:

- 70,71% mai multe societăți⁴⁴ în perioada 2014-2019 (versus 15,23% la nivel național);
- 105% creștere a cifrei de afaceri a societăților⁴⁵ în aceeași perioadă (versus 50% la

⁴³ Prelucrare date www.listafirme.ro

⁴⁴ Excluz forme de organizare conform Ordonanță de urgență 44/2008

⁴⁵ Excluz forme de organizare conform Ordonanță de urgență 44/2008

nivelul întregii țări).

Cu toate că Țara Făgărașului a avut creșteri semnificative din punct de vedere economic, comparativ cu cele înregistrate la nivel național, atât ca cifră de afaceri cât și ca număr de companii, nivelul mediu al cifrei de afaceri pe companie în 2019 pe Țara Făgărașului este încă sub nivelul țării⁴⁶ (nivelul mediu al cifrei de afaceri pe companie în 2019 a fost 1,93 milioane lei comparat cu 1,97 milioane lei la nivel național). Țara Făgărașului, fiind o regiune mai puțin dezvoltată, a avut parte astfel de o creștere mai accelerată comparat cu restul țării. Sectoarele de activitate care au crescut cel mai mult în ultima perioadă sunt⁴⁷:

- Industria prelucrătoare, cu o creștere de 53% în numărul de companii de la 237 la 362 și o creștere de 117% în cifra de afaceri totală pe microregiune de la 1.4 miliarde lei la 3,1 miliarde lei
- Construcții, cu o creștere de companii de la 224 la 440 (96%) și de cifră de afaceri totală pe microregiune de la 480,1 milioane lei la 908,5 milioane lei (89%);
- Agricultură, silvicultură și pescuit, cu o creștere de 73% în numărul de companii (de la 113 la 196) și o creștere de 86% în cifra de afaceri totală pe microregiune (de la 154,7 milioane lei la 288,1 milioane lei).

Agricultura este o practică cu istorie îndelungată în regiune, în special în zonele montane unde creșterea ovinelor și bovinelor a fost favorizată de existența pășunilor și fânețelor. În aceeași zonă montană este practică creșterea pomilor fructiferi și albinăritul. Ca produse rezultate din industria prelucrătoare, se amintesc produsele textile și de lemn.

Cele de mai sus indică o puternică tendință de dezvoltare din punctul de vedere al economiei la nivelul microregiunii. Mediul de afaceri din zonă este într-un proces puternic de evoluție pozitivă din punctul de vedere al numărului de companii și al cifrei de afaceri, iar infrastructura turistică este prezentă la nivel de microregiune. Cu toate acestea, microregiunea are o concentrație de forță de muncă doar în zonele urbane și localitățile din jurul acestora, iar performanța turistică este la un nivel scăzut. Acest lucru este complementat de o rată destul de mare de zone defavorizate în microregiune, lucru care scade atractivitatea economică a zonei.

Mai mult, sunt de remarcat nivelul inadecvat de alfabetizare digitală în rândul companiilor / forței de muncă, lipsa internaționalizării activităților mediului de afaceri, dar și lipsa spațiilor destinate desfășurării de evenimente de afaceri (târguri și expoziții) sau prezenta extrem de redusă a grupurilor de producători și a cooperativelor.

3.4.1 Demografie și resursele de forță de muncă

Populația microregiunii Țara Făgărașului a înregistrat o creștere de 2,95% în perioada 2014-2020, în timp ce populația țării a înregistrat în aceeași perioadă o scădere de 0,71%. Populația acestei microregiuni a crescut de la 142.225 locuitori în anul 2014 (reprezentând 0,64% din întreaga populație a României) la 146.414 locuitori în anul 2020 (reprezentând 0,66% din întreaga populație a țării).

La nivelul microregiunii a fost remarcată o concentrare importantă a populației în trei dintre cele 31 UAT-uri. Mai exact, 41% din populația Țării Făgărașului este localizată în Municipiul Făgăraș, orașul Victoria și comuna Șelimbăr. Dintre aceste trei UAT-uri, cea mai semnificativă creștere a populației în perioada 2014-2020 a fost resimțită în comuna Șelimbăr (cu o creștere de aproximativ 75%), în timp ce în Municipiul

⁴⁶ Prelucrare date www.listafirme.ro

⁴⁷ Prelucrare date www.listafirme.ro

Făgăraș și orașul Victoria s-au înregistrat scăderi ale populației. Aceste fluctuații se explică, pe de-o parte prin sporul natural crescut și apropierea microregiunii de municipiul Sibiu, iar pe de altă parte prin existența unui proces de migrație a tinerilor din această microregiune.

Densitatea medie a populației microregiunii Țara Făgărașului în perioada 2014-2020 era de aproximativ⁴⁸ 43 locuitori/km², de aproape două ori mai mică decât densitatea medie la nivelul întregii țări⁴⁹. Densitatea scăzută la nivelul microregiunii poate fi justificată de faptul că zonele defavorizate, în principal cele montane, sunt mai puțin populate.

În ultimele decenii, lumea satului din Microregiunea Țara Făgărașului s-a aflat într-un continuu proces de transformare care a dus la modificarea atât a specificului localităților rurale, cât și a coordonatelor demografice, ocupaționale și valorice ale populației.

În urmă cu 30 de ani, zona rurală din Microregiunea Țara Făgărașului a intrat într-o nouă etapă de evoluție, caracterizată prin dificultăți economice și creșterea eterogenității rurale. Transformările economice ale acestei perioade au determinat, cel puțin pentru primul deceniu de după revoluție, un proces de re-ruralizare a microregiunii, în sensul în care mediul rural și agricultura au jucat rolul de ultim refugiu pentru segmentele din populație afectate de restructurarea economiei chimice și disponibilizarea angajaților din cele două orașe, Făgăraș și Victoria (semnificative în acest sens sunt o serie de procese precum: migrația urban-rural, sau migrația populației tinere spre alte țări, dezindustrializarea zonei, ocuparea majoritar agricolă a populației rurale și practicarea agriculturii de subzistență pe scară largă).

Municipiul Făgăraș, orașul Victoria și satele din teritoriul Microregiunii Țării Făgărașului se confruntă cu un declin socio-economic acut de peste două decenii, pierzându-se cea mai mare parte a forței de muncă tinere, în favoarea marilor centre urbane sau a altor țări. Simultan cu părăsirea teritoriului de către părinții activi, a crescut numărul copiilor lăsați în grija bunicilor sau rudelor, determinând creșterea abandonului școlar. O problemă acută este și cea a bătrânilor rămași singuri și a persoanelor cu nevoi speciale, de care nu are cine să se îngrijească.

La o estimare⁵⁰ a populației active de 97,929 persoane (calculată ca pondere medie de 68% din populația medie după domiciliu din perioada 2014-2019 a microregiunii, respectiv 144.630), Țara Făgărașului a înregistrat o pondere de 21% a salariaților în populația de vârstă activă⁵¹, semnificativ mai mică decât media de 33% de la nivel național. Această valoare scăzută a numărului de persoane ocupate indică o rată scăzută de ocupare, un nivel scăzut de mobilitate a muncii și o capacitate redusă de a atrage lucrători din alte microregiuni.

3.4.2 Dezvoltarea turismului

Țara Făgărașului se diferențiază de restul țării printr-un patrimoniu natural bogat și unic, fiind singura microregiune din țară al cărui teritoriu este protejat în proporție de mai bine de două treimi. Mai mult, aproximativ jumătate din siturile Natura 2000 din România sunt concentrate în Țara Făgărașului. Țara

⁴⁸ Prelucrare date Observatorul Teritorial, valoare calculată folosind numărul de locuitori cu domiciliul în microregiune, raportat la suprafața totală a microregiunii, <https://observator.mdrap.ro/geografie/SitePages/Pornire.aspx>

⁴⁹ Orașul Victoria, Municipiul Făgăraș și comuna Șelimbăr sunt UAT-urile cu cea mai mare densitate. La pol opus, UAT-urile cu cea mai mică densitate sunt comunele Bruuiu (9,82 locuitori/km²), Șoarș (12,76 locuitori/km²) și Hârseni (15,01 locuitori/km²).

⁵⁰ Populația activă a fost calculată ca pondere medie de 68% din populația medie după domiciliu din perioada 2014-2019 a microregiunii, Prelucrare date Observatorul Teritorial, , <https://observator.mdrap.ro/geografie/SitePages/Pornire.aspx>, accesat la 1 septembrie 2021

⁵¹ Prelucrare date Observatorul Teritorial, , <https://observator.mdrap.ro/geografie/SitePages/Pornire.aspx>, accesat la 1 septembrie 2021

Făgărașului se distinge și prin numeroasele obiective istorice și culturale, monumentele de artă medievală, tradițiile și obiceiurile diferitelor naționalități și structurile sătești istorice bine păstrate. Microregiunea se situează deasupra mediei naționale din punct de vedere al infrastructurii culturale. Cu toate acestea, valorificarea potențialului său cultural este limitată.

Cele patru muzee înregistrate în microregiune sunt: Cetatea Făgărașului sau Muzeul Țării Făgărașului, Palatul Brukenthal, „Vâltoarele” din Lisa și Muzeul „Badea Cârțan”. Țara Făgărașului se remarcă însă prin numeroase alte situri istorice și culturale care nu sunt înregistrate ca muzee propriu-zise, deși pot fi vizitate, e.g. cetăți feudale (Comana și Breaza), castele (Castelul Brâncovenesc din Sâmbăta de Sus), biserici evanghelice fortificate (i.e. Cincșor, propusă spre a fi inclusă în patrimoniul Organizației Națiunilor Unite pentru Educație, Știință și Cultură (UNESCO), Cincu, Felmer, Rodbav, Șoarș și abația cisterciană din Cârța). Dincolo de acestea, există și un patrimoniu imaterial cultural (festivaluri de folclor și evenimente pentru conservarea tradițiilor și obiceiurilor, târguri etc.).

În ciuda numeroaselor situri istorice și culturale care se regăsesc în microregiune, numai patru sunt înregistrate ca muzee, două în zone urbane (Municipiul Făgărașului și orașul Avrig) și două în zone rurale (comunele Lisa și Cârțișoara). Acest lucru indică o capacitate limitată de valorificare a potențialului cultural.

Patrimoniul cultural este, de asemenea, important, însă insuficient exploatat. Deși microregiunea este caracterizată prin numeroase situri și monumente istorice și culturale, numai câteva sunt organizate ca muzee, ceea ce poate limita accesibilitatea atât pentru populația locală, cât și pentru turiști. Numărul de biblioteci raportat la numărul de locuitori este mai mare decât media României, însă nu garantează un acces optim al populației locale la activități culturale de acest tip.

De asemenea, este de remarcat ofertă diversă de **manifestări culturale naționale și internaționale**, expresie a patrimoniului imaterial, precum și existența unor cluburi și asociații cu tradiție, menite să sprijine conservarea acestuia.

Turismul în Microregiunea Țara Făgărașului poate fi considerat ca un mijloc de susținere a dezvoltării societății rurale. Multe decenii de-a rândul agricultura a fost elementul dominant pentru spațiul rural din microregiune. Creșterea productivității agricole, schimbările din structura de proprietate a fondului funciar, constrângerile impuse de piața agricolă europeană vor determina scăderea spațiului terenurilor agricole și continuarea fenomenului de depoluare. Păstrarea unei lumi rurale, cu tot ceea ce are mai semnificativ sub aspect economic, social și cultural, va presupune reorientarea către alte activități economice. Din acest punct de vedere, activitățile turistice pot constitui un punct de sprijin fundamental, privind reocuparea teritoriului, evitarea degradării terenurilor și menținerea unui anume statut socio-economic al microregiunii.

Mai mult, turismul în Microregiunea Țara Făgărașului are potențialul de a participa la păstrarea viabilității și stabilității localităților rurale importante. Din acest punct de vedere, fenomenul depopulării se manifestă pregnant prin plecarea tinerilor, închiderea școlilor, a serviciilor publice, abandonarea vechilor gospodării și terenuri. Confluența dintre acest mediu fragil și noul dinamism impus de fenomenul turistic, pune problema apariției riscurilor de destructurare și care presupune alegerea unei strategii de evoluție.

În acest sens, turismul în Microregiunea Țara Făgărașului poate să devină o alternativă față de agricultură, iar circulația turistică poate avea un rol important asupra zonelor rurale. În ultimii ani, deși nu există înregistrări statistice oficiale asupra celor care au practicat turismul rural, se poate presupune că activitatea unor societăți turistice axate pe acest profil (ANTREC, OPERATION VILLAGES ROUMAINS) a făcut să sporească numărul de turiști, cu o **pondere semnificativă a turiștilor străini** în mediul rural.

Cu potențialul de a contribui la reducerea mobilității populației, la crearea de locuri de muncă și la promovarea dezvoltării socio-economice a zonelor defavorizate, activitățile turistice întrețin relații de

complementaritate și de sinergie cu sectorul agricol, care pot fi redate și interpretate prin:

- o sursă de venituri directe pentru agricultori; astfel, pentru antreprenorii turistici locali, aportul de venituri complementare prin diversificarea activităților, face ca o exploatare să devină mai rentabilă și contribuie la realizarea de noi locuri de muncă în familie.
- valorificarea mai bună a resurselor locale se face prin vânzarea produselor locale la un preț cât mai bun, pe baza folosirii unor scurte canale de distribuție, prin comercializarea directă a produselor agricole obținute la fermă. Astfel, unele produse de panificație, brânzeturi, conserve de fructe, legume, etc. pot fi vândute direct turiștilor sau prin corespondență, pe bază de comandă.
- În ultimii ani s-au dezvoltat noi mijloace de prelucrare a produselor agricole din teritoriu și de valorificare și promovare a lor, prin circuitele clasice sau de profil, cu efecte benefice, referitoare la realizarea unei cât mai bune informări a localnicilor asupra produselor locale și mijloacelor de comercializare, ca de exemplu, târguri sezoniere regionale locale pentru produse agricole, expoziții agricole, sisteme de comercializare a produselor în orașele și stațiunile turistice apropiate, atragerea turiștilor în servicii libere-culegerea de fructe (căpșuni, zmeură), unele legume, adunarea fânului, culegerea de plante medicinale, creșterea viermilor de mătase, etc.

Țara Făgărașului prezintă o infrastructură turistică apropiată de nivelul României, valoarea la nivelul microregiunii fiind foarte similară cu cea de la nivel național (în medie, 0,0626 structuri turistice/km² în Țara Făgărașului comparativ cu 0,0638 structuri turistice/km² pentru România) în perioada 2014-2020⁵².

Cu toate acestea, la nivelul întregii microregiuni se înregistrează o performanță scăzută din punct de vedere al exploatareii potențialului turistic. În medie⁵³, în perioada 2014-2019, procentul de înnoptări/capacitate de cazare⁵⁴ este mult mai mic decât media națională de 31%, cu o rată de ocupare a capacității de doar 17%.

Potențialul turistic este existent în microregiune, însă exploatarea acestuia nu este realizată în ansamblu, lucru identificabil și prin cele menționate anterior. Din perspectiva dezvoltării economice acest potențial prezintă mai multe metode de valorificare:

- turismul montan, incluzând ecoturismul care favorizează dezvoltarea zonei montane și a cabanelor montane;
- turismul de agrement (drumeții, cățărare și escaladă, schi, săniuș, speologie, plimbare cu barca, parapantă, planorism, deltaplanorism, turism ecvestru, activități off-road, bungee jumping, rapel, tiroliană, via ferrata, rafting, wakeboard, înot, plimbări cu bicicleta, ciclism și mountain biking)
- turismul științific tematic, este favorizat de suprafața mare a județului ocupată de dealuri și munți, care promovează excursii de observare a animalelor sălbatice și a păsărilor, fotohunting, etc.
- turismul cultural-istoric este favorizat de existența a numeroase monumente istorice și de arhitectură pe întreg teritoriul microregiunii, de multitudinea de obiceiuri, tradiții și evenimente culturale cu caracter periodic.
- turismul religios este practicat mai ales la Mănăstirea de la Sâmbăta de Sus unde au loc, în timpul marilor sărbători creștine, slujbe religioase ce atrag un aflus mare de

⁵² Prelucrare date Observatorul Teritorial, <https://observator.mdrap.ro/SitePages/Pornire.aspx>, accesat la 1 septembrie 2021

⁵³ Prelucrare date Observatorul Teritorial, <https://observator.mdrap.ro/SitePages/Pornire.aspx>, accesat la 1 septembrie 2021

⁵⁴ Prelucrare date Observatorul Teritorial, <https://observator.mdrap.ro/SitePages/Pornire.aspx>, accesat la 1 septembrie 2021

- credincioși. De asemenea, o serie de mănăstiri și biserici ortodoxe din teritoriul microregiunii, precum și șapte complexe monahale cu valoare istorică și arhitecturală deosebită sunt incluse în cadrul unor trasee de pelerinaje organizate în timpul anului.
- turismul sportiv include sporturi montane de tip alpinism, schi alpin, schi fond, echitație, ciclism, mountainbike, deltaplanorism, parapantism și planorism, vânătoare, dar și înot, fotbal, baschet, tenis, atletism, pescuit sportiv etc.
 - turismul rural, putând avea și o componentă de ecoturism, este favorizat de frumusețea și diversitatea zonei rurale, de conservarea culturii și a tradițiilor, precum și de investițiile în dezvoltarea capacității de cazare, ceea ce face ca această formă de turism să fie foarte atractivă atât pentru turismul intern, cât și pentru cel extern.
 - agroturismul, formă specifică de turism rural bazată pe asigurarea, în cadrul gospodăriei țărănești, a serviciilor de cazare, masă, agrement și alte servicii complementare acestora, fiind practică de micii proprietari din zonele rurale, de obicei, ca activitate secundară, activitatea desfășurată în gospodăria sau ferma proprie rămânând principala ocupație și sursă de venit.
 - Ecoturismul este o formă de turism în care principala motivație a turistului este observarea și aprecierea naturii și a tradițiilor locale legate de natură. Dintre tipurile de activități ecoturistice practicate în zonă amintim: activități de aventură (de ex. rafting, canoeing, turism ecvestru pe trasee prestabilite, excursii cu biciclete pe trasee amenajate etc.), excursii / drumeții organizate cu ghid pentru observarea naturii (floră, faună), excursii în comunitățile locale (vizitarea de obiective culturale, vizitarea fermelor tradiționale, participarea la atelierele meșterilor populari, participarea împreună cu gazda la activități care fac parte din viața comunității, vizionarea de manifestări culturale tradiționale, consumul de produse alimentare tradiționale, achiziționarea de produse tradiționale non alimentare etc.).
 - turismul de tranzit, care favorizează dezvoltarea spațiilor de cazare, restaurantele și barurile destinate traficului rutier.

La nivelul microregiunii se poate observa o lipsă unei infrastructuri publice pentru valorificarea atracțiilor turistice, precum și incoerență la nivel regional din perspectiva tipurilor de turism încurajate și cele practicate, dar și între actorii publici și cei privați, nefiind asigurată o sinergie între strategiile aplicate de către aceștia. Mai mult, este notabilă oferta scăzută de posibilități de agrement în zonele în care se practică turism rural.

Mai mult, patrimoniul cultural este însă insuficient exploatat, căci deși microregiunea este caracterizată prin numeroase situri și monumente istorice și culturale, numai câteva sunt organizate ca muzee, ceea ce poate **limita accesibilitatea atât pentru populația locală, cât și pentru turiști**. Numărul de biblioteci raportat la numărul de locuitori este mai mare decât media României, însă nu garantează un acces optim al populației locale la activități culturale de acest tip.

Activitățile de promovare turistică s-au dezvoltat în special în ultimii ani, cu finanțare prin fonduri europene (Programul Operațional Regional și PNDR, prin inițiativele Grupurilor de Acțiune Locală din zonă) și **au vizat în cea mai mare parte zona rurală a Țării Făgărașului**. De remarcat în acest sens proiectul "Promovarea potențialului turistic, antropoc și natural al Țării Făgărașului", implementat de Centrul Regional de Dezvoltare Durabilă și Promovare a Turismului Țara Făgărașului. Materialele dezvoltate în cadrul proiectului sunt, fără îndoială, utile și reprezintă un real progres, însă nu acoperă și obiectivele din Municipiul Făgăraș. Pe de altă parte, proiectul "Cetatea Făgărașului – Legendă Vie", implementat de către Primăria municipiului Făgăraș, a valorizat patrimoniul existent în centrul municipiului.

Informarea turistică se realizează în Municipiul Făgăraș prin Centrul de Informare Turistică din cadrul

Primăriei municipiului Făgăraș. Se resimte nevoia unei mai bune cooperări între agenții economici activi în turism și servicii conexe, pentru dezvoltarea de pachete turistice complexe și atractive, bazate nu doar pe servicii de cazare și alimentație cât și tururi ghidate, activități de agrement, ș.a. Un astfel de demers este esențial pentru a crește vizibilitatea zonei precum și pentru a permite o mai mare durată de ședere și venituri mai mari din activitățile aferente.

În urma analizei privind impactul pozitiv al turismului rural, au fost identificate următoarele efecte favorabile ale activităților turistice din Microregiunea Țara Făgărașului, care se răsfrâng asupra vieții mediului socio-economic rural:

- susținerea pluri-activității, prin care ocupațiile agricole, cele meșteșugărești, artizanale, de primire, alimentație, agrement pentru turiști, se pot dezvolta cu utilizarea mai bună a perioadelor din afara ciclului agricol;
- utilizarea terenurilor degradate, cu randament agricol redus, prin refacerea ecologică, sau reîmpădurire la dispoziția unor investiții în turism, sau alte servicii publice;
- valorificarea mai bună a produselor agricole prin care, cantități mai mari de legume, fructe, lapte, carne, pot fi puse la dispoziția turiștilor în mod direct;
- utilizarea unor animale din gospodărie în echitație, plimbări de agrement cu mijloace de transport rustice;
- dezvoltarea artizanatului și a artei populare, prin inițiative private, individuale sau familiale, prin care se poate păstra și transmite generațiilor viitoare acele obiceiuri, tradiții, creații artizanale autentice și specifice unei regiuni etnografice;
- restaurarea și conservarea patrimoniului imobiliar care are în vedere punerea în valoare a unor vechi clădiri care pot avea funcțiuni economice, centre culturale-(conace, palate, muzee sătești, structuri de cazare, agrement, cafenele). Un loc aparte îl ocupă monumentele de istorie și arhitectură, care ar trebui să se bucure de o mai mare atenție din partea administrației publice și a comunităților locale, fiind element definitoriu pentru istoria și cultura locală;
- diversificarea utilizării potențialului de forță de muncă , prin faptul că la nivelul spațiului rural există oportunități de dezvoltare socio-economică, de valorificarea noi resurse locale. Astfel de activități turistice, care includ serviciile de bază, întreținerea de drumuri, practicarea unor meșteșuguri, întreținerea echipamentelor tehnica-edilitare publice, comerț, sănătate, posta asigură stabilitatea populației;
- promovarea și dezvoltarea serviciilor , în condițiile în care mai mult de 2/3 din localitățile rurale se sprijină pe activitățile din sectorul primar, mai puțin din cel secundar și aproape deloc din cel terțiar. Creșterea cererii de produse și servicii a populației locale, dar și din partea turiștilor ,reprezintă o expresie a creșterii nivelului de trai, de ameliorare a habitatului;

În ceea ce privește nevoile identificate pentru dezvoltarea activităților turistice, se remarcă necesitatea intensificării măsurilor de control pentru prevenirea nerespectării normelor de construcție în unele zone turistice, în special în perimetrul parcurilor și ariilor protejate, **lipsa serviciilor de intervenție de urgență:** pompieri, ambulanță, în zonele de risc (trasee turistice), slaba dimensionare sau lipsa sistemelor de canalizare și de alimentare cu apă în unele localități rurale, insuficienta utilizare a mijloacelor informatice și a internetului pentru informare, marketing și rezervare, precum și inexistența unor plăcuțe explicative la monumente, a unor ghiduri audio în mai multe limbi.

Resursele turistice „alternative”, precum biodiversitatea faunei și florei **sunt slab promovate**, se constată inexistența informațiilor complete integrate asupra obiectivelor / traseelor turistice din microregiune în format digital / on-line, acoperire limitată a cererii de suveniruri de calitate, număr încă

relativ redus de producători agricoli certificați „bio” (chiar dacă activitățile agricole desfășurate tradițional întrunesc, de principiu, condițiile necesare în cazul multor locuitori ai zonelor rurale), iar măsurile pentru creșterea siguranței produsului turistic montan sunt încă în faze incipiente (amenajarea refugiilor montane, creșterea eficienței serviciilor Salvamont, instruirea unui număr mai mare de ghizi montani, semnalizarea și marcarea corespunzătoare a tuturor traseelor montane).

3.4.3 Agricultură și dezvoltarea rurală

Agricultura în Microregiunea Țara Făgărașului se află într-o situație de declin, determinată de fragmentarea excesivă a proprietăților, fapt ce determină practicarea agriculturii de subzistență, neperformante, dotarea slabă cu mașini și utilaje, situația precară a infrastructurii rurale, folosirea redusă a îngrășămintelor chimice sau naturale și a pesticidelor, reducerea dramatică a suprafețelor irigate, degradarea solului și deficitul cronic de resurse de finanțare. Astfel, putem spune că sectorul agricol din Microregiunea Țara Făgărașului este caracterizat de practicarea pe scară largă a agriculturii de subzistență, de un **nivel redus de utilizare a terenurilor agricole**, precum și de folosirea unor mijloace rudimentare și a unei tehnologii învechite, elemente care conduc la niveluri scăzute de productivitate și implicit dezinteresul instituțiilor de finanțare de a asigura cofinanțarea proiectelor de dezvoltare rurală.

Mai mult, putem spune că în Microregiunea Țara Făgărașului lipsesc investițiile în sistemul de irigații și desecare, au scăzut în mod semnificativ efectivele de animale și a crescut media de vârstă a agricultorilor implicați în activitățile agricole.

Subdezvoltarea sectorului agricol din Microregiunea Țara Făgărașului este produsul direct al transformărilor economice de după 1989, când ponderea populației ocupate în agricultură a crescut considerabil, în timp ce valoarea producției totale realizate s-a prăbușit. Astfel, la peste două decenii de la căderea regimului comunist, agricultura din Microregiunea Țara Făgărașului parcurge o etapă de criză structurală profundă, în care elementul central ce caracterizează acest sector de activitate economică este reprezentat de predominanța agriculturii tradiționale realizate în micile exploatații țărănești, axate pe autoconsum.

Acestor elemente li se adaugă dezinteresul crescut pentru conservarea și protejarea patrimoniului genetic național, lipsa unor strategii coerente de marketing al produselor agricole provenite de la micii producători și **insuficiența diversificare a activităților economice cu profil non-agricol**.

În contextul restructurării economiei, agricultura a devenit, în ultimele două decenii, principala sursă de venit pentru un segment important al populației rurale din Microregiunea Țara Făgărașului, jucând rolul de plasă de siguranță pentru persoanele disponibilizate sau aflate în imposibilitatea de a-și găsi un loc de muncă. În acest mod, ocuparea în agricultură a reprezentat strategia pe care au adoptat-o, cu predilecție, categoriile de populație cele mai vulnerabile la schimbările ce s-au produs după 1989.

Aceste transformări au condus spre instaurarea, la nivel național, a unui dezechilibru demografic pronunțat, ce se manifestă prin îmbătrânirea populației, scăderea natalității și a fertilității, prin creșterea mortalității, dar și prin explozia migrației externe sau depopularea anumitor zone.

Funcția economică pe care o exercită spațiul rural urmărește garantarea unui sistem de producție agricolă, care să răspundă nevoilor alimentare ale populației, respectiv:

- să asigure agricultorilor și familiilor lor un nivel corespunzător al veniturilor, asigurând astfel o sursă de venit fundamentală pentru populația rurală;
- să protejeze mediul înconjurător și să asigure regenerarea mijloacelor de producție pentru generațiile viitoare, în spiritul unei dezvoltări durabile;

Spațiul rural trebuie să producă materii prime reînnoibile, destinate industriei și producției de energie, să răspundă nevoilor întreprinderilor mici și mijlocii agricole, industriale, artizanale sau comerciale și de prestări servicii. Strategia de Dezvoltare Durabilă a Microregiunii Țara Făgărașului încurajează diversificarea activităților în majoritatea zonelor rurale, diversificarea industriilor mici nepoluante, a producției artizanale, simplificarea și debirocratizarea procedurilor administrative și fiscale, stimularea și sprijinirea inițiativelor în domeniul turismului montan, în special a agroturismului, respectul față de mediul natural, economic și social.

3.4.4 Municipiul Făgăraș

Economia Municipiului Făgăraș a cunoscut o restructurare dramatică după 1989. Între 1992 și 2011, numărul de locuri de muncă în industrie a scăzut de la peste 12 mii la puțin peste 3 mii de persoane. Principalele ramuri industriale în Făgăraș erau industria chimică și industria construcțiilor de mașini. Alte ramuri precum industria textilă și de confecții sau industria alimentară reprezentau de asemenea domenii de activitate de importanță în oraș. Întreprinderile definitorii pentru economia făgărășeană erau reprezentate de Nitramonia, Combinatul Chimic al cărui număr de salariați în perioada comunistă a depășit 10.000 de persoane, și Upruc, fabrica de confecții metalice și subansamble sudate.

În prezent, **conform datelor colectate de ADI ITI Microregiunea Țara Făgărașului**, mediul de afaceri din Făgăraș este alcătuit cu preponderență din întreprinderi mici și mijlocii, generând peste 700 mil lei cifra de afaceri. Întreprinderile din Țara Făgărașului contribuie cu 4,4% din cifra de afaceri generată de întreprinderile de la nivelul județului Brașov. Acest lucru indică o economie brașoveană puternic polarizată, cea mai mare parte a firmelor dar și a populației fiind concentrată în Zona Metropolitană Brașov.

Întreprinderile din Municipiul Făgăraș cumulează aproximativ 47% din cifra de afaceri și 57% din numărul de întreprinderi din Țara Făgărașului. Mai mult de jumătate din cifra de afaceri generată de mediul de afaceri din Municipiul Făgăraș provine din industria ușoară și comerț (52%), sectoare care concentrează și majoritatea firmelor făgărășene. Au înregistrat creșteri importante, atât la nivelul cifrei de afaceri cât și al numărului de locuri de muncă, industria de prelucrare a lemnului și silvicultura, serviciile din sfera turismului și agricultura.

Restructurarea economică a avut implicații profunde nu doar asupra domeniilor de angajare în Făgăraș, cât și asupra tipologiei angajatorilor populației active. Astfel, deși acum două decade, marea majoritate a populației active din Făgăraș era angajată în câteva întreprinderi foarte mari, în prezent aproape 2/3 din populația activă a orașului lucrează în întreprinderi sub 50 de salariați. Aceasta presupune un mediul de afaceri cu o importanță mult crescută a sectorului de IMM-uri, și în special a întreprinderilor mici.

În anul 2020, numărul total de șomeri înregistrați din Municipiul Făgăraș era de 469, remarcându-se o creștere față de anul precedent, când au fost înregistrați 371 de șomeri⁵⁵.

Mediul de afaceri a semnalat dificultăți în a accesa forță de muncă calificată, semnalând probleme precum îmbătrânirea, migrarea populației active spre alte orașe din țară și din străinătate și orientarea tinerilor spre alte domenii de activitate.

3.4.5 Orașul Victoria

Orașul Victoria este un oraș nou, născut pe mlaștini în anii 1950, în apropierea Munților Făgărașului.

⁵⁵ Procesare date INSSE, tabelul „SOM101E - Șomeri înregistrați la sfârșitul lunii, pe sexe, județe și localități”, <http://statistici.INSSE.ro:8077/tempo-online/#/pages/tables/insse-table>, accesat la data de 01 octombrie 2021

Majoritatea populației din oraș muncea înainte de 1989 în Combinatul chimic, al doilea ca mărime din țară, după cel din Făgăraș. După 1989, dependența aproape totală de o singură întreprindere a produs mutații dramatice în oraș. Redimensionarea industriei grele din anii '90, care ori consuma prea multă energie, ori pierduse piețe de desfacere, a dus la dezmembrarea combinatului în mai multe firme cu capital românesc sau străin. Restructurările pre- și post-privatizare au fost însoțite de disponibilizări masive. Astfel, **conform datelor colectate de ADI ITI Microregiunea Țara Făgărașului**, în câțiva ani, în 1995, doar jumătate din totalul persoanelor de vârstă activă (15-64) avea un loc de muncă, iar până în 2010 rata de ocupare a scăzut la 33%.

Lipsa locurilor de muncă a marcat puternic orașul, dar ea nu e singura cauză a depopulării. Ridicarea restricțiilor de a munci în alte țări și explozia de oportunități alternative au dus la depopulare. Locuitorii s-au împuținat între 1995- 2010 cu 20%. Migrația tinerilor către alte orașe, dar mai ales către alte țări (Italia, Spania, Germania) a fost evidentă și se reflectă în structura pe vârste a populației. Comunitatea îmbătrânește, se nasc din ce în ce mai puțini copii.

Mai târziu, în perioada 2014-2020, soldul migrației a avut un trend oscilant, dar descendent per ansamblu. O explicație a acestui fenomen poate fi slaba dezvoltare economică a zonei, dar și apariția crizei economice în 2008, când o parte dintre locuitorii de la oraș s-au întors la sat din cauza constrângerilor financiare. Acest trend se încadrează în tendința de la nivelul județului Brașov și anume aceea de migrație din mediul urban spre cel rural.

Profilul economiei tradiționale al orașului Victoria are un caracter industrial, asigurat de existența unei societăți comerciale consacrate în industria chimică - SC Viromet SA, aceasta fiind și principalul agent economic care angajează ponderea forței de muncă din zonă. Pe lângă această societate s-au dezvoltat întreprinderi industriale de mici dimensiuni în domenii diferite cum ar fi industria de apărare, industria chimică (schimbători de ioni), construcții civile și industriale – montaj utilaje, dar și întreprinderi mici și mijlocii bazate pe servicii și comerț. Conform INS⁵⁶, în anul 2019 au fost înregistrați la nivelul orașului Victoria 1170 de salariați, reprezentând doar 1% din numărul de salariați din județul Brașov.

3.4.6 Orașul Avrig

O trăsătură cu caracter general, cu privire la profilul economic actual al orașului Avrig este diversitatea domeniilor de activitate pe care întreprinzătorii locali o abordează, Avrigul situându-se în prezent, în momentul conturării unei noi identități socio-economice, fiind nevoit să-și creeze o linie de forță care să-l distingă de structurile urbane similare și să-l particularizeze. Strategia de dezvoltare durabilă a orașului Avrig își propune: dezvoltarea industrială, valorificarea energiilor neconvenționale și a resurselor științifice și tehnice pentru asigurarea competitivității și atractivității orașului pentru investitori.

O astfel de inițiativă este integrarea orașului AVRIG în programul european URBENERGY5 parte a programului european URBACT II, care promovează dezvoltarea și implementarea unor scenarii financiare și tehnologice ca sistem integrat, în scopul creșterii standardului de viață la nivelul comunităților locale, îmbunătățirea eficienței energetice și producerii energiei neconvenționale, în vederea obținerii independenței energetice pe plan local.

În parteneriat cu șase orașe din UE a fost demarat proiectul prin care, în următorii ani, în Avrig vor fi construite două hidrocentrale pe râul Avrig, o centrală de producere a energiei pe baza gazeificării

⁵⁶ Procesare date INSSE, tabelul FOM104D - Numărul mediu al salariaților pe județe și localități,
<http://statistici.INSSE.ro:8077/tempo-online/#!/pages/tables/insse-table>, accesat la data de 1 octombrie 2021

biomasei, o centrală pe biogaz și una cu panouri voltaice.

4 Analiza SWOT

Pentru o mai bună înțelegere și adaptare a microregiunii la provocările și oportunitățile existente, dar și pentru o mai bună poziționare strategică a microregiunii Țara Făgărașului, s-a realizat o analiză SWOT. Aceasta are potențialul de a sprijini în identificarea viziunii, obiectivelor și nevoilor care își găsesc răspuns prin acestea, astfel încât să fie adaptate punctele tari la oportunități, să reducă la minimum riscurile și să elimine punctele slabe.

În realizarea analizei SWOT, au fost revizuite informațiile și datele disponibile în raport cu contextul microregiunii Țara Făgărașului, inclusiv documentele strategice pregătite de ADI ITI MTF și rezultatele acțiunilor de consultare publică derulate de ADI ITI MTF. Acestea au fost completate cu o analiză **cantitativă** care a vizat explorarea și identificarea indicatorilor relevanți disponibili la nivel de UAT din surse statistice naționale (e.g. Institutul Național de Statistică, Observatorul Teritorial). .

Tabel 3 Analiza SWOT pentru ADI ITI Țara Făgărașului

	PUNCTE TARI	PUNCTE SLABE
Mediu și resurse naturale	- Pondere ridicată de acoperire a zonelor importante din punct de vedere al protecției mediului (arii naturale protejate, situri Natura 2000) din perspectiva managementului durabil al terenurilor agricole și forestiere; - Mare diversitate a resurselor naturale și a produselor locale; - Terenurile nepoluate din zona montană favorizează dezvoltarea agriculturii ecologice. - Au fost realizate investiții punctuale în unitățile de răspuns în caz de urgență	- Zone naturale afectate de poluare extinsa cu deșeuri, activități non – ecologice și defrișări forestiere masive - Gestionarea inadecvată a deșeurilor rezultate din activitățile agricole, în special în fermele de mici dimensiuni. - Rețele degradate sau inexistente de apa – canal si managementul deșeurilor. Acces la rețelele de alimentare în sistem centralizat cu apă potabilă și canalizare în zonele rurale, limitat comparativ cu mediul urban - Eficiența energetică redusă a clădirilor publice si private si lipsa a surselor de energie regenerabila - Capacitate redusă de răspuns a autorităților locale la situații de urgență
Economie	- Potențial agricol important, inclusiv pentru agricultura ecologică - Predominanța pășunilor și a fânețelor în teritoriul agricol al microregiunii (ceea ce permite dezvoltarea sistemului zootehnic) - Potențial turistic complex – natural și antropic, cu posibilități de utilizare în toate anotimpurile; - Turismul dezvoltat ca ramură economică practicat în special în zona rurală - Capacitate mare de cazare în diverse structuri de primire a turiștilor în pensiunile rurale, ce poate fi utilizată pe tot parcursul anului - Ponderea mare a turiștilor străini din totalul turiștilor care vizitează anual zona - existența unui patrimoniu cultural - istoric bogat, diversitatea etnica si multiculturalitatea - ofertă diversă de manifestări culturale naționale și internaționale - existența unor cluburi și asociații sportive cu tradiție și apariția unor structuri noi, evenimente sportive organizate în zonă	- Lipsa unei infrastructuri publice pentru valorificarea atracțiilor turistice(trasee amenajate, puncte de observație, infrastructura de agrement, marcare trasee) - Lipsa de coerență la nivel regional, dar si între actorii publici si cei privați in ceea ce privește tipurile de turism încurajate / practicate - Nivel redus de utilizare a resurselor locale (terenuri agricole insuficient exploatate, resurse energetice nevalorificate, resursă umană cu grad redus de ocupare potențial cultural slab valorificat etc.) - Nivel redus de inovare la nivelul mediului privat din regiune - Capacitate administrativă redusă a autorităților publice de la nivel regional pentru a face față provocărilor actualei perioade de programare - Acces scăzut la resurse financiare pentru micii antreprenori și a noilor inițiative de afaceri în mediul rural - Exploatații agricole fragmentate și de dimensiuni reduse în zona montană; - Slaba cooperare între fermieri, reflectată într-un grad scăzut de asociere cu implicații în viabilitatea exploatațiilor; - Procent redus de produse cu valoare adăugată comercializate ca produse finale; - Număr limitat al unităților de procesare în zona montană în raport cu potențialul zootehnic; - Slaba organizare și promovare a lanțurilor alimentare integrate și a lanțurilor scurte de aprovizionare în domeniul agroalimentar,; - Apetit si capacitate reduse pentru activități antreprenoriale in rândul locuitorilor regiunii - Infrastructura de afaceri insuficient dezvoltată - Număr scăzut al IMM-urilor raportat la populația regiunii (dezvoltare încă redusă a antreprenoriatului) - Globalizarea duce la marginalizarea unor sectoare ale economiei în special a celor cu valoare adăugată mică (textile, confec ții, alimentară) cu efecte negative asupra competitivității teritoriului - Migrația în străinătate a populației tinere și a forței de muncă calificată,
Serviciilor publice și conectivitate	- Rețea de alimentare cu energie electrică care acoperă întreaga regiune - Teritoriul microregiunii este traversat de DN 1	- Acces deficitar al locuitorilor regiunii la servicii de sănătate publică - Nivel redus de școlarizare si / sau calificare a forței de munca din regiune, alături de un acces dificil la serviciile de educație - Acces redus al populației la activități recreative si culturale - Degradarea așezărilor tradiționale cu valoare culturală și a monumentelor istorice; - Infrastructura de utilități publice(apa-canal, alimentare cu gaze, infrastructura de transport etc.) este pe alocuri inexistenta sau învechită - Nivel redus de siguranța si securitate pietonala si rutiera - Infrastructura rutiera insuficient dezvoltată si lipsa traseelor de transport public rutier in regiune

	OPORTUNITATI	AMENINTARI
Mediu și resurse naturale	- Creșterea gradului de conștientizare a consumatorilor cu privire la legătura dintre alimente, mediu și sănătate; - Atractivitatea zonelor rurale (în special a zonelor HNV, Natura 2000), în perspectiva creșterii investițiilor în serviciile publice de mediu; - Atractivitatea zonelor rurale din perspectiva disponibilității și calității bune a resurselor naturale (biodiversitate, apă, sol, peisaj); - Oportunitatea oferită de sprijinul UE pentru conservarea biodiversității, peisajelor, precum și a resurselor naturale valoroase; - Accesul la scară largă la tehnologii de producere a energiei din surse regenerabile; - Susținerea crescândă a politicilor publice pentru gestionarea durabilă a resurselor naturale.	- Încălzirea climatică globală riscă să efectueze derularea activităților turistice de iarnă - schimbările climatice vor impune din ce în ce mai mult montarea instalațiilor de producere a zăpezii artificiale, fapt ce se va reflecta în costurile serviciilor aferente practicării sporturilor de iarnă - Insuficiența sistemelor administrative de gestionare a zonelor Natura 2000. - Riscul poluării punctiforme a apei, eutrofizării habitatelor umede și a creșterii emisiilor de GES, ca urmare a creșterii numărului de animale din gospodăriile individuale și a numărului redus de facilități și echipamente de gestionare a gunoiului de grajd
Economie	- Creșterea cererii interne și externe pentru zonele în care se practică turismul rural și ecoturismul în zone cu resurse culturale și naturale locale bogate;. Exista o tendință la nivel european de creștere a turismului rural, cu accent pe experimentarea stilului de viață al gospodăriilor rurale și implicarea în protecția și conservarea mediului. - Master planul Investițiilor în Turism⁵⁷, aprobat prin Hotărârea de Guvern nr. 558/2017, are în vedere dezvoltarea comunităților locale din zonele cu potențial turistic ridicat, prin creșterea investițiilor publice în infrastructura turistică. - dezvoltarea turismului ecologic, natural și rural reprezintă o prioritate stabilită prin programul de guvernare. Nevoia de a elabora reglementări și norme în vederea susținerii dezvoltării durabile este prezentată corespunzător în document. - Practici tradiționale insuficient exploatate în zonele rurale ca bază pentru dezvoltarea de produse cu înaltă valoare adăugată; - Disponibilitatea unei piețe de turism aflată în plină dezvoltare, atât pe plan intern cât și extern, care ar putea fi exploatată; - valorificare din punct de vedere turistic a monumentelor culturale existente și a tradițiilor folclorice - dezvoltarea turismului cultural prin includerea regiunii în circuitul Sibiu – Brașov – Sighișoara - diversificare formelor de turism funcție de cerințe de nișă în domeniu (turism religios, de aventură, vânătoare și pescuit, sport extrem etc.). Dezvoltarea ecoturismului, în special, în zona montană - atragerea operatorilor de turism din țară în zonă - dezvoltarea unor proiecte europene (“trasee culturale”) care ar permite intrarea în circuitul turistic a unor obiective de patrimoniu (bisericile fortificate) - Oportunitatea exploatării agricole pe suprafețe mai mari prin asocierea fermierilor; - Dezvoltarea programelor de marketing comun al produselor ecologice ale micilor producători; - Dezvoltarea agriculturii ecologice prin exploatarea potențialului natural; - Posibilitatea desfacerii rapide a produselor agroalimentare tradiționale, ecologice, de calitate superioara datorată existenței unei piețe mari de desfacere; - Diversificarea activităților din zonele rurale	- îmbătrânirea populației și depopularea microregiunii datorată exodului populației tinere spre zone urbane dezvoltate, sau spre alte țări; - intensificarea procesului de migrație a tinerilor de la sat la oraș și în străinătate - închiderea unor unități economice, degradarea serviciilor către populație, reducerea numărului de persoane specializate, închiderea, desființarea sau dispariția unor unități școlare în condițiile natalității reduse; - Scăderea nivelului de atractivitate a microregiunii pentru investiții datorită infrastructurii precare; - Presiunea exercitată de importul de produse agricole ieftine periclitează agricultura locală; - Apariția marilor firme și concerne în activitățile agricole riscă să ducă la falimentul micilor producători; - lipsa forței de muncă specializate în servicii turistice - promovarea unor servicii de turism neadecvate și slabe calitativ - Depopularea și populația îmbătrânită din zonelor rurale - Creșterea ponderii turismului ilicit ca efect al crizei economice - Capacitate limitată de elaborare și implementare de politici publice în domeniul turismului, lipsa unor date statistice actuale, segmentarea inadecvată a pieței și vizibilitatea redusă a României în străinătate. - Sectorul turistic din România este afectat de lipsa de personal, iar problema va deveni din ce în ce mai complexă pe măsură ce cererea va continua să crească, pe fondul creșterii economice și al creșterii numărului de turiști. - Cheltuielile scăzute din partea turiștilor(turism intern și internațional) - Capacitatea slabă de elaborare de politici publice în domeniul turismului, segmentarea de piață inadecvată, vizibilitatea internațională limitată - Lipsa legislației pentru cicloturism - absența specialiștilor în restaurarea monumentelor poate afecta starea de conservare și de protecție a patrimoniului local și național din județ lipsa intervenției urgente poate duce la degradarea iremediabilă a unor monumente istorice
Asigurarea serviciilor publice și conectivitate	- Creșterea accesibilității asistenței medicale prin integrarea sistemului de telemedicina și stabilirea unor centre permanente echipate și personal adecvat - Accesul populației rurale la programele de învățare pe tot parcursul vieții și de dezvoltare a abilităților antreprenoriale; multiculturalitatea și interculturalitatea istorică a zonei oferă cadrul propice dezvoltării proiectelor culturale care să sprijine conceptul de “unitate prin diversitate” al UE - Multiculturalitatea și interculturalitatea istorică a Microregiunii Țara Făgărașului oferă cadrul propice dezvoltării proiectelor culturale care să sprijine conceptul de "unitate prin diversitate" a UE; - creșterea interesului la nivel european și național pentru elementele culturale și istorice, având ca efect repunerea în valoare a monumentelor istorice, a evenimentelor tradiționale și a valorilor locale - restaurarea și renovarea monumentelor istorice și a instituțiilor de cultură - Inițiativa Ministerului Sănătății de a organiza centre comunitare care să furnizeze servicii de promovare a unui mod de viață sănătos, de prevenție primară, secundară și terțiară, servicii de îngrijire la domiciliu și paliative, dar și servicii integrate cu asistenta medicală primară și de specialitate și, după caz, cu asistența medicală școlară, cu serviciile sociale privind reducerea riscului de abandon școlar și familial, a riscului de excluziune socială, combaterea abuzului și neglijării persoanelor vârstnice, combaterea violenței în familie sau combaterea discriminării persoanelor sărace. - Dezvoltarea soluțiilor inovative și inclusive care țin de telemedicină, împreuna cu dezvoltarea legislației în domeniu.	- Deși infrastructura de transport din țară s-a îmbunătățit, aceasta rămâne deficitară și afectează în mod negativ turismul românesc. Aceste constrângeri pot fi atribuite calității scăzute a infrastructurii rutiere, sistemelor de transport limitate și absenței aplicațiilor digitale de planificare a călătoriei, precum și lipsei de continuitate a infrastructurii de transport feroviar TEN-T (Transportul Trans-European) între estul și vestul țării. Mai mult, procesul de modernizare a căilor ferate este lent, iar România se clasează pe ultimul loc în Europa în ceea ce privește calitatea infrastructurii feroviare - accentuarea fenomenului de migrație externă cu precădere a populației tinere și a celei înalt calificate; - rata mare a migrației populației din microregiune duce la creșterea numărului locuințelor abandonate; - Atribuirea unor răspunderi administrative în domeniul infrastructurii de sănătate publica nesuținute prin mijloace financiare - Capacitate în scădere a instituțiilor autorizate de a realiza intervenții de prevenție în chestiuni legate de sănătate - Fragmentarea politicii de sănătate și diminuarea capacității de reacție la nivel central, în caz de nevoie - Turismul sezonier crește presiunea pe necesitățile de servicii medicale - Creșterea acoperirii, eficacității și diversificarea serviciilor furnizate în asistență medicală primară și ambulatoriu de specialitate necesită o abordare integrată orizontal în toate politicile Ministerului Sănătății de la formarea de personala și pana la plata pentru performanță, calitatea și șiguranta serviciilor

⁵⁷ HOTĂRÂRE nr. 558 din 4 august 2017 privind aprobarea Programului pentru dezvoltarea investițiilor în turism - Master planul investițiilor în turism - și a criteriilor de eligibilitate a proiectelor de investiții în turism, <http://legislatie.just.ro/Public/DetaliiDocument/192301>

5 Pilonii strategiei și nevoile de dezvoltare adresate

Analiza socio-economică și analiza SWOT relevă o serie de nevoi de dezvoltare în microregiune ce pot fi grupate sub 5 piloni de dezvoltare ce vor reprezenta scheletul Strategiei de dezvoltare durabilă a microregiunii Țara Făgărașului. Acești piloni sunt:

- Pilonul I: Protejarea mediului și resurselor naturale
- Pilonul II: Îmbunătățirea economiei
- Pilonul III: Îmbunătățirea conectivității
- Pilonul IV: Asigurarea serviciilor publice
- Pilonul V: Promovarea eficienței, accesibilității și sustenabilității Strategiei de dezvoltare durabilă a Microregiunii Țara Făgărașului (SDDMTF)

Celor 5 piloni le corespund o serie de nevoi, așa cum au fost ele identificate în cadrul analizelor realizate prin revizuirea informațiilor și datelor disponibile în raport cu contextul microregiunii Țara Făgărașului, inclusiv documentele strategice pregătite de ADI ITI MTF și consultările publice derulate în vederea pregătirii strategiei.

Cei cinci piloni au fost identificați în faza de evaluare a nevoilor, se susțin reciproc și sunt strâns interconectați, ramificându-se descendent către intervențiile sectoriale, în funcție de nevoile identificate.

În cele ce urmează, sunt prezentați cei 5 piloni și importanța lor în dezvoltarea regiunii, precum și nevoile cărora își propun aceștia să răspundă.

Pilonul I: Protejarea mediului și resurselor naturale

Principalul avantaj comparativ pe care îl deține Microregiunea Țara Făgărașului este reprezentat de bogăția mediului natural format din ecosisteme, parcuri, rezervații. Toate localitățile microregiunii sunt parte a siturilor NATURA 2000, situri de importanță, sau arii de protecție specială avifaunistică. Chiar dacă impune constrângeri anumitor activități economice (care nu pot fi promovate/desfășurate în cadrul sau în apropierea zonelor protejate), aceasta oferă oportunități semnificative de a aduce un plus de prosperitate regiunii, dacă este exploatată corespunzător, prin generarea de venit bazat cât mai mult posibil pe utilizarea responsabilă a resurselor naturale vii și pe conservarea tradițiilor culturale locale.

Protejarea patrimoniului și capitalului natural este un element esențial în dezvoltarea durabilă și echilibrată a microregiunii, cu implicații asupra calității vieții locuitorilor. Consolidarea măsurilor de protecție și adoptarea unor acțiuni de regenerare a spațiului natural reprezintă linii de forță în echilibrarea relației dintre dezvoltarea economică și necesitatea asigurării unor spații naturale de calitate.

Pilonul II: Îmbunătățirea economiei

Bogăția și diversitatea culturală și de mediu ale Microregiunii Țara Făgărașului sunt deosebite, iar potențialul economic natural al microregiunii se caracterizează printr-o varietate de resurse insuficient exploatate. Aceste resurse naturale creează premisele practicării unor forme de turism de nișă, care să genereze valoare adăugată ridicată pentru comunitățile locale, precum ecoturismul, turismul de aventură, turismul sportiv, dar și cadrul propice pentru dezvoltarea unei zone rurale sustenabile, cu o economie bazată pe producerea și comercializarea de produse bio.

Pilonul III: Îmbunătățirea conectivității

O conectivitate îmbunătățită în Microregiunea Țara Făgărașului va asigura un flux crescut de persoane, bunuri și informații va diminua decalajul dintre orașe și locurile izolate și între regiunile nedezvoltate și cele dezvoltate din regiune și țară. O infrastructură TIC îmbunătățită și o circulație mai rapidă, vor sprijini dezvoltarea turismului, serviciilor și economiei locale, în general. În acest fel, vor crește oportunitățile de

afaceri prin conectarea antreprenorilor locali cu piețele de desfacere și prin crearea de oportunități prin oferirea de servicii inovatoare în sectoarele sănătate și educație. Accesibilitatea către punctele de servicii esențiale va asigura conectivitatea și accesibilitatea zonelor izolate și va reduce riscul de părăsire timpurie a școlii.

Pilonul IV: Asigurarea serviciilor publice

Accesul la serviciile publice de bază (apă, canalizare, eliminarea deșeurilor), servicii medicale, la educație și servicii sociale în microregiune este eterogen, la fel ca și calitatea serviciilor sus-amintite.

Îmbunătățirea accesului la aceste servicii și a calității lor o mai bună calitate a vieții pentru un segment semnificativ din populația microregiunii. Aceasta se va realiza prin furnizarea de servicii socio-medicale și/sau medicale persoanelor defavorizate, realizarea unui management eficient al deșeurilor și crearea/extinderea rețelei de furnizare a apei și canalizare, elemente care vor contribui și la creșterea competitivității economice a zonei.

Pilonul V: Promovarea eficienței, accesibilității și sustenabilității

Implementarea activităților necesare dezvoltării microregiunii necesită capacitate administrativă și coordonare între toți partenerii. Astfel, de dovedește necesară intervenția în vederea îmbunătățirii capacității administrative și sprijinirii managementului proiectelor ce urmează a fi implementate.

Mai mult decât atât, autoritățile locale au nevoie de mijloacele financiare și pârghiile administrative cu care să susțină dezvoltarea activităților economice locale și atragerea forței de muncă specializate, dezvoltarea serviciilor online.

Astfel, fiecare pilon de dezvoltare răspunde unui set de nevoi, așa cum au fost acestea identificate prin intermediul analizelor realizate. La rândul lor, nevoile identificate se vor reflecta într-un set de măsuri de intervenție / proiecte care să contribuie la rezolvarea acestora.

Tabel 4: Nevoile cărora le răspund pilonii de dezvoltare din cadrul strategiei

Piloni de dezvoltare	Nevoia căreia îi răspunde
Pilonul I: Protejarea mediului și resurselor naturale	• Nevoia de realizare în zonele naturale a unor lucrări de restaurare ecologică (igienizare) și de implementare a unor măsuri de prevenție a viitoarelor activități cu potențial distructiv • Nevoia de creștere a eficienței energetice a clădirilor publice și private și de creare a unor surse de energie regenerabilă • Nevoia de creștere a capacității de răspuns a autorităților la situațiile de urgență • Conservarea biodiversității pentru a îndeplini cerințele directivelor de mediu
Pilonul II: Îmbunătățirea economiei	Sectorul IMM • Nevoia de a facilita accesul la inovare, transfer tehnologic și digitalizare în mediul privat • Nevoia de creștere a nivelului de utilizare a resurselor locale • Dezvoltarea unei infrastructuri publice în scopul valorificării atracțiilor turistice: Infrastructura de agrement (muzee parcuri, trasee turistice), Amenajare puncte de observație, marcare trasee, Reabilitare patrimoniu natură și construit, Dezvoltarea unor rețele turistice • Nevoia de aliniere la nivel regional între toți actorii implicați în derularea și promovarea activităților turistice • Dezvoltarea durabilă a comunităților rurale prin punerea în valoare a potențialului lor turistic natural și cultural • Agricultură și dezvoltare rurală • Nevoia de creștere a nivelului de utilizare a resurselor locale • Nevoia de a se identifica zone în care microregiunea să exceleze în viitor (servicii generale, servicii pentru încurajarea celorlalte sectoare economice, prelucrarea materiilor prime locale, alimentare și non-alimentare, turism, zona manufacturieră, etc); • Nevoia de aducere în prim plan a microîntreprinderilor și a întreprinderilor mici și mijlocii, precum și dezvoltarea infrastructurii care să faciliteze transferul tehnologic; • Nevoia de dezvoltare a microîntreprinderilor și a IMM-urilor din microregiune care să aibă capacitatea de a atrage forță de muncă din zonă datorită nivelului ridicat al șomajului; • Nevoia de revitalizare și tehnologizare a producției și serviciilor; • Nevoia de atragere de investiții și furnizare de facilități pentru demararea afacerilor, inclusiv spații de lucru care să permită dezvoltarea în paralel, pe orizontală a sectorului economic de servicii pentru activități conexe; • Nevoia de accelerare a dezvoltării economice a Microregiunii Țara Făgărașului, urmărind asigurarea unor condiții mai bune la nivelul economiei, al pieței forței de muncă locale prin îmbunătățirea numărului și calității locurilor de muncă și a oportunităților de afaceri, prin dezvoltarea inovatoare a avantajelor sale competitive și prin exploatarea durabilă a patrimoniului său cultural și natural, concomitent cu îmbunătățirea serviciilor pentru vizitatori.
Pilonul III: Îmbunătățirea conectivității	Transport • Nevoia de dezvoltare a infrastructurii rutiere în regiune, în sinergie cu rutele necesare pentru înființarea unor linii de transport public în comun Tehnologia informației și comunicațiilor • Îmbunătățirea serviciilor electronice și a sistemelor locale de monitorizare publică în MTF
Pilonul IV: Asigurarea serviciilor publice	Alimentarea cu apă și canalizarea • Reabilitare și extindere a rețelelor de alimentare cu apă-canal pentru atingerea unui nivel optim de acoperire și funcționare a acestora, precum și a celor de colectare și eliminare a deșeurilor rezultate din activități casnice sau agricole Educație • Nevoia de adaptare a infrastructurii școlare și a nivelului actului educațional la cerințele pieței muncii și la standardele de calitate Incluziunea și protecția socială • Nevoia de integrare a persoanelor aflate în risc de sărăcie și excluziune socială din comunitățile marginalizate din Microregiunea Țara Făgărașului prin furnizarea unor măsuri integrate

	Managementul deșeurilor • Extinderea și modernizarea rețelelor de colectare și eliminare a deșeurilor rezultate din activități casnice sau agricole Sănătate • Creșterea gradului de acoperire a nevoilor de sănătate ale populației
Pilonul V: Promovarea eficienței, accesibilității și sustenabilității SDDMTF	• Nevoia de aliniere la nivel regional între toți actorii implicați în dezvoltarea micro regiunii

Strategia de Dezvoltare Durabilă a Microregiunii Țara Făgărașului, își propune să se concentreze astfel pe acțiunile care au un efect multiplicator asupra dezvoltării locale, să rezolve problemele și să valorifice oportunitățile din microregiune.

Intervențiile propuse prin strategie urmăresc stabilirea de legături între diferitele sectoare sau actori, care pot oferi servicii și oportunități prin care va crește competitivitatea zonei, participarea pe piața muncii, se vor îmbunătăți nivelul de educație și accesul la servicii (sociale și/sau medicale), cât și condițiile de locuire. Legăturile stabilite prin intervențiile propuse de strategie vor fi atât verticale, în cadrul sectoarelor (dezvoltare economică, mediu și resurse naturale, asigurarea serviciilor publice și conectivitate, creșterea capacității administrative), cât și orizontale, căutându-se metode inovative de a stabili legături între aceste sectoare.

6 Viziune și obiective

6.1 Viziunea strategică

Viziunea și Strategia de Dezvoltare Durabilă a Microregiunii Țara Făgărașului au ca termen țință anul 2030, oferind un cadru pentru propunerea ITI și Planul de Acțiuni pentru implementare până în anul 2027.

Strategia de Dezvoltare Durabilă a Microregiunii Țara Făgărașului este un concept construit în parteneriat și agreeat de actorii instituționali și teritoriali, care ține seama de caracterul limitat al resurselor, ținând maximizarea impactului integrat al proiectelor finanțate prin strategie. Se are în vedere tratarea simultană a aspectelor privind coeziunea și competitivitatea, urmărind dezvoltarea teritorială durabilă.

Viziunea pentru microregiunea Țara Făgărașului (2027) a fost definită astfel: “O bio-microregiune “smart”, durabilă, competitivă și inclusivă”.

În sensul acestei viziuni, microregiunea Țara Făgărașului va deveni o bio-microregiune “smart”, capabilă să promoveze bio-economia locală verde, inclusivă, ce se va sprijini pe consumul și protecția durabilă a resurselor locale, care va încuraja coeziunea socială, biodiversitatea, integritatea socială și ecologică, care va susține măsuri ce contribuie la bunăstarea naturii, a oamenilor și a animalelor.

De asemenea, viziunea implică dezvoltarea unui mediu de afaceri dinamic, cu activități economice prospere, atât în domeniile tradiționale cât și în cele moderne, care utilizează la scară largă tehnologiile digitale și unde oamenii trăiesc în armonie cu natura.

6.2 Obiective strategice

Strategia de Dezvoltare Durabilă a Microregiunii Țara Făgărașului propune două obiective strategice de dezvoltare, relevante pentru întreg teritoriul, avându-se în vedere specificul geografic și caracteristicile socio-economice funcționale și culturale ale teritoriului. Astfel, din viziunea acceptată rezultă două obiective strategice:

Obiectivul strategic 1: Creșterea calității vieții în Microregiunea Țara Făgărașului prin dezvoltarea omogenă a unui mediu economic competitiv ce utilizează la scară largă tehnologiile digitale și care conservă valorile locale și identitatea teritorială.

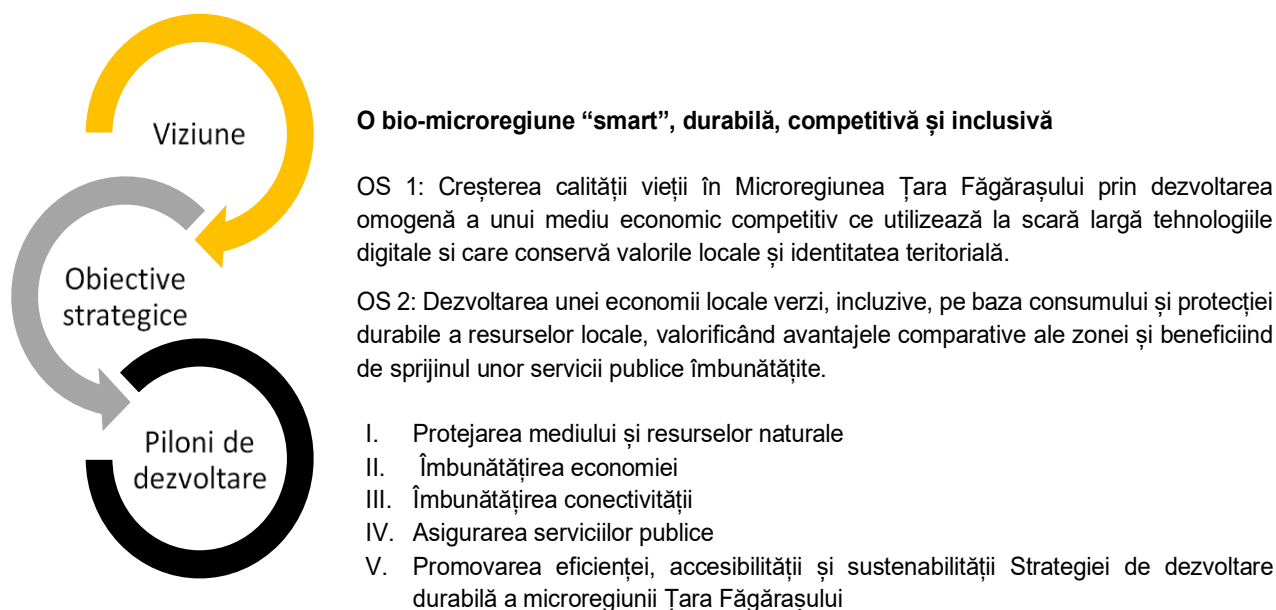
Obiectivul strategic 2: Dezvoltarea unei economii locale verzi, incluzive, pe baza consumului și protecției durabile a resurselor locale, valorificând avantajele comparative ale zonei și beneficiind de sprijinul unor servicii publice îmbunătățite.

Prin îndeplinirea acestor obiective, Microregiunea Țara Făgărașului va deveni o zonă atractivă cu

biodiversitate valoroasă și mediu de afaceri dinamic, cu activități economice prospere, atât în domeniile tradiționale cât și în cele moderne, unde oamenii trăiesc în armonie cu natura.

Viziunea și obiectivele strategice au oferit direcțiile orientative pentru elaborarea prezentei Strategii, fundamentată pe abordarea holistică a evaluării nevoilor pe fiecare sector în parte, care au definit nevoile legate de investițiile materiale, de politici publice și de reglementare, de dezvoltarea instituțională și asistență tehnică.

Figura 5: Corespondența Viziune – Obiective strategice – Piloni de dezvoltare pentru Strategia de dezvoltare durabilă a microregiunii Țara Făgărașului

6.3 Logica intervenției

Prezenta Strategie de dezvoltare durabilă a microregiunii Țara Făgărașului este un document ce vizează planificarea intervențiilor pentru perioada 2021-2030 și care își propune să arate modalitatea prin care microregiunea intenționează să aducă contribuții la îndeplinirea obiectivelor de dezvoltare ale Regiunii Centru și a celor naționale.

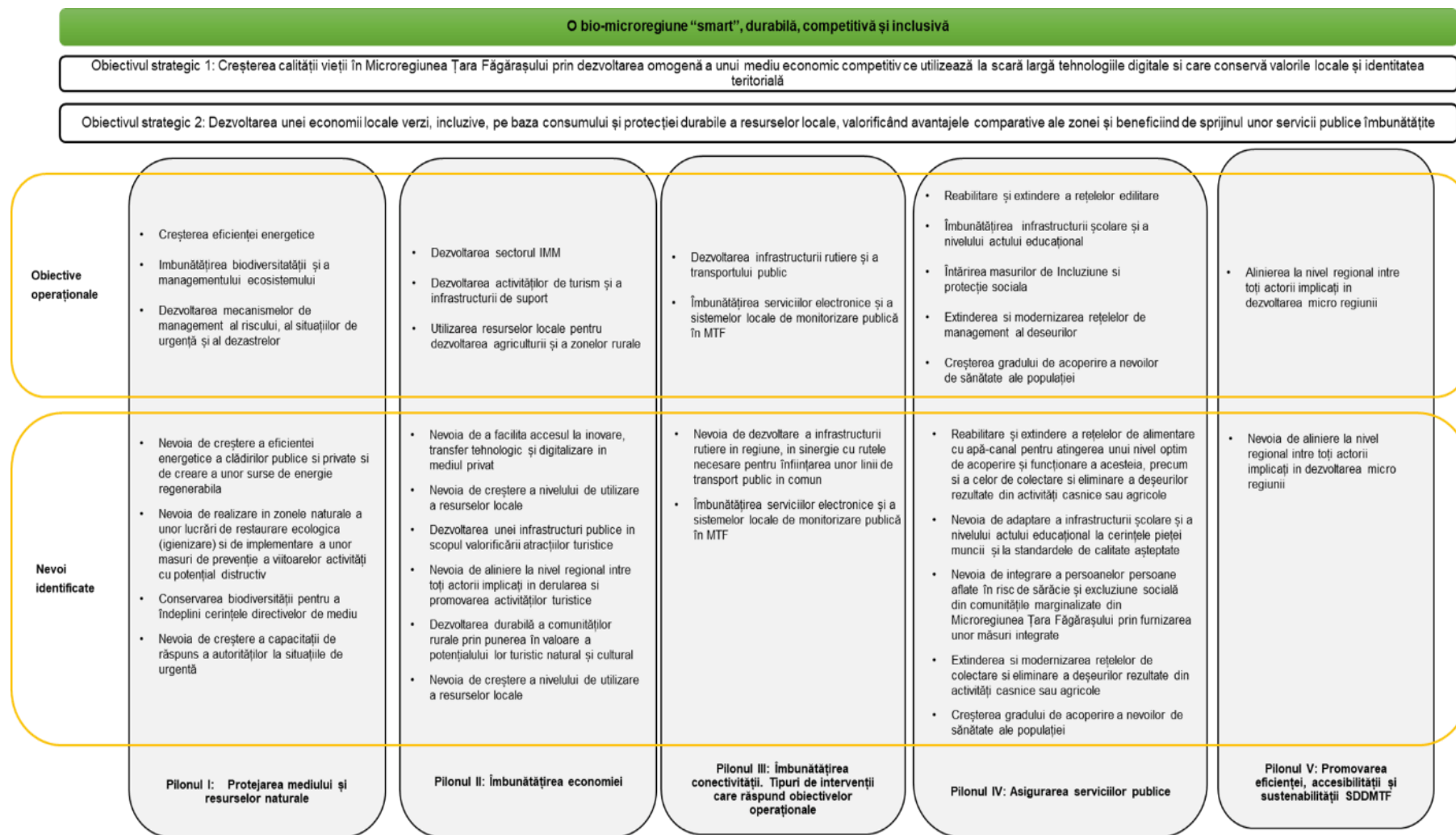
Documentul, odată asumat la nivelul microregiunii și apoi la nivel național, își propune să asigure continuitatea viziunii strategice privind dezvoltarea durabilă și echilibrată a microregiunii.

În pregătirea documentului s-a pornit de la realizarea unei analize socio-economice și unei analize SWOT, în baza cărora au fost identificate nevoile de dezvoltare ale microregiunii. Nevoile identificate au fost grupate sub 5 piloni de dezvoltare ce reprezintă scheletul strategiei.

Având în vedere pilonii de dezvoltare și nevoile cărora își propun aceștia să răspundă, au fost definite o serie de obiective operaționale.

Pasul următor a fost identificarea tipurilor de intervenții prin care pot fi atinse obiectivele operaționale. Tipurile de intervenții identificate corespund cu cele prevăzute de programele operaționale de la nivel național și regional și au avut ca punct de plecare portofoliul de proiecte pentru microregiunea Țara Făgărașului, așa cum a fost acesta pregătit de ADI ITI Microregiunea Țara Făgărașului.

Figura 6: Logica intervenției pentru Strategia de dezvoltare durabilă a microregiunii Țara Făgărașului

Prezentăm în cele ce urmează tipurile de intervenții identificate pentru fiecare pilon în parte, precum și corespondența dintre aceste tipuri de intervenții și obiectivele operaționale.

Menționăm că tipuri similare de intervenții prin care se răspunde obiectivelor operaționale se regăsesc sub unul sau mai mulți piloni de dezvoltare. Aceasta se explică prin aceea că tipurile de intervenții vizate pot reprezenta un singur proiect sau pot fi prevăzute de mai multe proiecte, în funcție de versiunea finală a programelor operaționale și de maniera în care se vor lansa apelurile de proiecte.

6.3.1 Pilon I. Tipuri de intervenții care răspund obiectivelor operaționale

Tabel 5. Pilonul I: Protejarea mediului și resurselor naturale. Tipuri de intervenții care răspund obiectivelor operaționale

Obiective Operaționale	Nevoia	Tipurile de intervenții prin care se răspunde nevoii
Creșterea eficienței energetice	Nevoia de creștere a eficienței energetice a clădirilor publice și private și de creare a unor surse de energie regenerabile	- Proiecte pentru creșterea eficienței energetice în IMM, întreprinderile mari și măsuri de sprijin adiacente - Proiecte pentru asigurarea / îmbunătățirea eficienței energetice a clădirilor publice, inclusiv a clădirilor identificate ca monumente istorice, măsuri de consolidare structurală, în funcție de nivelul de expunere și vulnerabilitatea la riscurile identificate, raportat la zona seismică, măsuri privind reabilitarea/modernizarea instalațiilor electrice, de alimentare cu apă și de ventilație din aceste clădiri care să contribuie la reducerea consumului de energie și creșterea performanței energetice, proiecte de demonstrare și măsuri de sprijin ce contribuie la creșterea ponderii de surse regenerabile în consumul de energie al acestor clădiri - Proiecte pentru renovarea fondului construit (clădiri rezidențiale și nerezidențiale, publice și private) și măsuri de sprijin ce contribuie la creșterea ponderii de surse regenerabile în consumul de energie al clădirilor
Îmbunătățirea biodiversității și a managementului ecosistemului	Nevoia de realizare în zonele naturale a unor lucrări de restaurare ecologică (igienizare) și de implementare a unor măsuri de prevenție a viitoarelor activități cu potențial distructiv Conservarea biodiversității pentru a îndeplini cerințele directivelor de mediu	- Menținerea/îmbunătățirea stării de conservare a speciilor și habitatelor prin măsuri de conservare specifice prevăzute în planurile de management ale siturilor Natura 2000/planuri de acțiune pentru specii, și după caz a ecosistemelor degradate și a serviciilor furnizate în afara ariilor naturale protejate, precum și asigurarea conectivității ecologice; Remediarea siturilor contaminate orfane aflate în proprietatea autorităților publice sau puse la dispoziția acestora de către proprietar, asigurarea calității factorilor de mediu, în vederea protejării sănătății umane și mediului, inclusiv monitorizarea post-remediere a acestora Întărirea capacității instituționale a actorilor din sector (UAT, ADI-uri) în vederea accelerării tranziției spre economia circulară." - Facilitarea accesului autorităților și entităților cu rol în managementul biodiversității la servicii de asistență tehnică, cercetare și echipamente pentru îmbunătățirea nivelului de cunoaștere a biodiversității și a ecosistemelor (ex. realizarea de studii științifice) și consolidarea capacității de management a rețelei Natura 2000 și a altor arii naturale protejate de interes național." - Îmbunătățirea accesului administratorilor siturilor Natura 2000 la servicii de asistență tehnică specializată pentru elaborarea sau revizuirea Planurilor de management a siturilor Natura 2000/ Planuri de acțiune pentru specii, pentru toate tipurile de habitate (inclusiv cele din mediu marin), prioritate la finanțare având planurile de management ale siturilor aflate în arealul proiectelor de infrastructură; Menținerea / îmbunătățirea stării de conservare a speciilor și habitatelor prin măsuri de conservare specifice prevăzute în planurile de management ale siturilor Natura 2000/planuri de acțiune pentru specii, și după caz a ecosistemelor degradate și a serviciilor furnizate în afara ariilor naturale protejate, precum și asigurarea conectivității ecologice

Obiective Operaționale	Nevoia	Tipurile de intervenții prin care se răspunde nevoii
Dezvoltarea mecanismelor de management al riscului, al situațiilor de urgență și al dezastrelor	Nevoia de creștere a capacității de răspuns a autorităților la situațiile de urgență	• Amenajarea complexă a bazinelor hidrografice prin utilizarea infrastructurii verzi sau prin adaptarea, construirea ori reabilitarea infrastructurii existente de gospodărire a apelor și îmbunătățiri funciare adaptate la noile practici UE • Dezvoltarea infrastructurii de monitorizare, avertizare și alarmare a fenomenelor hidro-meteorologice severe (inundații și secetă) pentru evaluarea și gestionarea durabilă a resurselor naturale, inclusiv activități în scopul conștientizării publice • Inventariere și investigare preliminară și detaliată a siturilor potențial contaminate (în principal prin dezvoltarea unei baze de date și a unei platforme GIS care să permită actualizarea permanentă a acestora); • Remediarea siturilor contaminate orfane aflate în proprietatea autorităților publice sau puse la dispoziția acestora de către proprietar, asigurarea calității factorilor de mediu, în vederea protejării sănătății umane și mediului, inclusiv monitorizarea post-remediere a acestora" • Amenajarea de adăposturi și refugii turistice dotate corespunzător pentru situații de urgență • Facilitarea accesului autorităților și entităților cu rol în managementul biodiversității la servicii de asistență tehnică, cercetare și echipamente pentru îmbunătățirea nivelului de cunoaștere a biodiversității și a ecosistemelor (ex. realizarea de studii științifice) și consolidarea capacității de management a rețelei Natura 2000 și a altor arii naturale protejate de interes național. • Consolidarea capacității administrative pentru asigurarea implementării directivelor europene în domeniul mediului • Sprijinirea formării continue a angajaților în acord cu nevoile identificate de angajatori pentru a putea răspunde provocărilor din domeniul de activitate: calificare / recalificare/ specializare, participarea la programe de formare internaționale

6.3.2 Pilon II. Tipuri de intervenții care răspund obiectivelor operaționale

Tabel 6. Pilonul II: Îmbunătățirea economiei. Tipuri de intervenții care răspund obiectivelor operaționale

Obiective Operaționale	Nevoia	Tipurile de intervenții prin care se răspunde nevoii
Dezvoltarea sectorului IMM (producție și servicii)	nevoia de accelerare a dezvoltării economice a Microregiunii Țara Făgărașului prin revitalizarea și tehnologizarea producției și serviciilor, prin dezvoltarea de noi oportunități de afaceri, prin îmbunătățirea numărului și calității locurilor de muncă și prin dezvoltarea inovatoare a avantajelor competitive ale teritoriului;	- Susținerea antreprenoriatului, antreprenoriatului social și economiei sociale; - Dezvoltarea de programe de sprijin antreprenorial, inclusiv prin activarea potențialului antreprenorial al unor persoane aparținând grupurilor dezavantajate. Acordarea de granturi pentru inițierea de noi afaceri (start-up). Asistență și consultanță în afaceri post înființare, inclusiv prin măsuri de îmbunătățire a accesului IMM-urilor la diversele modalități de digitalizare - Sprijinirea afacerilor locale și încurajarea accesului la inovare, transfer tehnologic și digitalizare, reducerea emisiilor CO2 și optimizarea economiei circulare și a consumurilor energetice prin utilizarea de tehnologii verzi și echipamente moderne. -Investiții ale IMM-urilor din mediul urban și rural (inclusiv microintreprinderi) prin crearea de unitati noi, extinderea capacitatii celor existente și diversificarea producției și serviciilor; - Servicii de reparații produselor fabricate din metal, mașini și echipamente industriale, electrice, electronice și optice, întreținerea și repararea autovehiculelor -service-uri auto locale/ spălătorie auto, repararea încălțămintei și a articolelor din piele, mobilei și a furniturilor pentru casă, spălarea și curățarea articolelor textile și a produselor din blana (spălătorii, curățătorii), fabricarea de construcții metalice și părți componente - Colectare/ tratare și valorificare materiale reciclabile - Dezvoltarea și implementarea proiectelor de economie circulară în microregiune, ca parte a dezvoltării durabile, promovând optimizarea consumurilor de resurse locale pentru a preveni și a reduce risipa și a promova reutilizarea; - Investiții în servicii pentru populația urbană și rurală cum ar fi: servicii de croitorie, frizerie, cizmarie, servicii de mecanizare, protecție fitosanitară, înșamântare artificială a animalelor, servicii reparatii masini, unelte si obiecte casnice, etc.; - Comerț cu ridicata, comerț ambulant (standuri, piețe volante) - Activități de întreținere peisagistică (trasee tematice, grădini comunitare), activități de arhitectură și inginerie (proiectare infrastructuri turistice, interpretare patrimoniu) - Crearea de parteneriate cu universitățile și instituttele cu profil agricol pentru dezvoltarea de proiecte care să încurajeze CDI, transferul de cunoștințe și inovarea.
	nevoia de a se identifica zone în care microregiunea să exceleze în viitor (servicii pentru încurajarea celorlalte sectoare economice, agricultură, prelucrarea materiilor prime locale, alimentare și non-alimentare, turism, zona manufacturieră, etc);	Investiții în servicii de asistență medicală veterinară pentru mediul urban și rural, moderne, performante și inovative în cabinete, ambulatoriu și online prin crearea de platforme pentru telemedicină veterinară, în scopul relansării activității de creștere a bovinelor și ovinelor de lapte și carne, sporirea performanțelor productive, adaptarea tehnologiilor de creștere la cerințele și experiența statelor UE, concomitent cu valorificarea durabilă și responsabilă a fondului pastoral al microregiunii.

Obiective Operaționale	Nevoia	Tipurile de intervenții prin care se răspunde nevoii
Utilizarea resurselor locale pentru dezvoltarea economică a microregiunii	Nevoia de creștere a nivelului de utilizare a resurselor locale	• Investiții pentru dezvoltarea activităților meșteșugărești, de artizanat și a altor activități tradiționale non-agricole cu specific local (prelucrarea fierului, lânăii, bumbacului, cânepii, olaritul, brodatul, confecționare instrumente muzicale tradiționale etc.), precum și marketingul acestora (mici magazine de desfacere a propriilor produse obținute din aceste activități); • Pregătirea fibrelor textile – prelucrarea lânăii, bumbacului, cânepii, fabricarea țesăturilor și a altor materiale textile, ateliere de croitorie, fabricarea costumelor populare, broderii, articole de îmbrăcăminte tricotate, a produselor din lemn, mobilă, alte articole diverse, articole diverse din sticlă, fabricarea de articole din metal- obiecte decorative, fier forjat tradițional și fabricarea bijuteriilor și articolelor similare- podoabe tradiționale, • Pregătirea fibrelor textile – prelucrarea lânăii, bumbacului, cânepii, fabricarea țesăturilor și a altor materiale textile, ateliere de croitorie, fabricarea costumelor populare, broderii, articole de îmbrăcăminte tricotate, a produselor din lemn, mobilă, alte articole diverse, articole diverse din sticlă, fabricarea de articole din metal- obiecte decorative, fier forjat tradițional și fabricarea bijuteriilor și articolelor similare- podoabe tradiționale, • Înființarea de ateliere textile/ lemn/ mobilier/ suveniruri/ bijuterii& alte produse n.c.a. (magazine meșteșugărești legate de turism), ateliere de meșteșugărit, experiențe interactive, • Organizare de târguri și expoziții (evenimente tematice) • Investiții în înființarea de facilități de tipul centre logistice,depozite regionale, piețe locale, centre de marketing , ferme de carantină pentru animalele destinate exportului, investiții în crearea de platforme digitale, etc.). • Înființarea și modernizarea facilităților pentru colectarea/prelucrarea/ comercializarea produselor agricole; • Înființarea de unități moderne de control a calității produselor agricole; • Înființarea unui centru de certificare a produselor agricole ecologice din microregiune;

Obiective Operaționale	Nevoia	Tipurile de intervenții prin care se răspunde nevoii
Dezvoltarea activităților de turism și a infrastructurii de suport	Nevoia de dezvoltare a unei infrastructuri publice în scopul valorificării atracțiilor turistice	• Îmbunătățirea infrastructurii de turism în zone cu potențial turistic valoros din mediul rural respectiv: dezvoltarea de infrastructuri publice la scară mică pentru valorificarea atracțiilor turistice, amenajarea infrastructurii de agrement, crearea de facilități pentru practicarea sportului; promovarea și dezvoltarea de piste de biciclete pentru cicloturism; îmbunătățirea accesului către obiectivele turistice natural localizate în afara siturilor Natural 2000: amenajarea efectivă a traseului, amenajarea de puncte de observație și panoramă, amplasarea de panouri informative pe traseele turistice, amenajarea de adăposturi și refugii turistice dotate corespunzător pentru situații de urgență; promovarea unor nișe turistice inovative; • Conservarea, protecția și valorificarea durabilă a patrimoniului cultural UNESCO și de clasa A prin: restaurarea, consolidarea, protecția și conservarea monumentelor istorice; Digitalizarea obiectivelor de patrimoniu restaurate. • Conservarea, protecția și valorificarea durabilă a patrimoniului cultural, Investiții în infrastructura din domeniul cultural: reabilitarea/ modernizarea/ dotarea spațiilor culturale și crearea și dotarea de noi spații culturale multifuncționale adaptate nevoilor de dezvoltare a sectorului cultural; • Dezvoltarea unui program extins pentru reabilitarea clădirilor și monumentelor de patrimoniu, a clădirilor de importanță culturală și turistică, reabilitarea infrastructurii de acces, înfrumusețarea așezărilor și revitalizarea zonei urbane și rurale din microregiune.
	Nevoia de punere în valoare a potențialului turistic natural și cultural al microregiunii	• Program extins pentru dezvoltarea unui turism atipic, durabil și inovator care încurajează economia locală verde pentru microîntreprinderi, întreprinderi mici și mijlocii, bazat pe protejarea și reabilitarea patrimoniului natural și construit în scopul conservării identității naționale și creșterii atractivității microregiunii; • Construirea de centre pentru vizitatori în zone protejate; • Dezvoltarea de rețelele turistice pentru valorificarea patrimoniului material și imaterial, al peisajelor unice, tradițiilor și meșteșugurilor din teritoriul MTF în scopul atragerii de vizitatori, dezvoltării activităților economice legate de ecoturism și îmbunătățirii calității vieții locuitorilor; • Investiții în facilități care sprijină activități inovative de recreație; • Dezvoltarea unui program de susținere a evenimentelor culturale cu caracter de unicitate și periodicitate; • Program extins de valorificare a potențialului râului Olt din punct de vedere al turismului de agrement prin dezvoltarea de zone de agrement pe malul Oltului întrucât vechea albie a Oltului este neamenajată, poluată cu deșeuri și ape murdare și stătute și folosită în sezonul cald doar de pescarii amatori ai Țării Făgărașului. Crearea de spații pentru pescuit, sport nautic, picnic și plajă, spații pentru acces și campare cu rulote și corturi, piste de biciclete, parcuri, spații verzi, spații de alimentație publice, grupuri sociale, terenuri de sport (pe nisip), construirea de foșoare de observare a păsărilor, plaje cu nisip, ponton, debarcader, spații pentru spectacole și alte activități, zone de promenadă; • Dezvoltarea de proiecte destinate altor tipuri de turism atipic: turism rural-meșteșugăresc, rural-gastronomic, rural-arhitectural, rural-etnofolcloric, ecvestru, de aventură, de dezvoltare personală, etc.; • Dezvoltarea unor proiecte pentru îmbunătățirea calității unităților care activează în industria ospitalității din microregiune.

6.3.3 Pilon III. Tipuri de intervenții care răspund obiectivelor operaționale

Tabel 7. Pilonul III: Îmbunătățirea conectivității. Tipuri de intervenții care răspund obiectivelor operaționale

Obiective Operaționale	Nevoia căreia îi răspunde	Tipurile de intervenții prin care se răspunde nevoii
Dezvoltarea infrastructurii rutiere și a transportului public	Nevoia de dezvoltare a infrastructurii rutiere în regiune, în sinergie cu rutele necesare pentru înființarea unor linii de transport public în comun	- Dezvoltarea și optimizarea transportului public prin investiții în vehicule ecologice (electrice, CNG, hidrogen) și infrastructura de transport aferentă; - Dezvoltarea de infrastructuri pentru combustibili alternativi - Intervenții ce vizează reorganizarea tramei stradale, amenajări de coridoare urbane - Dezvoltarea infrastructurii urbane curate: dezvoltarea unor culoare de mobilitate urbană durabilă, infrastructurii pentru mersul cu bicicleta, amenajarea de zone pietonale, introducerea de sisteme de bike-sharing, sisteme de monitorizare etc, inclusiv sisteme park & ride . - Dezvoltarea sistemelor de management a mobilității urbane, cum ar fi sisteme de management trafic, aplicații de mobilitate - Activități de planificare, elaborare de planuri/strategii/studii teritoriale la nivel de UAT/ZUF/ZM, în baza planurilor urbanistice locale, care să identifice nevoile unei zone și investițiile necesare pentru conservarea biodiversității urbane și sau dezvoltarea infrastructurii verzi/albastre – ca parte a proiectelor promovate și în corelare cu SIDU
Îmbunătățirea serviciilor electronice și a sistemelor locale de monitorizare publică în MTF	Îmbunătățirea serviciilor electronice și a sistemelor locale de monitorizare publică în MTF	- Sprijin pentru intervenții de tip smart-city, aplicabile municipiilor și orașelor pe baza abordării dezvoltării urbane durabile; Susținerea digitalizării serviciilor publice la nivel local, inclusiv securitate cibernetică, interoperabilitate pentru proiectele de digitalizare ale serviciilor publice la nivel local

6.3.4 Pilon IV. Tipuri de intervenții care răspund obiectivelor operaționale

Tabel 8. Pilonul IV: Asigurarea serviciilor publice

Obiective Operaționale	Nevoia căreia îi răspunde	Tipurile de intervenții prin care se răspunde nevoii
Reabilitare și extindere a rețelelor edilitare	Reabilitare și extindere a rețelelor de alimentare cu apă-canal pentru atingerea unui nivel optim de acoperire și funcționare a acestora, precum și a celor de colectare și eliminare a deșeurilor rezultate din activități casnice sau agricole	- Investiții integrate de dezvoltare a sistemelor de apă și apă uzată - Sprijin pentru intervenții de tip smart-city, aplicabile municipiilor și orașelor pe baza abordării dezvoltării urbane durabile; Susținerea digitalizării serviciilor publice la nivel local, inclusiv securitate cibernetică, interoperabilitate pentru proiectele de digitalizare ale serviciilor publice la nivel local;"

Obiective Operaționale	Nevoia căreia îi răspunde	Tipurile de intervenții prin care se răspunde nevoii
Îmbunătățirea infrastructurii școlare și a nivelului actului educațional	Nevoia de adaptare a infrastructurii școlare și a nivelului actului educațional la cerințele pieței muncii și la standardele de calitate așteptate	- Intervenții în construirea, extinderea, modernizarea și dotarea unităților de învățământ antepreșcolar, preșcolar, primar, gimnazial, inclusiv, înv. Liceal, învățământul special Intervenții în infrastructura unităților școlare, inclusiv în sistem dual, care vizează creșterea standardelor sau conformarea cu standardele de funcționare în vigoare, adaptarea infrastructurii pentru accesul elevilor - Îmbunătățirea condițiilor de cazare și posibilităților de transport pentru elevi - Dezvoltarea și extinderea Programului „A doua șansă” (ADS) - Dezvoltarea/extinderea și creșterea calității programului „școală după școală” (SDS), complementar cu programul „masă caldă” - Măsuri de sprijin pentru revenirea în sistemul de învățământ, pentru finalizarea învățământului obligatoriu, precum și pentru continuarea studiilor la un nivel superior de educație, în special pentru elevii aparținând grupurilor vulnerabile, inclusiv romi. - Dezvoltarea sistemului de formare inițială și continuă a cadrelor didactice. Organizarea unor oportunități variate de dezvoltare profesională pentru personalul didactic, în vederea asigurării unui sistem de educație inclusiv - Asigurarea condițiilor și cadrului necesar dobândirii competențelor și calificărilor în acord cu cerințele pieței muncii. Sprijinirea operatorilor economici care furnizează componenta de învățare la locul de muncă pentru asigurarea spațiilor și tehnologiilor adecvate „atelierelor școală”, precum și a personalului calificat în domeniu, prin finanțarea costurilor asociate organizării participării elevilor la învățarea la locul de muncă; Adaptarea serviciilor educaționale adresate elevilor, studenților și personalului didactic, în corelație cu dinamica pieței muncii, inclusiv pentru persoanele cu dizabilități sau pentru cele provenind din grupuri vulnerabile - Dezvoltarea de auxiliare curriculare în format digital (softuri educaționale, resurse educaționale deschise), împreună cu mediul economic și partenerii sociali). - Crearea unor centre /cluburi de tineret; si formarea/asigurarea consilierilor de tineret - Dezvoltarea unor pachete integrate de măsuri dedicate tinerilor, inclusiv acțiuni/programe de calificare la locul de muncă; - Introducerea unor programe de pregătire practică în cadrul agenților economici pentru facilitarea dobândirii de experiențe - Programe de formare profesională/ ucenicie la locul de muncă/ stagii/ alte programe de pregătire în vederea îmbunătățirii nivelului de competențe - Servicii de evaluare și certificare a competențelor obținute în contexte informale sau non formale sau măsuri integrate pentru zonele cu deficit de forță de muncă și migrație sezonieră. - Măsuri de sprijin pentru menținerea în ocupare a femeilor și prin susținerea angajatorilor pentru crearea unor condiții de muncă adaptate și utilizarea unor forme de muncă noi sau flexibile Programe de sprijin antreprenorial, inclusiv înființare/dezvoltare întreprinderi de inserție

Întărirea măsurilor de Incluziune și protecție socială

Nevoia de integrare a persoanelor aflate în risc de sărăcie și excluziune socială din comunitățile marginalizate din Microregiunea Țara Făgărașului prin furnizarea unor măsuri integrate

- Sprijinirea angajatorilor întreprinderi sociale de inserție pentru inserția socio-profesională a lucrătorilor defavorizați.
- Construirea de locuințe sociale
- Acordarea de vouchere before si after school, tichete pentru activități de weekend pentru copii (sport, creație, artă),
- Finanțarea cursurilor de recalificare pentru părintele singur cu venituri mici, care dorește să-și schimbe domeniul profesional
- Acces în tabere, activități sportive sau culturale pentru copiii afectați de sărăcie sau excluziune socială
- Sprijinirea tinerilor în procesul de dezinstituționalizare - furnizarea de servicii integrate: consiliere, orientare profesională, dezvoltarea personală și dezvoltarea abilităților de viață independentă, monitorizarea post-intervenție pentru a asigura sustenabilitatea măsurilor, asigurarea gratuită a locuinței prin acordarea unui voucher pentru chirie și plata utilităților pentru 12 luni
- Servicii comunitare pentru copii și familii – prevenirea separării - sprijin financiar, pe baza evaluării de la caz la caz, în corelare cu serviciile de suport, cum ar fi consilierea
- Dezvoltarea, dotarea cu servicii specializate și de sprijin pentru copiii vulnerabili expuși riscului de sărăcie/excludere socială/abandon școlar
- Sprijin pentru dezvoltarea, dotarea serviciilor comunitare pentru copii expuși riscului separării prin finanțarea infrastructurii pentru servicii care vor oferi consiliere copiilor și familiilor acestora
- Servicii pentru seniori - îngrijire la domiciliu, facilități de conviețuire cu alți vârstnici într-o formă de locuință socială asistată. Îmbunătățirea accesului specialiștilor care lucrează cu vârstnici la programe de formare continuă
- Furnizarea unui pachet integrat de măsuri de sprijin pentru ocuparea forței de muncă, adresat persoanelor cu dizabilități, precum și familiilor acestora, angajatorului și publicului
- Măsuri de asigurare a sprijinului pentru luarea deciziilor, pentru persoanele care își exercită dreptul pentru capacitate juridică (UN CDPD articolul 12), respectiv pentru persoanele care nu au trecut încă la statutul de capacitate juridică deplină,
- Măsuri de sprijin pentru persoanele cu dizabilități - servicii de îngrijire de zi/reabilitare pentru copiii cu dizabilități, cursuri pentru părinții copiilor cu dizabilități, Accesul persoanelor cu dizabilități la echipamente, dispozitive și tehnologii de asistență, pentru incluziunea socială și participarea activă la viața comunității, servicii de viață independentă pentru persoanele cu dizabilități care părăsesc sistemul instituționalizat
- Dezvoltarea de servicii de îngrijire și suport de calitate pentru persoanele cu dizabilități și îngrijitorii acestora, în centrele respiro
- Finanțarea cursurilor de Asistent Personal Profesional, în vederea îmbunătățirii calității vieții independente a persoanelor cu dizabilități și a ratei de întreținere a familiei acestor persoane
- Sprijinirea centrelor de (re)reabilitare pentru copiii cu dizabilități, în comunități – renovare, dotare,
- Servicii integrate pentru victimele traficului de persoane și victimele violenței domestice: cazare în centre atât pentru victime, cât și pentru minori aflați în îngrijire, consiliere psihologică, consiliere profesională, consiliere juridică, sprijin material pentru asigurarea nevoilor de bază (îmbrăcăminte, alimente, materiale sanitare, medicamente, transport);
- Servicii integrate pentru victimele traficului de persoane și victimele violenței domestice, persoanele care se confruntă cu dependența de droguri sau alcool, persoanele eliberate din închisoare, persoanele fără adăpost. Formarea profesională a specialiștilor care lucrează cu grupuri vulnerabile. Dezvoltarea infrastructurii de locuințe protejate pentru victimele violenței domestice și ale traficului de persoane.
- Dezvoltarea infrastructurii urbane curate
- Instruirea personalului din administrație pentru operarea **platformelor digitale**
- Înființarea de **centre de zi** pentru prevenirea separării copilului de familie ce oferă servicii de asistență și îngrijire copiilor, pe durata zilei, dar și informare, consiliere, îndrumare și, după caz, ajutor material pentru familii, dar și pentru persoanele în grija cărora se afla copiii cu părinți plecați în străinătate.
- Aplicarea la nivelul unităților școlare a **mecanismelor de monitorizare**, avertizare, prevenire și combatere a fenomenelor de: a) abandon școlar și părăsire timpurie a școlii și b) discriminare și segregare școlară
- Dezvoltarea de **programe de informare și conștientizare** privind participarea la educație, educația incluzivă
- Organizarea unor **oportunități variate de dezvoltare profesională** pentru personalul didactic, în vederea asigurării unui sistem de educație incluzivă

Obiective Operaționale	Nevoia căreia îi răspunde	Tipurile de intervenții prin care se răspunde nevoii
		- Dezvoltarea/extinderea și creșterea calității programului „școală după școală” (SDS), complementar cu programul „masă caldă” Măsuri de sprijin pentru revenirea în sistemul de învățământ, pentru finalizarea învățământului obligatoriu, precum și pentru continuarea studiilor la un nivel superior de educație, în special pentru elevii aparținând grupurilor vulnerabile, inclusiv romi.
Extinderea și modernizarea rețelelor de management al deșeurilor	Extinderea și modernizarea rețelelor de colectare și eliminare a deșeurilor rezultate din activități casnice sau agricole	Întărirea capacității instituționale a actorilor din sector (UAT, ADI) în vederea accelerării tranziției spre economia circulară. facilitarea accesului autorităților și entităților cu rol în managementul biodiversității la servicii de asistență tehnică, cercetare și echipamente pentru îmbunătățirea nivelului de cunoaștere a biodiversității și a ecosistemelor și consolidarea capacității de management a rețelei Natura 2000 și a altor arii naturale protejate de interes național. menținerea/îmbunătățirea stării de conservare a speciilor și habitatelor prin măsuri de conservare specifice prevăzute în planurile de management ale siturilor Natura 2000/planuri de acțiune pentru specii, și după caz a ecosistemelor degradate și a serviciilor furnizate în afara ariilor naturale protejate, precum și asigurarea conectivității ecologice; - sprijinirea procesului de inventariere și investigare preliminară și detaliată a siturilor potențial contaminate remediarea siturilor contaminate orfane aflate în proprietatea autorităților publice sau puse la dispoziția acestora de către proprietar, asigurarea calității factorilor de mediu, în vederea protejării sănătății umane și mediului, inclusiv monitorizarea post-remediere a acestora" - Îmbunătățirea modului de gestionare a deșeurilor municipale în vedere asigurării tranziției spre economia circulară - Investiții individuale suplimentare pentru închiderea depozitelor de deșeuri neconforme,

Obiective Operaționale	Nevoia căreia îi răspunde	Tipurile de intervenții prin care se răspunde nevoii
Creșterea gradului de acoperire a nevoilor de sănătate ale populației	Creșterea gradului de acoperire a nevoilor de sănătate ale populației	• Implementarea unor soluții de telemedicină, dotarea cu echipamente a personalului care poate furniza servicii de asistență medicală primară • Îmbunătățirea accesibilității și eficacității asistenței medicale primare și integrarea cu serviciile de asistență medicală comunitară. Furnizarea de servicii de asistență medicală primară, cu accent pe servicii preventive acordate persoanelor din mediul rural, persoanelor din zone greu accesibile, persoanelor dezavantajate socio-economic/ vulnerabile • Investiții (dotare/ extindere/ modernizare/ reabilitare) în infrastructura publică de sănătate a unităților sanitare (inclusiv în scopul reorganizării/ reconversiei unor secții din unitățile sanitare cu paturi de acuți în paturi de spitalizare de zi) • Investiții în infrastructura cabinetelor medicilor de familie, cu prioritate cele din mediul rural, zone marginalizate, zone greu accesibile, inclusiv în zonele neacoperite cu servicii sau în care infrastructura existentă este precară sau lipsește • Asigurarea accesului copiilor/ tinerilor la servicii de medicina școlară și/ sau stomatologică (ex. în unitățile de învățământ/ în centrele comunitare/ alt tip de facilități etc.) • dezvoltarea de instrumente de suport care să faciliteze creșterea accesibilității și eficacității serviciilor de asistență medicală primară și integrarea cu serviciile de asistență medicală comunitară • Implementarea de programe de screening populațional/ diagnosticare și tratament al stadiilor incipiente în special pentru persoane aparținând grupurilor vulnerabile • Implementarea de programe de screening populațional/ diagnosticare și tratament precoce • Implementarea de programe privind măsuri pentru sănătatea mamei și copilului/ nou-născutului, creșterea capacității de îngrijire medicală a pacienților cu boli rare, destinate creșterii capacității de îngrijire medicală a pacientului critic neonatal/ postneonatal, • Campanii de informare/ conștientizare

6.3.5 Pilon V. Tipuri de intervenții care răspund obiectivelor operaționale

Tabel 9. Pilonul V: Promovarea eficienței, accesibilității și sustenabilității SDDMTF

Obiective Operaționale	Nevoia căreia îi răspunde	Tipurile de intervenții prin care se răspunde nevoii
Alinierea la nivel regional între toți actorii implicați în dezvoltarea micro regiunii	Nevoia de aliniere la nivel regional între toți actorii implicați în dezvoltarea micro regiunii	- Coordonarea, pregătirea, actualizarea, implementarea, monitorizarea și evaluarea documentelor strategice/mecanismelor ITI și procesul de avizare a conformității pentru proiectele ce urmează a fi depuse de beneficiarii ITI. - Pregătire proiecte - Îmbunătățirea accesului administratorilor siturilor Natura 2000 la servicii de asistență tehnică specializată pentru elaborarea sau revizuirea Planurilor de management a siturilor Natura 2000/ Planuri de acțiune pentru specii, pentru toate tipurile de habitate (inclusiv cele din mediu marin), prioritate la finanțare având planurile de management ale siturilor aflate în arealul proiectelor de infrastructură; - Facilitarea accesului autorităților și entităților cu rol în managementul biodiversității la servicii de asistență tehnică, cercetare și echipamente pentru îmbunătățirea nivelului de cunoaștere a biodiversității și a ecosistemelor (ex. realizarea de studii științifice) și consolidarea capacității de management a rețelei Natura 2000 și a altor arii naturale protejate de interes național." - Acțiuni de creștere/ dezvoltare a capacității administrative a beneficiarilor: dezvoltarea de planuri de conservare/ mentenanță a obiectivelor de patrimoniu și sprijin pentru activitățile de dezvoltare a planurilor de interpretare pentru public. - Activități de planificare, elaborare de planuri/strategii/studii teritoriale la nivel de UAT/ZUF/ZM, în baza planurilor urbanistice locale, care să identifice nevoile unei zone și investițiile necesare pentru conservarea biodiversității urbane și sau dezvoltarea infrastructurii verzi/albastre – ca parte a proiectelor promovate și în corelare cu SIDU

7 Surse de finanțare

Tipurile de proiecte / intervenții identificate care își propun să răspundă obiectivelor prezentei strategii au fost grupate, așa cum se poate remarca și în capitolul anterior, în funcție de obiectivele operaționale ce corespund fiecărui pilon.

Valorile estimative ale acestora se bazează pe analizele preliminare derulate de ADI ITI Țara Făgărașului până la finalul anului 2021 și pot face obiectul unor viitoare ajustări.

Tabel 10: Corespondența dintre pilonii de dezvoltare – obiectivele operaționale – valoarea estimată a portofoliului de proiecte

Pilon de dezvoltare	Obiectiv operațional	Valoarea estimată a proiectelor (EUR)
Pilonul I: Protejarea mediului și resurselor naturale	Creșterea eficienței energetice	74,200,000
	Îmbunătățirea biodiversității și a managementului ecosistemului	
	Dezvoltarea mecanismelor de management al riscului, al situațiilor de urgență și al dezastrelor	
Pilonul II: Îmbunătățirea economiei	Dezvoltarea sectorul IMM	180,850,000
	Dezvoltarea activităților de turism și a infrastructurii de suport	
	Utilizarea resurselor locale pentru dezvoltarea agriculturii și a zonelor rurale	
Pilonul III: Îmbunătățirea conectivității	Dezvoltarea infrastructurii rutiere și a transportului public	241,000,000
	Îmbunătățirea serviciilor electronice și a sistemelor locale de monitorizare publică în MTF	
Pilonul IV: Asigurarea serviciilor publice	Reabilitare și extindere a rețelelor edilitare	131,550,000
	Îmbunătățirea infrastructurii școlare și a nivelului actului educațional	
	Întărirea măsurilor de Incluziune si protecție sociala	
	Extinderea si modernizarea rețelelor de management al deșeurilor	
Pilonul V: Promovarea eficienței, accesibilității și sustenabilității SDDMTF	Creșterea gradului de acoperire a nevoilor de sănătate ale populației	7,920,000
	Alinierea la nivel regional între toți actorii implicați în dezvoltarea micro regiunii	
Total		635,520,000

O dată identificate și definite obiectivele operaționale, au fost identificate și selectate programele operaționale prin care se pot atrage fonduri pentru a atinge aceste obiective. Tipurile de intervenții selectate sunt în acord cu intervențiile eligibile din cadrul programelor operaționale.

Menționăm că în acest sens, la momentul redactării prezentei strategii, erau disponibile publicului larg variantele draft ale programelor operaționale, versiunile din octombrie 2020. Strategia a fost actualizată cu versiunile disponibile ale Programelor în aprilie 2022.

Tabel 11. Sumar surse de finanțare identificate

Pilon strategie	PODD	PNS	POEO	POIDS	POR Centru	POS	Altele
Pilonul I: Protejarea mediului și resurselor naturale	✓				✓		PNRR
Pilonul II: Îmbunătățirea economiei	✓	✓	✓		✓		
Pilonul III: Îmbunătățirea conectivității					✓		
Pilonul IV: Asigurarea serviciilor publice	✓		✓	✓	✓	✓	PNRR
Pilonul V: Promovarea eficienței, accesibilității și sustenabilității SDDMTF	✓				✓		

Microregiunea Țara Făgărașului, în calitatea sa de zonă ITI, va avea alocări dedicate pentru o serie de priorități / obiective specifice din cadrul POEO, POS, POIDS, conform versiunii finale a acestora. ADI ITI Microregiunea Țara Făgărașului va putea accesa orice alte finanțările disponibile în cadrul celorlalte programe (operaționale și/sau regionale) prin intermediul apelurilor de proiecte lansate în cadrul acestora.

Lista de proiecte avute în vedere, așa cum arata ea la finalul anului 2021, precum și corespondența lor cu pilonii de dezvoltare și obiectivele operaționale se regăsește în **Anexa 4. "Lista proiecte"**.

Valorile estimate ale portofoliului de proiecte, așa cum a fost acesta pregătit de ADI ITI Microregiunea Țara Făgărașului la momentul redactării prezentului document, pot face obiectul unor viitoare modificări, în funcție de modul în care se maturizează fiecare proiect în parte. În plus, este de avut în vedere faptul că diferite tipuri de inițiative, ce se regăsesc sub piloni diferiți, pot reprezenta, în viitor, componente ale aceluiași proiect integrat.

8 Plan de acțiune

În pregătirea planului de acțiune s-au luat în considerare dependențele critice dintre intervenții/proiecte, precum și nevoia de a asigura disponibilitatea fondurilor locale pentru co-finanțarea proiectelor. Mai mult, în stabilirea orizontului de timp pentru atingerea obiectivelor strategiei, s-au considerat elemente precum:

- Coordonarea implementării diferitelor proiecte (instalarea infrastructurii subterane va fi corelată cu modernizarea străzilor sau a drumurilor);
- Nevoia de a derula activități de consultare cu comunitatea științifică și publicul interesat în vederea identificării soluțiilor tehnice potrivite și limitării impactului negativ asupra mediului.
- Integrarea achizițiilor, dat fiind că tipurile de intervenții avute în vedere urmează a fi implementate în mai multe localități (comune sau orașe).
- Influența semnificativă a condițiilor meteorologice din microregiune asupra duratei sezonului de construcții
- Capacitatea de pregătire și implementare a inițiativelor de către autoritățile locale din microregiune

Pentru implementarea adecvată a proiectelor în perioada de programare 2021-2027 acțiunile vor fi realizate în ordinea de mai jos.

Tabel 12: Acțiunile și orizont de timp

Orizont de timp	Acțiuni avute în vedere de ADI ITI Microregiunea Țara Făgărașului
Pe termen scurt	• aprobarea Strategiei integrate de dezvoltare durabilă a Microregiunii Țara Făgărașului și asigurarea capacității instituționale la nivel local; • promovarea și prezentarea strategiei în rândul tuturor actorilor relevanți de la nivel local, județean, regional, național și al UE; • întocmirea documentațiilor tehnice și economice pentru fiecare proiect (locația proiectelor, soluționarea problemelor legate de dreptul de proprietate asupra terenurilor / clădirilor, elaborarea studiilor de fezabilitate și de evaluare a mediului, a planurilor de afaceri, a studiilor de amenajare a teritoriului și de urbanism etc.); • planificarea financiară multianuală pentru fiecare solicitant implicat în implementarea proiectului strategic, cu scopul de a evita lipsa lichidităților și alte probleme de natură financiară;
Pe termen mediu	• pregătirea și consolidarea cadrului instituțional și asigurarea de resurse umane și logistice pentru derularea eficientă a proiectelor strategice; • elaborarea procedurilor, metodologiilor și ghidurilor de finanțare aferente; • evaluarea propunerilor de proiecte, inclusiv a documentelor complementare ale proiectelor și îmbunătățirea acestora, dacă este cazul, la cererea autorității de finanțare; • procedurile de contractare aferente proiectelor selectate pentru finanțare; • implementarea proiectelor în cadrul ITI MȚF - derularea procedurilor de achiziții publice, lucrări publice, monitorizare și management de proiect, raportare. • promovarea rezultatelor proiectelor implementate la nivel național și la nivelul UE; • monitorizarea și evaluarea intermediară, elaborarea de rapoarte privind progresul fiecărui proiect; • evaluarea intermediară a Strategiei integrate de dezvoltare durabilă a MȚF și revizuirea acesteia, dacă este cazul.
Pe termen lung	• finalizarea acțiunilor inițiate pe termen mediu; • promovarea rezultatelor proiectelor finalizate; • revizuirea Strategiei integrate de dezvoltare durabilă a Microregiunii Țara Făgărașului pentru a răspunde nevoilor și priorităților aferente perioadei de programare 2021-2027 și viitoarelor PO.

Pentru a înlesni implementarea planului de acțiune și a monitoriza modul în care acțiunile prevăzute de strategie / tipurile de intervenții se reflectă în rezultate în acord cu obiectivele acesteia, au fost identificați o serie de indicatori.

Indicatorii identificați pentru monitorizarea implementării strategiei reflectă atât tipurile de intervenții avute în vedere, cât și indicatorii folosiți pentru monitorizarea axelor prioritare din programele operaționale avute

În vedere, așa cum se regăsesc aceștia în versiunile draft disponibile la momentul redactării prezentului document.

Indicatorii selectați sunt atât indicatori de output, cât și indicatori de rezultat, **urmând ca valorile asociate acestora (baseline și target) să fie definite la un moment ulterior, în funcție de țintele finale stabilite prin programele operaționale, precum și valoarea alocată din acestea către mecanismul ITI din Microregiunea Țara Făgărașului.**

De asemenea, indicatorii selectați în această etapă pot reprezenta obiectul unor modificări și completări viitoare, în funcție de selecția finală a tipurilor de intervenții avute în vedere pentru atingerea obiectivelor strategiei și bugetul alocat din programele operaționale către mecanismul ITI ce vizează Țara Făgărașului.

Sursele de colectare a datelor pentru monitorizarea indicatorilor, precum și unitățile de măsură vor fi definite la un moment viitor, în funcție de versiunea finală a programelor operaționale.

8.1 Pilon I. Indicatori

Tabel 13. Indicatori pentru tipurile de intervenții vizate de Pilonul I

Obiectiv operațional	Surse de finanțare identificate	Indicatori de output	Indicatori de rezultat
Creșterea eficienței energetice	PODD Prioritatea 4. Promovarea eficienței energetice, a sistemelor și rețelelor inteligente de energie și reducerea emisiilor de gaze cu efect de seră	• Întreprinderi care beneficiază de sprijin (din care: micro, mici, medii, mari) • Conducte ale rețelei de termoficare și răcire centralizată nou construite sau îmbunătățite • Capacitate de producție suplimentară pentru energia din surse regenerabile (din care: energie electrică, termică) • Sisteme digitale de gestionare pentru sisteme energetice inteligente • Conducte ale rețelei de transport și distribuție a gazelor nou construite sau îmbunătățite	• Consum anual de energie primară (din care: al locuințelor, clădirilor publice, întreprinderilor etc.) • Pierderi de energie înregistrate pe rețele de transport și distribuție a agentului termic • Emisii de gaze cu efect de seră estimate, provenite de la cazane și sisteme de încălzire convertite de la combustibili fosili solizi la gaz • Energie totală din surse regenerabile produsă (din care: energie electrică, termică) • Utilizatori conectați la sisteme energetice inteligente • Emisii de gaze cu efect de seră estimate
	POR Centru Axa 3. O regiune cu comunități prietenoase cu mediul	• Locuințe cu performanță energetică îmbunătățită • Clădiri publice cu performanță energetică îmbunătățită/	• Consum anual de energie primară

Obiectiv operațional	Surse de finanțare identificate	Indicatori de output	Indicatori de rezultat
Îmbunătățirea biodiversității și a managementului ecosistemului	PODD Prioritatea 1 - Dezvoltarea infrastructurii de apă și apă uzată și tranziția la o economie circulară	- Investiții în instalații pentru colectarea separată a deșeurilor - Capacități suplimentare pentru reciclarea deșeurilor	- Deșeuri colectate separat - Deșeuri reciclate din deșeuri colectate separat - Deșeuri reciclate din deșeuri reziduale
	PODD Prioritatea 2 - Protecția mediului prin conservarea biodiversității, asigurarea calității aerului și remediere a siturilor contaminate	- Suprafața siturilor Natura 2000 care fac obiectul unor măsuri de protecție și de refacere - Structuri cu rol în gestionarea rețelei Natura 2000 sprijinite - Planuri de management al siturilor Natura 2000 elaborate - Suprafața ecosistemelor degradate care fac obiectul unor măsuri de protecție și de refacere - Situri potențial contaminate investigate detaliat	- Suprafața siturilor Natura 2000 aflate în stare corespunzătoare de conservare - Suprafața siturilor Natura 2000 și a ecosistemelor aflate în stare corespunzătoare de conservare
Dezvoltarea mecanismelor de management al riscului, al situațiilor de urgență și al dezastrelor	PNRR "R1. Îmbunătățirea guvernantei în domeniul gestionării deșeurilor în vederea accelerării tranziției către economia circulară I.2 Dezvoltarea infrastructurii pentru managementul gunoierului de grajd și al altor deșeuri agricole compostabile."	Indicatorii urmează a fi definiți în acord cu PNRR	Indicatorii urmează a fi definiți în acord cu PNRR
	PODD Prioritatea 2 - Protecția mediului prin conservarea biodiversității, asigurarea calității aerului și remediere a siturilor contaminate	- Suprafața siturilor Natura 2000 care fac obiectul unor măsuri de protecție și de refacere - Structuri cu rol în gestionarea rețelei Natura 2000 sprijinite - Planuri de management al siturilor Natura 2000 elaborate - Suprafața ecosistemelor degradate care fac obiectul unor măsuri de protecție și de refacere - Situri potențial contaminate investigate detaliat	- Suprafața siturilor Natura 2000 aflate în stare corespunzătoare de conservare - Suprafața siturilor Natura 2000 și a ecosistemelor aflate în stare corespunzătoare de conservare

Obiectiv operațional	Surse de finanțare identificate	Indicatori de output	Indicatori de rezultat
	PODD Prioritatea 3 - Promovarea adaptării la schimbările climatice și managementul riscurilor	- Suprafața bancurilor râurilor nou construită sau consolidată - Investiții în sisteme noi sau modernizate de monitorizare, pregătire, avertizare sau reacție la dezastre - Lucrări noi sau de consolidare pentru protecția împotriva inundațiilor în zonele de coastă, pe malurile râurilor și ale lacurilor - Investiții în sisteme noi sau optimizate de monitorizare, de pregătire, de alertă și de reacție în caz de dezastre naturale - Număr subunități de intervenție noi - Investiții în mijloace tehnice și echipamente de răspuns la situații de urgență	- Populația care beneficiază de măsuri de protecție împotriva inundațiilor - Numărul de localități în care valoarea timpului de răspuns la intervenții este mai mare de 20 minute
	POEO Prioritatea 9 - Consolidarea participării populației în procesul de învățare pe tot parcursul vieții pentru facilitarea tranzițiilor și a mobilității (prioritate comună Educație/Ocupare)	Entități sprijinite	Participanți cu situația îmbunătățită pe piața muncii, la 6 luni după finalizarea intervenției
	POR Centru Axa 7. O regiune cu turism sustenabil	Număr de obiective culturale și turistice finanțate	Vizitatori ai obiectivelor culturale și turistice finanțate

8.2 Pilon II. Indicatori

Tabel 14. Indicatori pentru tipurile de intervenții vizate de Pilonul II

Obiectiv operațional	Surse de finanțare identificate	Indicatori de output	Indicatori de rezultat
Dezvoltarea sectorul IMM	PNS	Nedefinit la momentul redactării documentului	Nedefinit la momentul redactării documentului
	POEO Prioritatea 7 - Antreprenoriat și economie socială	- Participanți în programe de sprijin antreprenorial - Număr de locuri de muncă nou create	- Participanți în ocupare, inclusiv ocupare pe cont propriu la finalizare intervenție - Participanți cu situația îmbunătățită pe piața muncii, la 6 luni după finalizarea intervenției
	POR Centru Axa 1. O regiune competitivă prin inovare și întreprinderi dinamice pentru o economie inteligentă	- Întreprinderi care beneficiază de sprijin (din care: micro, mici, medii, mari) - Întreprinderi care beneficiază de sprijin prin granturi - Locuri de muncă create în entitățile care beneficiază de sprijin	- Investiții private care completează sprijinul public (din care: granturi, instrumente financiare) - IMM-uri care introduc inovații în materie de produse sau procese - IMM-uri care introduc inovații în materie de comercializare sau organizare

Obiectiv operațional	Surse de finanțare identificate	Indicatori de output	Indicatori de rezultat
Dezvoltarea activităților de turism și a infrastructurii de suport	PODD Prioritatea 2 - Protecția mediului prin conservarea biodiversității, asigurarea calității aerului și remediere a siturilor contaminate	- Suprafața siturilor Natura 2000 care fac obiectul unor măsuri de protecție și de refacere - Structuri cu rol în gestionarea rețelei Natura 2000 sprijinite	- IMM-uri care introduc inovații la nivel intern - Suprafața siturilor Natura 2000 aflate în stare corespunzătoare de conservare - Planuri de management al siturilor Natura 2000 aprobate
	POR Centru Axa 1. O regiune competitivă prin inovare și întreprinderi dinamice pentru o economie inteligentă	- Întreprinderi care beneficiază de sprijin (din care: micro, mici, medii, mari) - Întreprinderi care beneficiază de sprijin prin granturi - Locuri de muncă create în entitățile care beneficiază de sprijin	- Investiții private care completează sprijinul public (din care: granturi, instrumente financiare) - IMM-uri care introduc inovații în materie de produse sau procese - IMM-uri care introduc inovații în materie de comercializare sau organizare - IMM-uri care introduc inovații la nivel intern
	POR Centru Axa 3. O regiune cu comunități prietenoase cu mediul	Suprafața de teren reabilitată folosită pentru zone verzi, locuințe sociale, în scopuri economice sau cu alt scop	Populația care are acces la infrastructuri verzi noi sau îmbunătățite
	POR Centru Axa 7. O regiune cu turism sustenabil	Număr de obiective culturale și turistice finanțate	Vizitatori ai obiectivelor culturale și turistice finanțate
Utilizarea resurselor locale pentru dezvoltarea agriculturii și a zonelor rurale	PNS		
	POR Centru Axa 1. O regiune competitivă prin inovare și întreprinderi dinamice pentru o economie inteligentă	- Întreprinderi care beneficiază de sprijin (din care: micro, mici, medii, mari) - Întreprinderi care beneficiază de sprijin prin granturi - Locuri de muncă create în entitățile care beneficiază de sprijin	- Investiții private care completează sprijinul public (din care: granturi, instrumente financiare) - IMM-uri care introduc inovații în materie de produse sau procese - IMM-uri care introduc inovații în materie de comercializare sau organizare - IMM-uri care introduc inovații la nivel intern
	POR Centru Axa 2. O regiune digitală	IMM-uri care investesc în dezvoltarea competențelor	Angajați din IMM-uri care finalizează programe de educație și formare profesională continuă
	POEO Prioritatea 7 - Antreprenoriat și economie socială	- Număr total de participanți - Număr de locuri de muncă nou create	- Participanți în ocupare, inclusiv ocupare pe cont propriu la finalizare intervenție - Participanți cu situația îmbunătățită pe piața muncii, la 6 luni după finalizarea intervenției
	POEO Prioritatea 1 - Valorificarea potențialului tinerilor pe piața muncii	- Entități sprijinite pentru dezvoltarea și furnizarea de servicii pentru tineri - Număr total de participanți sub 30 ani	Entități sprijinite active la șase luni după finalizare program

Obiectiv operațional	Surse de finanțare identificate	Indicatori de output	Indicatori de rezultat
		Locuri de munca nou create	- Participanți în ocupare, inclusiv ocupare pe cont propriu la finalizare intervenției - Participanți care au obținut o certificare/calificare la finalizarea intervenției - Participanți în căutare activă a unui loc de muncă la finalul intervenției

8.3 Pilon III. Indicatori

Tabel 15. Indicatori pentru tipurile de intervenții vizate de Pilonul III

Obiective operaționale	Surse de finanțare identificate	Indicatori de output	Indicatori de rezultat
Dezvoltarea infrastructurii rutiere și a transportului public	POR Centru Axa 3. O regiune cu comunități prietenoase cu mediul	Suprafața de teren reabilitată folosită pentru zone verzi, locuințe sociale, în copuri economice sau cu alt scop	Populația care are acces la infrastructuri verzi noi sau îmbunătățite
	POR Centru Axa 4. O regiune cu orașe dezvoltând mobilitatea urbana durabila	- Material rulant ecologic pentru transportul public (nr de pasageri) - Piste ciclabile care beneficiază de sprijin - Infrastructuri pentru carburanți alternat - Orașe și localități cu sisteme de transport urban digitalizate noi sau modernizate	- Număr anual de pasageri ai transporturilor publice noi sau modernizate (UAT urban) - Numărul anual de utilizatori ai pistelor ciclabile (UAT urban)
Îmbunătățirea serviciilor electronice și a sistemelor locale de monitorizare publică în MTF	POR Centru Axa 2. O regiune digitală	IMM-uri care investesc în dezvoltarea competențelor	Angajați din IMM-uri care finalizează programe de educație și formare profesională continuă

8.4 Pilon IV. Indicatori

Tabel 16. Surse de finanțare pentru tipurile de intervenții vizate de Pilonul IV

Obiective operaționale	Surse de finanțare identificate	Indicatori de output	Indicatori de rezultat
Reabilitare și extindere a rețelelor edilitare	PODD Prioritatea 1 - Dezvoltarea infrastructurii de apă și apă uzată și tranziția la o economie circulară	Lungimea conductelor noi sau optimizate pentru sistemele de distribuție din rețeaua publică de alimentare cu apă	- Populația racordată la rețele publice îmbunătățite de alimentare cu apă - Populația racordată cel puțin la instalații publice secundare de tratare a apelor uzate - Deșeuri colectate separat - Deșeuri reciclate din deșeuri colectate separat

Obiective operaționale	Surse de finanțare identificate	Indicatori de output	Indicatori de rezultat
		- Lungimea conductelor noi sau optimizate pentru rețeaua publică de colectare a apelor uzate - Investiții în instalații pentru colectarea separată a deșeurilor - Capacități suplimentare pentru reciclarea deșeurilor	Deșeuri reciclate din deșeuri reziduale
	PNRR	Indicatorii urmează a fi definiți în acord cu PNRR	Indicatorii urmează a fi definiți în acord cu PNRR
	POR Centru Axa 2. O regiune digitală	IMM-uri care investesc în dezvoltarea competențelor	- Angajați din IMM-uri care finalizează programe de educație și formare profesională la continuă - Angajați din IMM-uri care finalizează programe de educație și formare profesională la continuă certificați
Îmbunătățirea infrastructurii școlare și a nivelului actului educațional	POEO "Prioritatea 2 - Îmbunătățirea participării copiilor la educația ante preșcolară și preșcolară	- Participanți înscriși în programe de educație timpurie (ISCED 0), sprijiniți - Personal didactic sprijinit - Părinți/ reprezentanți legali/ tutori sprijiniți - Studenti/ elevi din programe de formare pentru IETC sprijiniți	- Participanți în educație sau formare la ieșirea din intervenție - Servicii IETC standard/ complementare înființate și funcționale - Mecanisme, metodologii, proceduri, instrumente, programe, standarde, aprobate/acreditate /utilizate
	POEO Prioritatea 3 - Prevenirea părăsirii timpurii a școlii și creșterea accesului și a participării grupurilor dezavantajate la educație și formare profesională	- Participanți înscriși în învățământul primar sau secundar (ISCED 1-4), sprijiniți - Participanți înscriși în învățământul terțiar (ISCED 5-8), sprijiniți - Copii sau tineri cu dizabilități sau cu cerințe educaționale speciale (CES) sprijiniți - Copii sau tineri în afara sistemului de învățământ sprijiniți - Personal didactic sprijinit	- Participanți în educație sau formare la ieșirea din intervenție - Participanți ce obțin o calificare/certificare la ieșirea din intervenție
	POEO Prioritatea 5 - Creșterea accesibilității, atractivității și calității învățământului profesional și tehnic	- Mecanisme, metodologii, proceduri, instrumente, programe, standarde, dezvoltate/ îmbunătățite - Participanți înscriși în învățământul secundar superior sau postliceal (ISCED 3-4), sprijiniți - Personal didactic sprijinit - Personal cu atribuții în domeniul educației, altul decât cel didactic, sprijinit	- Mecanisme, metodologii, proceduri, instrumente, programe, standarde, aprobate/acreditate /utilizate - Unități și instituții de învățământ cu rezultate îmbunătățite - Participanți ce obțin o calificare/certificare la ieșirea din program

Obiective operaționale	Surse de finanțare identificate	Indicatori de output	Indicatori de rezultat
		• Participanți (elevi și studenți) sprijiniți pentru participarea la mobilități ERASMUS+ • Personal sprijinit pentru participarea la mobilități ERASMUS+ • Participanți înscriși în învățământul secundar superior sau postliceal (ISCED 3-4), sprijiniți • Personal didactic sprijinit • Personal cu atribuții în domeniul educației, altul decât cel didactic, sprijinit • Părinți/ reprezentanți legali/ tutori sprijiniți	
	POEO Prioritatea 7 - Antreprenoriat și economie socială	• Număr total de participanți • Număr de locuri de muncă nou create	• Produse/activități de sine stătătoare/ evenimente/ instrumente/ metodologii diseminate și utilizate la finalul intervenției • Participanți în ocupare, inclusiv ocupare pe cont propriu la finalizare intervenție • Participanți cu situația îmbunătățită pe piața muncii, la 6 luni după finalizarea intervenției
	POR Centru Axa 6. O regiune educată	• Capacitatea claselor din cadrul infrastructurilor de îngrijire a copiilor noi sau modernizate • Capacitatea claselor din cadrul infrastructurilor de educație noi sau modernizate	• Numărul anual al copiilor care utilizează infrastructurile pentru îngrijirea copiilor ce beneficiază de sprijin • Numărul anual al elevilor care utilizează infrastructurile din domeniul învățământului ce beneficiază de sprijin
Întărirea măsurilor de Incluziune și protecție socială	POEO Prioritatea 3 - Prevenirea părăsirii timpurii a școlii și creșterea accesului și a participării grupurilor dezavantajate la educație și formare profesională	• Participanți înscriși în învățământul primar sau secundar (ISCED 1-4), sprijiniți • Participanți înscriși în învățământul terțiar (ISCED 5-8), sprijiniți • Copii sau tineri cu dizabilități sau cu cerințe educaționale speciale (CES) sprijiniți • Copii sau tineri în afara sistemului de învățământ sprijiniți • Personal didactic sprijinit	• Participanți în educație sau formare la ieșirea din intervenție • Participanți ce obțin o calificare/certificare la ieșirea din intervenție

Obiective operaționale	Surse de finanțare identificate	Indicatori de output	Indicatori de rezultat
	POIDS Prioritatea 2: Dezvoltarea locală plasată sub responsabilitatea comunității	- Număr de copii sub 18 ani care merg în tabere - Numărul de copii lăsați acasă cu cel puțin un părinte în străinătate care beneficiază de sprijin	- Numărul de copii care au beneficiat de tabără și au evaluat pozitiv programul - Numărul de copii care urmează o formă de educație la 6 luni de la primirea sprijinului
	POIDS Prioritatea 3 - Protejarea dreptului la demnitate socială	Capacitatea locuințelor sociale noi sau modernizate	Utilizatorii anuali de locuințe sociale noi sau modernizate
	POIDS Prioritatea 5 - Reducerea disparităților dintre copiii la risc de sărăcie și/sau excluziune socială și ceilalți copii	Provizii pentru situații de urgență în familiile de copii vulnerabili	Numărul de copii care au primit provizii de urgență
	POIDS Prioritatea 6 - Servicii de suport pentru persoane vârstnice	- Număr vârstnici care beneficiază de îngrijire la domiciliu - Număr persoane vârstnice care locuiesc în comunitățile de seniori - Număr specialiști care beneficiază de programe de pregătire profesională - Capacitatea noilor facilități sociale	- Număr persoane vârstnice a căror stare de sănătate s-a îmbunătățit în urma îngrijirii la domiciliu sau pentru care calitatea vieții nu s-a înrăutățit în cazul celor cu boli degenerative - Număr beneficiari ai serviciilor înființate - Număr specialiști care au participat la formare și care au dezvoltat competente noi - Utilizatori anuali ai noilor structuri
	POIDS Prioritatea 7 - Sprijin pentru persoanele cu dizabilități	- Participanții cu dizabilități care beneficiază de program - Nr. echipe/servicii de asistare în luarea deciziilor pentru persoane cu dizabilități - Nr de copii susținuți de terapii - Persoanele cu dizabilități care beneficiază de tehnologie de asistență - Nr echipe mobile de reabilitare constituite - Număr de persoane care beneficiază de soluții adecvate de viață independentă (locuințe și servicii) în comunități	- Participanții cu dizabilități care sunt angajați la 6 luni de la încheierea măsurii - Participanții cu dizabilități (fără capacitate de exercițiu sau capacitate limitată) sprijiniți în luarea deciziilor - Numărul de copii pentru care sănătatea mintală s-a îmbunătățit ca urmare a terapiilor - Persoanele cu dizabilități care utilizează dispozitive de asistență la 6 luni de la încheierea perioadei de sprijin - Echipe mobile active la 6 luni de la terminarea intervenției

Obiective operaționale	Surse de finanțare identificate	Indicatori de output	Indicatori de rezultat
		- Servicii de asistență socială înființate în centrele respiro - Nr cursuri de calificare pentru specializarea „Asistent personal profesionist” organizate - Numărul de specialiști care participă la curs - Pachete de echipamente necesare pentru terapiile de reabilitare pentru copiii cu dizabilități - Numărul de echipamente asistive - Pachete de echipamente necesare pentru echipele mobile de reabilitare - Capacitatea facilităților de asistență socială noi sau modernizate (altele decât locuințele)	- Servicii sociale înființate în centre de zi pentru persoane cu dizabilități, care funcționează la 6 luni de la încheierea intervenției - Servicii sociale înființate în centre de tip Respiro, încă funcționând la 6 luni de la terminarea intervenției - Număr de persoane care practică activități de îngrijire conform atribuțiilor de Asistent Personal profesionist la 6 luni de la terminarea programului - Specialiști care au dobândit noi abilități după participarea la curs - Numărul anual de copii care utilizează în timpul terapii echipamente/dispozitive susținute prin intervenție - Numărul de persoane care utilizează echipamentul asistiv la 6 luni de la încheierea intervenției - Numărul anual de persoane care au primit servicii de reabilitare de la o echipă mobilă - Numărul anual de utilizatori ai infrastructurii sociale care primesc sprijin
	POIDS Prioritatea 8 - Servicii sociale si de suport acordate altor grupuri vulnerabile	- Număr de victime ale traficului de persoane sprijinite în locuințe protejate și servicii de asistență - Număr de victime ale violenței domestice sprijinite în locuințe protejate și servicii de asistență - Număr de consumatori de droguri sprijiniți de serviciile de asistență - Număr de persoane dependente de alcool sprijinite - Număr de persoane eliberate din sistemul penitenciar, sprijinite prin servicii post -detenție - Număr de persoane fără adăpost sprijinite prin servicii de asistență - Număr de specialiști instruiți în servicii pentru grupurile vulnerabile - Capacitatea infrastructurilor sociale de a primi sprijin (altul decât locuința)- locuințe protejate pentru victime ale violenței domestice - Capacitatea infrastructurilor sociale de a primi sprijin (altul decât locuința) -	- Număr de victime ale violenței domestice care s-au separat de agresor sau nu mai raportează incidente la 6 luni de la încheierea programului - Număr de victime ale traficului de persoane integrate din punct de vedere social - Număr de foști dependenți de alcool care sunt reabilitați la 6 luni de la terminarea programului - Număr de dependenți de droguri care sunt reabilitați la 6 luni de la terminarea programului - Număr de persoane eliberate din sistemul penitenciar sprijinite, angajate la 6 luni de la terminarea programului - Număr de specialiști care au dobândit noi competențe prin participarea la programe de formare - Utilizatori anuali ai unităților de asistență socială noi sau modernizate (locuințe protejate pentru victime ale violenței) - Utilizatori anuali ai unităților de asistență socială noi sau modernizate (locuințe protejate pentru victime ale traficului de persoane)

Obiective operaționale	Surse de finanțare identificate	Indicatori de output	Indicatori de rezultat
		locuințe protejate pentru victime ale traficului de persoane	
	POR Centru Axa 2. O regiune digitală	IMM-uri care investesc în dezvoltarea competențelor	Angajați din IMM-uri care finalizează programe de educație și formare profesională continuă
	POR Centru Axa 4. O regiune cu orașe dezvoltând mobilitatea urbana durabila	Orașe și localități cu sisteme de transport urban digitalizate noi sau modernizate	
Extinderea și modernizarea rețelelor de management al deșeurilor	PODD Prioritatea 1 - Dezvoltarea infrastructurii de apă și apă uzată și tranziția la o economie circulară	- Investiții în instalații pentru colectarea separată a deșeurilor - Capacități suplimentare pentru reciclarea deșeurilor	- Deșeuri colectate separat - Deșeuri reciclate din deșeuri colectate separat - Deșeuri reciclate din deșeuri reziduale
	PODD Prioritatea 2 - Protecția mediului prin conservarea biodiversității, asigurarea calității aerului și remediere a siturilor contaminate	- Suprafața siturilor Natura 2000 care fac obiectul unor măsuri de protecție și de reface - Structuri cu rol în gestionarea rețelei Natura 2000 sprijinite - Planuri de management al siturilor Natura 2000 elaborate - Suprafața ecosistemelor degradate care fac obiectul unor măsuri de protecție și de reface - Suprafața acoperită de sisteme de monitorizare a poluării aerului instalate - Situri potențial contaminate investigate detaliat - digitale	- Suprafața siturilor Natura 2000 aflate în stare corespunzătoare de conservare - Planuri de management al siturilor Natura 2000 aprobate - Suprafața siturilor Natura 2000 și a ecosistemelor aflate în stare corespunzătoare de conservare
	POR Centru Axa 1. O regiune competitivă prin inovare și întreprinderi dinamice pentru o economie inteligentă	- Întreprinderi care beneficiază de sprijin (din care: micro, mici, medii, mari) - Întreprinderi care beneficiază de sprijin prin granturi - Locuri de muncă create în entitățile care beneficiază de sprijin	- Investiții private care completează sprijinul public (din care: granturi, instrumente financiare) - IMM-uri care introduc inovații în materie de produse sau procese - IMM-uri care introduc inovații în materie de comercializare sau organizare

Obiective operaționale	Surse de finanțare identificate	Indicatori de output	Indicatori de rezultat
			IMM-uri care introduc inovații la nivel intern
Creșterea gradului de acoperire a nevoilor de sănătate ale populației	POS Prioritatea 1 - Creșterea calității serviciilor de asistență medicală primară, comunitară și serviciilor oferite în regim ambulatoriu	- Entități care oferă asistență medicală primară sprijinite - Cabinete de asistență medicală școlară/ asistență stomatologică sprijinite - Unități mobile achiziționate, din care: destinate distribuției de vaccinuri; destinate furnizării de servicii de asistență medicală stomatologică - Capacitate nouă sau modernizată pentru unități de asistență medicală - Unități medicale publice sprijinite, din care: unități sanitare publice/ structuri publice care desfășoară activități medicale de tip ambulatoriu/ acordă asistență medicală ambulatorie - Capacitate nouă sau modernizată pentru unități de asistență medicală - Unități mobile achiziționate - Campanii de informare/ educare/ conștientizare - Persoane care beneficiază de programe de formare - Copii/ tineri cu tulburări de psihice/ din spectrul autist care beneficiază de sprijin - Copii/ tineri care beneficiază de servicii de medicină școlară - Copii/ tineri care beneficiază de servicii stomatologice	% copiilor înscrși pe listă care beneficiază de consultații preventive active conform vârstei % copiilor vaccinați complet conform vârstei % adulților care beneficiază de servicii preventive conform contract cadru - Entități care beneficiază de distribuția de vaccinuri % copiilor eligibili care beneficiază de examen anual de bilanț - Număr anual de utilizatori ai serviciilor de asistență medicală noi sau modernizate/ echipamentelor achiziționate - Utilizatori ai cabinetului stomatologic pe an (structura ambulatoriilor integrate spitalelor de pediatrie/ spitalelor publice care au secții de pediatrie) - Număr anual de prezentări în unitățile care furnizează servicii destinate persoanelor suspecte/ confirmate cu tuberculoză) - Persoane care și-au îmbunătățit nivelul de calificare/ și-au actualizat cunoștințele și abilitățile profesionale/ au obținut un certificat urmare a sprijinului primit - Comunități care au acces la servicii medicale în comunitate urmare a sprijinului primit - Persoane care au beneficiat de investigații de infertilitate - Copii/ tineri cu tulburări de spectru autist care obținut o îmbunătățire în recuperarea psihică % copiilor care beneficiază de examen anual de sănătate din copiii înrolați în școli pe cicluri de învățământ % copiilor / tinerilor care au avut un examen stomatologic în ultimul an - Capacitate nouă sau modernizată pentru unități de asistență medicală

Obiective operaționale	Surse de finanțare identificate	Indicatori de output	Indicatori de rezultat
	POS Prioritatea 2: Servicii de reabilitare, paliative și îngrijiri pe termen lung adaptate fenomenului demografic de îmbătrânire a populației, impactului dizabilității și profilului epidemiologic al morbidității	• Capacitate nouă sau modernizată pentru unități de asistență medicală • Unități sanitare sprijinite • Echipamente medicale achiziționate • Persoane care beneficiază de programe de formare, • Persoane care beneficiază de servicii de reabilitare/ recuperare • Persoane care beneficiază de servicii de îngrijire paliativă • Persoane care beneficiază de servicii de îngrijire pe termen lung	• Capacitate nouă sau modernizată pentru unități de asistență medicală • Persoane care și-au îmbunătățit nivelul de calificare/ și-au actualizat cunoștințele și abilitățile profesionale/ au obținut un certificat urmare a sprijinului primit • Gradul de satisfacție al persoanei care beneficiază de servicii de reabilitare/ recuperare • Număr anual de beneficiari cu boli cronice progresive care au beneficiat de servicii de paliative • Gradul de satisfacție al persoanei care beneficiază de servicii de îngrijire pe termen lung
	POS Prioritatea 3 - Creșterea eficacității sistemului medical pentru prevenție, diagnostic și tratament precoce al bolilor prioritare prin investiții în servicii și infrastructură	• Unități sanitare sprijinite • Laboratoare sprijinite • Unități mobile achiziționate • Capacitate nouă sau modernizată pentru unități de asistență medicală • Campanii de informare/ educare/ conștientizare • Persoane care au beneficiat de servicii de informare/ consiliere/ mobilizare • Persoane care au beneficiat de servicii de diagnosticare precoce (testare) • Persoane care beneficiază de programe de formare	• Pacienți critici care au beneficiat de intervenții medicale • Pacienți cu boli rare care au beneficiat de intervenții medicale • Număr anual de utilizatori ai serviciilor de asistență medicală noi sau modernizate • Pacienți critici care au beneficiat de intervenții medicale • Număr anual de utilizatori ai structurilor sprijinite • Persoane care și-au îmbunătățit nivelul de calificare/ și-au actualizat cunoștințele și abilitățile profesionale/ au obținut un certificat urmare a sprijinului primit, • % persoanelor care au beneficiat de servicii de diagnostic din numărul total al persoanelor informate/ consiliate/ mobilizate • % persoanelor cu rezultate pozitive la testul de diagnosticare precoce/ testare care au beneficiat de servicii de follow-up/ diagnostic/ tratament • % persoanelor care au beneficiat de diagnosticare precoce/ testare care au intrat în intervenția de follow-up/ diagnostic/ tratament

8.5 Pilon V. Indicatori

Tabel 17. Surse de finanțare pentru tipurile de intervenții vizate de Pilonul V

Obiectiv operațional	Surse de finanțare identificate	Indicatori de output	Indicatori de rezultat
Alinierea la nivel regional între toți actorii implicați în dezvoltarea micro regiunii	POR Centru PODD Prioritatea 2 - Protecția mediului prin conservarea biodiversității, asigurarea calității aerului și remediere a siturilor contaminate	• • • Instituții publice care beneficiază de sprijin pentru a dezvolta servicii, produse și procese digitale	• • Utilizatori de servicii, produse și procese digitale publice noi și optimizate
	POR Centru Axa 1. O regiune competitivă prin inovare și întreprinderi dinamice pentru o economie inteligentă	• Întreprinderi care beneficiază de sprijin (din care: micro, mici, medii, mari) • Întreprinderi care beneficiază de sprijin prin granturi • Locuri de muncă create în entitățile care beneficiază de sprijin	• Investiții private care completează sprijinul public (din care: granturi, instrumente financiare) • IMM-uri care introduc inovații în materie de produse sau procese • IMM-uri care introduc inovații în materie de comercializare sau organizare • IMM-uri care introduc inovații la nivel intern
	POR Centru Axa 3. O regiune cu comunități prietenoase cu mediul	• Suprafața de teren reabilitată folosită pentru zone verzi, locuințe sociale, în copuri economice sau cu alt scop	• Populația care are acces la infrastructuri verzi noi sau îmbunătățite
	POR Centru Axa 7. O regiune cu turism sustenabil	• Număr de obiective culturale și turistice finanțate	• Vizitatori ai obiectivelor culturale și turistice finanțate

9 Parteneriat și Guvernanță

9.1 Parteneriat inter-instituțional pentru coordonarea Strategiei și a mecanismului ITI

Această **Strategie** a fost elaborată în perioada martie-octombrie 2021 de către **Asociația de Dezvoltare Intercomunitară Microregiunea Țara Făgărașului**, cu expertiză externă din partea Băncii Europene de Investiții (BEI) și Ernst&Young România (EY). Actualizarea Strategiei în acord cu ultimele versiuni disponibile ale Programelor Operaționale a avut loc în cursul lunii Aprilie 2022.

Selectarea priorităților de investiții pentru microregiunea Țara Făgărașului, precum și colectarea portofoliului de proiecte – incluse în planul de acțiune, a fost realizată cu implicarea factorilor interesați la nivel național și local.

Scopul Strategiei este de a trasa direcțiile de dezvoltare teritorială pentru microregiunea Țara Făgărașului, în linie cu obiectivele agreeate la nivel European, național și regional, și de a stabili intervențiile prioritare pentru perioada 2021-2027, cu identificarea unor potențiale surse de finanțare, inclusiv prin mecanismul ITI.

Implementarea Strategiei va fi gestionată la nivel național de către Ministerul Dezvoltării, Lucrărilor Publice și Administrației (MDLPA)⁵⁸, pe baza unui acord inter-instituțional cu toate celelalte ministere implicate, inclusiv cu Autoritățile de Management ale Programelor Operaționale ce sprijină alocarea ITI pentru Microregiunea Țara Făgărașului:

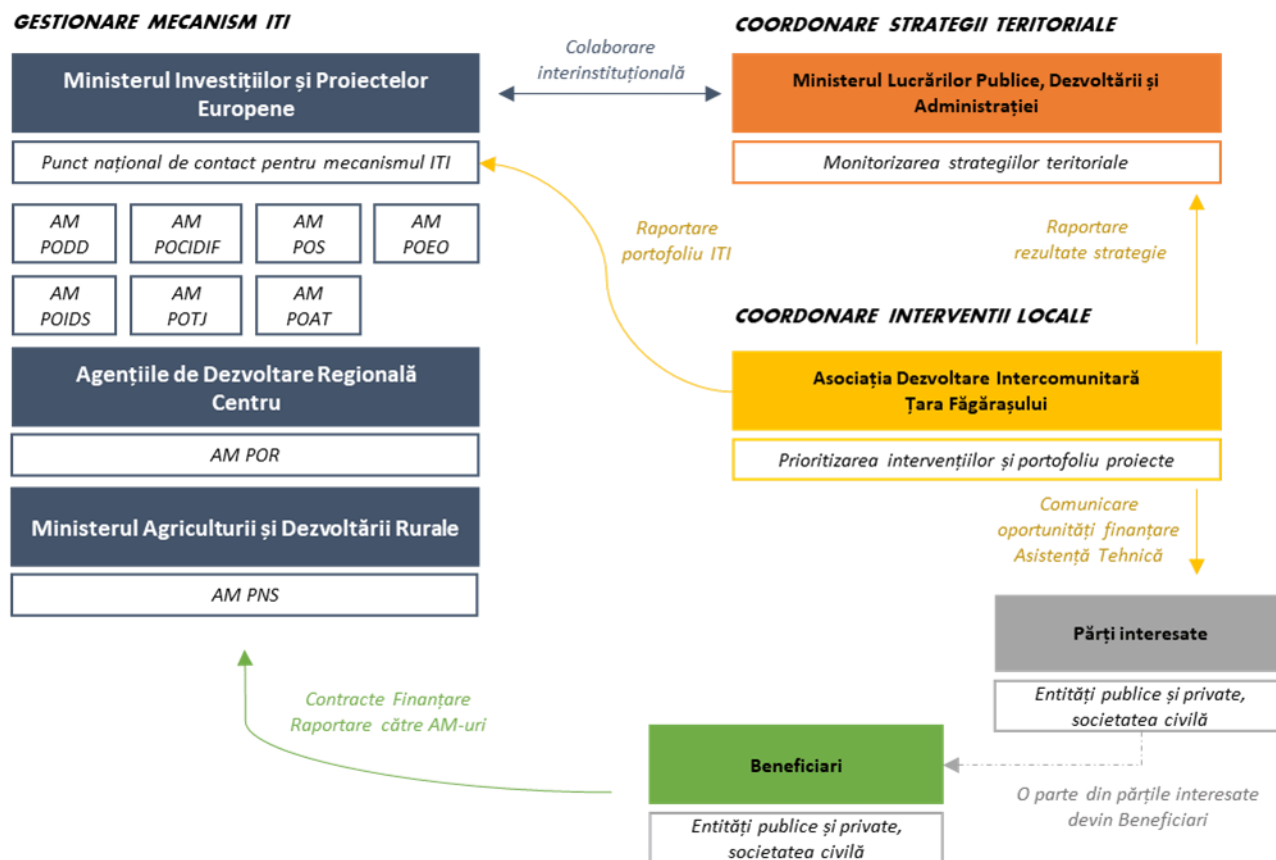
- **Ministerul Investițiilor și Proiectelor Europene** este coordonatorul național al Instrumentelor Structurale și al Mecanismului ITI în România, dar și Autoritate de Management pentru Programul Operațional Dezvoltare Durabilă (PODD), Programul Operațional Creștere Inteligentă, Digitalizare și Instrumente Financiare (POCIDIF), Programul Operațional Sănătate (POS), Programul Operațional Educație și Ocupare (POEO), Programul Operațional Incluziune și Demnitate Socială (POIDS), Programul Operațional Tranziție Justă (POTJ) și Programul Operațional Asistență Tehnică (POAT).
- **Agenția de Dezvoltare Regională Centru**, conform Legii 315/2004 privind dezvoltarea regională în România, este organism non-guvernamental, nonprofit, de utilitate publică, for executiv la nivel regional în ce privește politica regională, cu personalitate juridică, ce îndeplinește rolul de Autoritate de Management pentru Programele Operaționale Regionale (POR) (OUG 122/2020).
- De asemenea, **Agenția pentru Dezvoltare Regională Centru** va asigura managementul și implementarea pentru Programul național pilot de descentralizare pentru ITI ADI MTF, conform Legii 176/2020, privind unele măsuri financiare în vederea implementării proiectelor de infrastructură fazate din perioada de programare 2007-2013, finanțate din fondurile Uniunii Europene aferente perioadei de programare 2014-2020,
- **Ministerul Transporturilor, Infrastructurii și Comunicațiilor**, prin Direcția Generală Organismul Intermediar pentru Transport, va îndeplini rolul de Autoritate de Management pentru Programul Operațional Transport (POT).

⁵⁸ MLPDA va asigura coordonarea verticală și orizontală a strategiilor teritoriale, respectiv corelarea între strategii la diferite niveluri teritoriale și alinierea la strategiile sectoriale, și monitorizarea implementării strategiilor teritoriale, inclusiv evaluarea impactului.

- **Ministerul Agriculturii și Dezvoltării Rurale** este autoritatea națională care coordonează implementarea Politicii Agricole Comune, dar și Autoritate de Management pentru Planul Național Strategic (PNS) (în curs de dezvoltare).

La nivel local, **Asociația de Dezvoltare Intercomunitară Microregiunea Țara Făgărașului va coordona acțiunile teritoriale ce se vor implementa în cadrul Strategiei** și va susține planificarea și implementarea proiectelor prin sprijin tehnic acordat potențialilor investitori și beneficiari. Responsabilitățile delegate către ADI MTF pentru implementarea Strategiei și a mecanismului ITI sunt detaliate în capitolul de mai jos.

Figura 7: Reprezentare grafică relații inter-instituționale privind coordonare Strategiei și a mecanismului ITI

9.2 Roluri și responsabilități delegate către ADI Microregiunea Țara Făgărașului

Asociația de Dezvoltare Intercomunitară Microregiunea Țara Făgărașului este înregistrată ca persoană juridică de drept privat cu scop nepatrimonial și funcționează conform prevederilor Actului său constitutiv. ADI ITI MTF este o structură reprezentativă a autorităților locale din zona Țara Făgărașului și acționează ca o asociație a autorităților locale, în baza prevederii legale din Legea 215/2001 privind administrația publică locală și a Ordonanței Guvernului 26/2000 privind fundațiile și asociațiile, modificată prin Legea 246/2005.

Asociația are ca scop crearea cadrului de cooperare între unitățile administrativ-teritoriale din zona Țara Făgărașului în vederea organizării, reglementării, finanțării, monitorizării și coordonării în comun, pe raza de competență a unităților administrativ-teritoriale, cuprinse în Strategia de Dezvoltare Durabilă Integrată a Microregiunii Țara Făgărașului, Planul de Dezvoltare, Mecanismul de Implementare, Planul de Investiții pentru ITI Microregiunea Țara Făgărașului, cât și a realizării în comun a unor proiecte de investiții

publice de interes zonal sau regional, destinate conservării și reconstrucției ecologice a zonelor protejate, modernizării infrastructurii aferente zonei, a dezvoltării sectorului economic public și privat, a turismului și regenerării urbane și rurale și îmbunătățirea calității vieții populației și a unei dezvoltări sustenabile pe principii economice.”

Responsabilitățile asumate de către ADI MTF în dezvoltarea, implementarea și monitorizarea Strategiei și a mecanismului ITI sunt următoarele:

- **Elaborare documente strategice și de implementare:** colectarea propunerilor de proiecte și elaborarea *Strategiei* și a *Planului de Acțiuni*, cu sprijin tehnic extern
- **Help desk pentru elaborare proiecte:** comunicarea oportunităților de finanțare către potențiali investitori și beneficiari (autorități locale, instituții publice și private, membri și non-membri) și sprijinirea acestora în vederea elaborării propunerilor de proiecte, conform *Strategiei* și *Planului de Acțiuni*
- **Avizarea propunerilor de proiecte prin mecanismul ITI:** colectarea strategiilor de dezvoltare locală / fișelor de proiect și evaluarea acestora în vederea acordării avizului de conformitate. Cererile de finanțare ale proiectelor propuse a se implementa prin mecanismul ITI, însoțite de avizul de conformitate, se vor depune la Autoritatea de Management pentru evaluare, conform regulilor fiecărui program, iar proiectele vor urma cursul tipic stabilit în procedurile programului operațional care finanțează o anumită intervenție.
- **Help desk pentru implementare proiecte:** sprijinirea beneficiarilor la implementarea proiectelor prin servicii de consultanță specializate și organizarea unor grupuri de lucru pentru consolidarea capacităților în vederea implementării mecanismului ITI
- **Monitorizare, evaluare și raportare:** realizarea activităților de monitorizare și evaluare la nivel de proiect și transmiterea unor raportări periodice către MIPE (Ministerul Investițiilor și Proiectelor Europene) și ADR Centru cu privire la implementarea proiectelor finanțate prin mecanismul ITI, respectiv raportări periodice către MLPDA cu privire la rezultatele Strategiei.

9.3 Monitorizarea și evaluarea Strategiei

Așa cum a fost menționat mai sus, activitățile de monitorizare și evaluare la nivel de proiect vor fi realizate de către ADI ITI MTF, sub coordonarea MIPE și ADR Centru pentru intervențiile finanțate prin mecanismul ITI. Proiectele vor fi evaluate periodic din punct de vedere al progresului realizat, pe baza rapoartelor de progres depuse de către investitori și beneficiari.

Monitorizarea și evaluarea Strategiei se va realiza la nivel central de către MDLPA, respectiv MIPE și ADR Centru cu privire la performanța mecanismului ITI, cu sprijin tehnic extern. Direcțiile strategice și intervențiile prioritare propuse prin Strategie vor fi evaluate periodic, cu actualizarea planului de lucru avut în vedere – cel puțin o evaluare intermediară (2025) și o evaluare finală (2027).

De asemenea, se va înființa la nivelul Microregiunii un **Comitet de Monitorizare a Strategiei**, structura de tip partenerial, fără personalitate juridică, cu rol consultativ strategic în procesul de implementare a Strategiei. Componenta Comitetului de Monitorizare se va stabili cu respectarea principiilor parteneriatului și reprezentativității.

Comitetul de Monitorizare va avea ca obiectiv examinarea implementării Strategiei și a progreselor înregistrate în îndeplinirea obiectivelor acesteia. În acest scop, comitetul ia în considerare datele financiare disponibile, indicatorii specifici, inclusiv progresele în vederea atingerii obiectivelor definite. De asemenea, Comitetul examinează toate aspectele care afectează evoluția implementării Strategiei.

Indicatorii identificați pentru monitorizarea implementării strategiei au fost detaliați în "Capitolul 8. Plan de acțiune" și reflectă atât tipurile de intervenții avute în vedere, cât și indicatorii folosiți pentru monitorizarea axelor prioritare din programele operaționale avute în vedere, așa cum se regăsesc aceștia în versiunile draft disponibile la momentul redactării prezentului document. Indicatorii selectați sunt atât indicatori de output, cât și indicatori de rezultat, urmând ca valorile asociate acestora (baseline și target) să fie definite la un moment ulterior, în funcție de datele disponibile și țintele finale stabilite prin programele operaționale, precum și valoarea alocată din acestea către mecanismul ITI din Țara Făgărașului.

De asemenea, **indicatorii selectați în această etapă pot reprezenta obiectul unor modificări și completări viitoare**, în funcție de selecția finală a tipurilor de intervenții avute în vedere pentru atingerea obiectivelor strategiei și bugetul alocat din programele operaționale către mecanismul ITI ce vizează Țara Făgărașului.

Sursele de colectare a datelor pentru monitorizarea indicatorilor, precum și unitățile de măsură vor fi definite la un moment viitor, în funcție de versiunea finală a programelor operaționale.

10 Anexa 1. Act constitutiv ADI «ITI Microregiunea Țara Făgărașului»

11 Anexa 2. Rezultate preliminare aplicare metodologie SWOT Țara Făgărașului

12 Anexa 3. Lista proiecte